

**KONUŞMA KORKUSU VE HEYECANINI GİDERMEK İÇİN
ETKİNLİK TASARIMLARI**

(Yüksek Lisans Tezi)

Fatma ŞEN

Kütahya – 2023

T.C.
KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**KONUŞMA KORKUSU VE HEYECANINI GİDERMEK İÇİN
ETKİNLİK TASARIMLARI**

Danışman:
Prof. Dr. Fulya TOPÇUOĞLU ÜNAL

Hazırlayan:
Fatma ŞEN

Kütahya – 2023

Kabul ve Onay**KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalında, 202085351211 öğrenci numaralı, Fatma ŞEN'in hazırlamış olduğu “KONUŞMA KORKUSU VE HEYECANINI GİDERMEK İÇİN ETKİNLİK TASARIMLARI” başlıklı yüksek lisans tez çalışması ile ilgili tez savunma sınavı jüri tarafından yapılmış ve adayın tezinin OY BİRLİĞİ ile kabul edilmesine karar verilmiştir.

05/07/2023

Tez Jürisi	İmza	
	Kabul	Red
Prof. Dr. Fulya TOPÇUOĞLU ÜNAL (Danışman)		
Doç. Dr. Muharrem Kürşad YANGİL		
Prof. Dr. Zekerya BATUR		

Onay

Doç. Dr. Arif KOLAY
Enstitüsü Müdürü

Bilimsel Etik Bildirimi

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım “Konuşma Korkusu ve Heyecanını Gidermek İçin Etkinlik Tasarımları” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

05/07/2023

Fatma ŞEN

Özgeçmiş

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Fatma ŞEN

ÖĞRENİM DURUMU

2012-2016: Emet Anadolu Öğretmen Lisesi

2016-2020: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü

2020-Devam: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü

YAYINLAR

Şen, F., Kayabaşı, B. N. ve Topçuoğlu Ünal, F. (2021). Kelime Öğretiminde Türkçe Öğretmenlerinin Kullandıkları Yöntem ve Teknikler Üzerine Bir İnceleme. *Social Sciences Studies Journal*, 7(79), 1058-1067.

Şen, F. ve Topçuoğlu Ünal, F. (2021). Türkçe Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitimdeki Konuşma Becerisinde Karşılaştıkları Sorunlar. *Route Educational & Social Science Journal*.8(6), 139-152.

Yangil, M. K. ve Şen, F. (2022). Ortaokul Öğrencilerinin Konuşma Becerisi Düzeyleri ve Geliştirilmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Dil Dergisi Akademisi*. 10(1), 14-26.

ÖZET

KONUŞMA KORKUSU VE HEYECANINI GİDERMEK İÇİN ETKİNLİK TASARIMLARI

ŞEN, Fatma

Yüksek Lisans Tezi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Fulya TOPÇUOĞLU ÜNAL

Temmuz, 2023, 170 sayfa

Kişinin çevresindeki diğer bireylerle iletişimi başlatıp bu iletişimi devam ettirmesini sağlaması için en fazla ihtiyacı olan dil becerisi konuşma becerisidir. Konuşma, zihinsel ve fiziksel bir süreç olup beraber kullanılan sembol ve seslerin karşındaki bireyin belleğinde anlam kurmasını, mesaja dönüşmesini sağlar. Okul çağındaki bireyin sosyalleşmesindeki en önemli faktörlerden biri olan konuşma becerisi bireylerin yaşamış oldukları konuşma korkusu ve heyecanı dolayısıyla konuşma becerisi gerektiği ölçüde gelişim gösterememektedir. Bu noktada en ciddi vazifelerden biri ana dili öğretmenlerine düşmektedir. Ana dili öğretmenlerinin okul çağındaki bu bireylerin konuşma korkusu ve heyecanının giderilmesi için Türkçe Öğretim Programında yer alan kazanımlar doğrultusunda çeşitli etkinlikler hazırlayıp uygulama yaptırması gerekmektedir. Çalışmanın amacı konuşma korkusu ve heyecanını gidermek için etkinlik tasarlamaktır. Bu çalışma konuşma korkusu ve heyecanı yaşayan öğrencilerin, çalışmada tasarlanan bu etkinlikleri kullanarak yaşadıkları konuşma korkusu ve heyecanını gidermeleri için önem taşımaktadır. Bu çalışmada betimsel araştırma modeli kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini Türkçe Öğretim Programında yer alan konuşma becerisi kazanımlarına uygun etkinlikler oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri doküman incelemesi tekniğiyle toplanmıştır. Çalışmada Türkçe Öğretim programını uygun konuşma etkinlikleri kullanılmıştır. Tasarlanan etkinliklerin seçiminde 10 Türkçe öğretmeni ve 5 Türkçe eğitimi alanında görev yapan akademisyenin görüşüne başvurulmuştur. Çalışma için 55 etkinliğin olduğu bir etkinlik havuzu hazırlanmıştır. Havuzdaki etkinler uzmanların görüşüne sunulup içerisinden 45 konuşma etkinliği seçilmiştir. Uzman görüşleriyle belirlenen etkinlikler uygulamalarıyla birlikte sunulmuştur. Çalışmanın sonucunda tasarlanan ve uygulanan etkinliklerin konuşma korkusu ve heyecanını yenmede yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etkinlik Tasarımı, Konuşma Becerisi, Konuşma Heyecanı, Konuşma Kazanımları, Konuşma Korkusu.

ABSTRACT**EVENT DESIGNS TO RELIEVE THE FEAR AND EXCITEMENT OF SPEAKING****ŞEN, Fatma****Master Thesis, Department of Turkish and Social Sciences****Supervisor: Prof. Dr. Fulya TOPÇUOĞLU ÜNAL****July, 2023, 170 pages**

The language skill, which is the most personnel to operate the person's souls to initiate and maintain communication with other animals, is the speaking skill. Speech is a mental and physical process, and it enables the symbols and sounds used together to make sense in the memory of the other world and turn them into messages. Speaking skill, which is one of the most important factors in the socialization of people in school periods, cannot develop as much as speaking needs, and the ability to observe the fear and excitement of speaking. At this point, one of the most serious tasks falls on keeping the mother tongue. In order to hide the fear and excitement of speaking, these people in the school period of mother tongue reading should prepare and practice various activities through the achievements in the Turkish Curriculum. The aim of the study is to show activity to eliminate the fear and excitement of speaking. This study is important for people who experience the fear and excitement of speaking, to reduce the fear and excitement of speech they experience by using these unobserved animals. A descriptive research model was used in this hospital. The sampling of the study consists of activities suitable for speaking skills in the Turkish Curriculum. The data of the study were collected by the documentation analysis technique. In the study, appropriate speech expressions were used in the Turkish Curriculum. Opinions of 10 Turkish teachers and 5 customers working in the field of Turkish education were sought from the designed narratives. An activity room with 55 performances was prepared for the study. The activities in the pool were presented to the opinion of the experts and 45 speeches were selected from them. It was presented together with the activities determined by expert opinions. As a result of the study, it is thought that the activities designed and implemented will help to overcome the fear and excitement of speaking.

Keywords: Event Design, Excitement of Speech, Fear of Speaking, Speaking Outcomes, Speaking Skill.

ÖN SÖZ

Çalışmada giriş, kuramsal çerçeve, yöntem, bulgular, sonuç, tartışma ve öneriler bölümleri bulunmaktadır. Çalışmanın giriş bölümünde problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir. Çalışmanın kuramsal çerçeve bölümünde konuşma becerisiyle ilgili bilgilere yer verilmiştir. Yöntem bölümünde; araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizi ele alınmıştır. Çalışmanın bulgular bölümünde tasarlanan etkinlikler sunulmuştur. Çalışmanın sonuç, tartışma ve öneriler bölümünde bulgulardan elde edilen sonuca, bu sonuçların tartışılmasına ve konuyla ilgili önerilere yer verilmiştir. Çalışmada faydalanan tüm kaynaklar kaynakça bölümünde sunulmuştur.

Lisans döneminden bu yana en büyük şansım, engin bilgi birikimine sahip, güler yüzlü, bizleri koşulsuz seven, kapısı, kucağı bize hep açık olan, her daim yolumu aydınlatan ve yanımda olan, örnek aldığım değerli danışmanın Prof. Dr. Fulya TOPÇUOĞLU ÜNAL'a bana kattığı onca güzellik için teşekkürü bir borç bilirim. Canım hocam, benim üzerimde emeğiniz çok büyük hakkınızı asla ödeyemem. İyi ki siz, sizi çok seviyorum.

Çalışmam boyunca desteklerini ve yardımlarını esirgemeyen değerli nişanlım Hasan ÖLMEZ'e, dostum, meslektaşım Fatma KURNAZ'a ve eğitim hayatım boyunca bana katkıda bulunan tüm öğretmenlerime sonsuz teşekkür ederim.

Benim maddi ve manevi anlamda yanımda olup bugünlere gelmemde en büyük emeği bulunan koca yürekli babam Mehmet ŞEN, canım annem Havva ŞEN ve kıymetli abim Hasan ŞEN'e minnetlerimi sunarım. Benim güzel ailem iyi ki varsınız.

Çalışmamın sonlarına doğru elim bir kaza sonucu kaybettiğimiz canım eniştem Vedat KORKMAZ'ı özlemle anıyorum. Herkes tarafından sevilen ve sayılan güzel yürekli kıymetli eniştem ruhun şad olsun. Seni hiç unutmayacağım, hep bizimlesin, kalbimizdesin...

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
TABLOLAR LİSTESİ.....	x
GÖRSELLER LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

GİRİŞ	2
1.1.PROBLEM DURUMU	4
1.2.PROBLEM CÜMLESİ	5
1.3.ARAŞTIRMANIN AMACI	6
1.4.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	6
1.5.VARSAYIMLAR	7
1.6.SINIRLILIKLAR	7
1.7.TANIMLAR	8

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.DİL.....	10
2.1.1.Ana Dili.....	10
2.2.TEMEL DİL BECERİLERİ.....	11
2.3.KONUŞMA	12
2.3.1.Konuşmanın Önemi	13
2.3.2.Konuşmanın Boyutları	16
2.3.2.1.Konuşmanın Fiziksel Boyutu.....	16
2.3.2.2.Konuşmanın Zihinsel Boyutu	19
2.3.3.Konuşma Alanları.....	23
2.3.4.Konuşma Becerisi Amaçları	26
2.3.5.Konuşma Eğitiminde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	28
2.3.6.İyi Bir Konuşmanın ve Konuşmacının Taşınması Gereken Özellikler	33
2.3.7.Konuşma Yetersizlikleri	46

2.3.8.Konuşma Bozuklukları	51
2.3.9.Konuşma Türleri.....	55
2.3.9.1.Hazırlıklı Konuşmalar	55
2.3.9.2.Hazırlıksız Konuşmalar	61
2.3.10.Konuşma Eğitiminde Yöntem ve Teknikler	66
2.3.11.Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Konuşma Becerisi	71
2.3.11.1.2006 İlköğretim Türkçe Dersi (1-8.Sınıflar) Öğretim Programı	72
2.3.11.3.2017, 2018 ve 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı	74
2.3.12.Konuşma Eğitiminde Öğretmenin Yeri	76
2.3.13.Topluluk Karşında Konuşma Korkusu ve Heyecanı	79
2.3.14.Topluluk Karşında Konuşma Korkusu ve Heyecanı Yaşamının Nedenleri	84

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	87
3.2.ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA KAYNAKLARI.....	87
3.3.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	87
3.4. GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK	89
3.5.VERİLERİN ANALİZİ	90

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1.BULGULAR.....	92
4.1.1.Konuşma Korkusu ve Heyecanını Gidermek İçin Etkinlik Tasarımları	92

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	146
EKLER.....	154
KAYNAKÇA.....	156
DİZİN	170

TABLolar LİSTESİ**Sayfa**

Tablo 2.1: Konuşma Türleri	55
Tablo 2.2: Hazırlıklı Konuşma Türlerinin Kıyaslanması.....	60
Tablo 2.3: Hazırlıksız ve Hazırlıklı Konuşma Arasındaki Farklar	65
Tablo 2.4: 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programında Kazanım Sayıları	73
Tablo 2.5: Öğretim Programında Yer Alan Konuşma Stratejileri.....	75
Tablo 2.6: Öğretim Programında Yer Alan Konuşma Geçiş ve Bağlantı İfadeleri.....	75
Tablo 3.7: Etkinlikte Kullanılan Kazanımlar	88
Tablo 5.8: Etkinlik Listesi	148

GÖRSELLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Görsel 4.2: Konuşma Korkusu ve Heyecanı	95
Görsel 4.3: Konuşma Korkusu ve Heyecanı	95
Görsel 4.4: Konuşma Korkusu ve Heyecanı	96
Görsel 4.5: Konuşma Korkusu ve Heyecanı	96
Görsel 4.6: Rahat ve Etkili Konuşma	97
Görsel 4.7: Rahat ve Etkili Konuşma.....	97
Görsel 4.8: Rahat ve Etkili Konuşma.....	98
Görsel 4.9: Rahat ve Etkili Konuşma.....	98
Görsel 4.10: Sessizce Haydi Anlat Kartları.....	104
Görsel 4.11: Nesne Havuzu	106
Görsel 4.12: Masal Kartları	120
Görsel 4.13: Konuşma Kutusu	121

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1: Konuşma Organları	17
Şekil 2.2: Beynin Konuşma İle İlgili Merkezleri	22
Şekil 4.3: Kelime Kutusu.....	103
Şekil 4.4: Duygu Havuzu.....	112
Şekil 4.5: Hazırlıksız Konuşma Türleri Kutusu	115
Şekil 4.6: Hazırlıklı Konuşma Türleri	116
Şekil 4.7: Söz Kavanozu.....	117
Şekil 4.8: Öykü Kutusu	125
Şekil 4.9: Mekân Kutusu	126
Şekil 4.10: Kişi Kutusu.....	127

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt.	Aktaran
Ark.	Arkadaşları
Bkz.	Bakınız
Ed.	Editör
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu
TDÖP	Türkçe Dersi Öğretim Programı
Vb.	Ve Benzeri
Vd.	Ve Diğerleri
Vs.	Vesaire

TEZ METNİ

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

GİRİŞ

Ana dili eğitiminin ana amacı öğrencilerin dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini eş güdümlü olarak geliştirmektir. Dil becerilerinin kazandırılması aşamasında beceriler birbirinden ayrı düşünülmemelidir. Dört temel dil becerisi olarak ele aldığımız dinleme, konuşma, okuma ve yazma birbirinden farklı öğrenme alanları değildir. Dil becerileri birbiri içine girmiş bütünleşik ve kaynaşık bir yapıya sahiptir.

Dil becerileri anlama ve anlatma olmak üzere iki ana başlığa ayrılmaktadır. Anlama becerileri okuma ve dinleme eğitimi ile anlatma becerileri ise konuşma ve yazma eğitimiyle geliştirilmektedir. Bir anlatma becerisi olarak konuşma, insanların en çok kullandığı iletişim araçlarından biridir. Zira bu beceri doğumdan kısa bir süre sonra gelişmeye ve kullanılmaya başlar. Bununla birlikte konuşma dilini etkili bir şekilde kullanma, kendini doğru ifade etme ve yöresel ağız özelliklerinden kurtulma gibi iletişimde başarıyı artıran pek çok niteliğe ancak etkili bir konuşma eğitimi ile ulaşılabilmektedir (Aksu, 2021: 1).

İnsanoğlu, duyguları, düşünceleri, istekleri, beklentileri olan sosyal bir varlıktır. Bu özelliğinden dolayı her birey, kendini başkalarına anlatmak ve onlar tarafından da anlaşılma ister. Bu isteği karşılayabilmek içinse hemen her gün yazılı ve sözlü olarak içinde bulunduğu/yaşadığı toplumla iletişime geçer. Bu iletişim yollarından biri olan konuşma, anlatma becerileri içinde kişinin en çok kullandığı beceri olarak dikkat çekmektedir (Kemiksiz, 2019: 125-126).

Konuşma, bireylerin duygu ve düşüncelerini karşındakilere sözlü olarak aktarmasıdır. Birey sosyal bir varlık olması sebebiyle çevresi ile iletişim kurmaya gereksinim duymaktadır. Bu gereksinimin en etkili yolu ise konuşmadır. Konuşma, insanların birbiriyle iletişimini başlatıp devam ettirmesine katkıda bulunan en mühim beceridir. Kişiler, yaşamlarının büyük bir bölümünü konuşma eylemiyle geçirmektedir. İçinde bulunduğumuz dönem iletişim devri olarak adlandırılmakta ve teknoloji ürünleri bu iletişimi daha da yoğunlaştırmakta ve geliştirmektedir (Yıldız, 2013: 161). Kişi günlük hayatta, gerek karşılıklı gerekse telefon veya bilgisayar aracılığı ile konuşma eylemini gerçekleştirmektedir. Hem yüz yüze hem de sanal ortamlarda gerçekleştirdiğimiz konuşma eyleminin gelişimi kendi haline bırakılmayıp çeşitli etkinliklerle desteklenmelidir.

Konuşma belleği düzenlemeye yardımcı olan önemli bir öğrenme alanıdır. Birey, çevresi ile iletişim içinde bulunarak, dinleme ve konuşma yoluyla fikirler üretir ve bu fikirleri belleğinde yapılandırır. Şöyle ki birey öğrendiğini konuşma yoluyla aktif bir şekilde zihninde yapılandırmaktadır. Bundan dolayı bireylere konuşma yoluyla fikirlerini geliştirme ve bellekte yapılandırma imkânı verilmelidir. Gündelik hayatta türlü vazifeleri yerine getirmeleri için onlara, konuşma becerilerinden nasıl yararlanacakları öğretilmesi gerekmektedir (Güneş, 2020: 107).

Çevremizde konuşma becerisi hakkında birtakım yanlış algılar bulunmaktadır. Çocukların okula başlamadan önce konuşma beceresini edinmiş olmaları bu becerinin geliştirilebilir bir beceri olarak görülmemesi ve gerekli önemin verilmemesine yol açmıştır. Konuşma öğretiminde çocuğa konuşmayı öğretmek olarak görülmesi gibi de yanlış bir algı vardır. Konuşma öğretimi çocuğa konuşmayı öğretmek anlamına gelmez. Çocuk hali hazırda okula başladığı vakit konuşma becerisini edinmiş olarak kendini ifade edebilir. Konuşma öğretimi, öğrencilerin kendilerini açık, anlaşılır, etkili ve doğru bir şekilde anlatma becerisi kazandırmak, topluluk önünde konuşabilme becerisi kazandırmak, doğru seslendirme ve telaffuzu kazandırmak, konuşma kurallarını kazandırmak demektir. Konuşma öğretiminin hedeflenen amaçlarına ulaşabilmesi için ise sınıfta yapılan konuşma etkinliklerinin ve bu etkinliklerinin uygulayıcısı olan öğretmenler büyük öneme sahiptir. Sınıflarda yapılan her bir konuşma etkinliğinin belli bir amaca hizmet etmesi gerekmektedir. Öğretmenler sınıfta uygulayacağı etkinlikleri bu amaç doğrultusunda planlanıp uygulamalıdır. Bir amacı olmadan planlanıp uygulanan etkinlikler öğrencilere kazanım sağlamayacaktır.

Günümüz toplumunun en önemli sorunlarından biri topluluk karşında konuşurken aşırı korku, heyecan ve stres yaşamaktır. İnsanlar kaç yaşında olursa olsun topluluk karşında konuşma yapmaktan tedirgin olup çekimser davranmaktadır. Bu durum kişilerin sosyal hayatlarında birtakım olumsuzluklara yol açmaktadır. Birey sosyal bir varlık olması sebebiyle daima diğer bireylerle iletişim kurmak mecburiyetindedir. Bu durumda bireyin her zaman ve her durumda konuşma eylemini gerçekleştirmeye hazır olması gerekmektedir.

Topçuoğlu Ünal ve Degeç'in (2012) yapmış olduğu araştırmada ana dili öğretici olan Türkçe öğretmenlerine öğrencilerin konuşma etkinlikleri sırasında yaşadıkları problemler sorulduğunda öğretmenler, öğrencilerin aşırı düzeyde konuşma korkusu ve heyecanını yaşadıklarını belirtmektedirler. Yaşanılan aşırı korku ve heyecanı çeşitli

sebeplere bağlamak mümkündür. Bu sebepler bazen sosyal bazen psikolojik ya da fizyolojik eksikliklerden kaynaklanmaktadır. Konuşma korkusu ve heyecanı yaşayan öğrenciler duygu, istek ve düşüncelerini karşı tarafa aktarırken kendini anlatamama, yanlış anlaşılma, ifadelerin net olmaması gibi problemler yaşamaktadırlar. Karşılaşılan bu problemler ise konuşma eğitiminin kalitesini düşürmekte ve kazanımlara ulaşılması konusunda engel teşkil etmektedir.

Öğrencilerin konuşma korkusu ve heyecanını azaltıp ortadan kaldırılması için Türkçe öğretmenlerinin sınıflarda uyguladığı konuşma etkinlikleri büyük önem arz etmektedir. Konuşma korkusu ve heyecanının giderilmesi için öğretmenler, sınıf ortamında öğrencilerin sık sık konuşma yapabilecekleri ortamlar oluşturmali ve hazırladığı çeşitli konuşma etkinlikleriyle öğrencileri teşvik etmelidir. Öğretmenlerin planladıkları hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma türlerinin yer aldığı etkinlikler öğrencilerin konuşma korkusu ve heyecanını gidermesinde oldukça etkilidir.

1.1.PROBLEM DURUMU

Konuşma duyguların, düşüncelerin ve bilgilerin seslerden meydana gelen dil vasıtasıyla iletilmesidir (Demirel, 1999:40). Konuşma, duygu, düşünce ve dilekleri görsel, işitsel unsurlar aracılığıyla karşımızdaki kişilere aktarmak, açıklamak, dışavurmaktır (Taşer, 2000:27). Konuşma, bireyin kendini direkt ifade ettiği, duygu ve düşüncelerini başkalarına direkt anlattığı; tek başına kullanamayacağı, başkaları ile paylaşabileceği bir beceridir (Yalçın, 2002:97). Konuşma, zihnin söz kabına döktüğü ve oluşturduğu düşüncelerin, duyguların şekillenmesidir. Konuşma, fiziksel anlamda birçok organın beraber çalışmasıyla meydana gelen karmaşık bir beceridir (Erdem, 2013a:416).

Konuşmada düşünceler seslerle başkalarına iletilir. Ancak konuşma basit bir seslendirme eylemi değildir. Ses üretimine ek olarak, türlü zihinsel işlemleri ve süreçleri içerir. Bu sebeple konuşma eylemine “sesli düşünmek” de denilir. Sözcükleri daha etkili kılmak için konuşma sürecinde, jestler, yüz ifadeleri, tonlama ve vurgu gibi ek unsurlar kullanılır. Bu, konuşmanın vücut dili tarafından desteklendiği anlamına gelir (Güneş, 2020:104).

Konuşma becerisi belirli seviyede bilişsel, duyuşsal ve psikomotor bir zeminin gerekli olduğu bir beceridir. Bireylerin aile içinde kazandıkları konuşma becerisi, dinamik eğitim faaliyetleriyle düzenli ve planlı bir biçimde geliştirilmeye çalışılması gerekir (Göçer, 2018: 231).

Konuşma becerisinin yüklendiği vazifeler İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda da şöyle aktarılmaktadır: Konuşma becerisi, öğrencilerin Türkçenin estetik zevkinden yararlanarak ve zengin sözcük varlığını kullanarak kendilerini doğru ve rahat bir şekilde aktarabilmeleri; sosyal yaşamdaki problemleri konuşma yoluyla halledebilmeleri, yorumlayabilmeleri ve değerlendirebilmeleri, çevre ile iletişim kurma ve işbirliği yapabilmeleri, ortak karar alabilmeleri ve karşılaştıkları problemleri çözebilmeleri yönünden önem taşımaktadır (MEB, 2006:6).

Doğuştan gelen bir yetenek olan konuşma doğru ve etkili olması bu alandaki verilen eğitimlere bağlıdır. Beceriler kendiliğinden ve çaba göstermeden gelişmez. Bir kişinin sahip olduğu beceriler ne olursa olsun, onları geliştirmek için eğitim etkinlikleri ve pratik gerekir. Verilen eğitimlerle belirli bir seviyeye getirilen beceriler de düzenli tekrarlar ve etkinliklerle canlı tutulması gereklidir (Doğan, 2009:7).

Konuşma becerisinin geliştirilmesi sırasında bazı güçlükler ortaya çıkabilmektedir. Bu güçlüklerden biri de topluluk karşısında konuşma korkusu ve heyecanı yaşamaktır. Hemen hemen her yaş grubundaki bireylerin karşılaştıkları sorunlardan biri olan bu güçlük bireylerin okul, iş ya da günlük yaşamlarında birtakım aksamaları ve engelleri de beraberinde getirebilmektedir. İnsan doğası gereği sosyal bir varlıktır bu yönüyle de birey her zaman topluluk karşısında -büyük ya da küçük gruplar karşısında- konuşma yapmak durumundadır.

Konuşma korkusu ve heyecanı yaşamak bireyin toplum içerisinde çeşitli sorunlar yaşamasına neden olabilmektedir. Kendini net ve anlaşılır şekilde karşındaki kişilere ifade edememe, öz güveni kaybetme, başarısızlığa odaklanma, yanlış anlaşılma ve toplumdan soyutlanma gibi sorunlar bunlardan bazılarıdır. Bu sorunların üstesinden gelebilmek için okullarda yapılan konuşma etkinlikleri oldukça önem taşımaktadır. Öğrencilere konuşma korku ve heyecanını yenebileceği yönde etkinlikler planlanıp eğitim süreci boyunca öğrencilere yeterince topluluk önünde konuşma fırsatı verilmelidir.

1.2.PROBLEM CÜMLESİ

Bu araştırmanın temel problem cümlesi, “Konuşma korkusu ve heyecanını gidermek için kullanılabilecek etkinlik tasarımları nelerdir?” olarak belirlenmiştir.

1.3.ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, Türkçe eğitimde oldukça önemli bir yere sahip olan konuşma becerisi gerçekleştirilirken korku ve heyecanı gidermek için etkinlikler tasarlamaktır.

1.4.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Konuşma becerisi, öğrencinin bildiğini, duyduğunu ve öğrendiğini başkalarına sözel olarak anlatabilmesi, gerektiğinde öğrenciye sorulan soruları cevaplayabilmesi, başkalarına bilgi verebilmesi, doğru ve hızlı düşünme yeteneği kazanabilmesi için önemlidir. Ayrıca öğrencinin öz güvenli olması ve başkalarına da güven verebilmesi kişilik kazanması açısından önemlidir. Grup içinde yapılan konuşmalara katılarak dinleyicilere keyif vermesi, bu konuşmada yararlı olabilmesi, toplulukta konuşabilmesi ve kelimeleri düzgün bir şekilde seslendirerek etkili bir diksiyona sahip olunması için konuşma yetisi kazanmasını gerektirir (Yıldız, 2003: 63-64).

Öğrencinin Türkçenin estetik zevkine ulaşarak ve zengin sözcük varlığından yararlanarak kendisini doğru ve kolay aktarabilmeleri, sosyal yaşamda karşılaşacakları problemleri konuşma yoluyla çözümlemeleri, yorumlamaları ve değerlendirebilmeleri hedeflenmektedir (MEB, 2006: 6). Okullarda yürütülen konuşma eğitiminin asıl gayesi bireylerin kendilerini ifade etme becerisini geliştirmektir. Konuşma becerisi gelişmiş bireyler gerek iş hayatında gerekse özel hayatlarında başarılı olurlar. İnsanın sosyal bir varlık olması dolayısıyla toplum ile iç içe bir yaşam sürmektedir. Bu da kişinin toplum içinde her an konuşmacı pozisyonuna düşüp küçük ya da büyük topluluklara konuşma yapmasına yol açmaktadır. Kişinin burada kendisini daha anlaşılır ve etkili ifade edebilmesinin yolu da kişinin konuşma korkusu ve heyecanından sıyrılmasından geçmektedir. Öğretim programında yer alan kazanımlara ulaşmak için ve kişinin konuşma korkusu ve heyecanını yenebilmesi için öğretmenlere büyük önem düşmektedir. Konuşma etkinlikleri sırasında öğretmen, öğrencilerde konuşma ihtiyacı oluşturmali, öğrencilere bol bol konuşma fırsatı sunmalı ve bu doğrultuda konuşma etkinliklerini iyi seçip uygulamalıdır. Bu yolla öğrencilerin konuşma korku ve heyecanı azalacak kendilerini daha anlaşılır ve etkili bir biçimde ifade edeceklerdir.

Öğretmenlerin sorumlulukları içerisinde, öğrencilerin öz güvenlerini ve konuşma becerilerine olan inançlarını geliştirmek bulunmaktadır. Öğretmenler, Türkçe öğretim programının hedeflerine öğrencileri ulaştırabilmek için mevcut tüm imkânları

kullanmalı ve değerlendirmelidir. Öğretmenler öğrencilere, beklenen kazanımları elde etmelerine yardımcı olurken Türkçe öğretim programında tanımlanan yöntem ve teknikleri kullanır. Ayrıca öğretmen, geliştirmesini hedeflediği dil becerisine bağlı olarak çeşitli disiplinlerde kullanılan yöntem ve teknikleri de kullanabilir. Türkçe derslerinde bu yöntem ve tekniklerden yararlanılmalı ve öğrencilerin öğrenme seviyelerini yükseltmede kullanılmalıdır (Doğan, 2019: 4).

Alanyazın incelendiğinde konuşma becerisi alanında etkinlik tasarımları yabancılara Türkçe öğretimi alanında toplanmış olup (Göçer, 2015; Özmen, Güven, Dürer, 2017; Koçak, 2018; Tanju, 2019; Çelik, 2021) doğrudan konuşma korkusu ve heyecanını ele alan konuşma becerisi etkinlik tasarımlarını ele alan çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmada ise Türkçe Öğretim Programında bulunan kazanımlar doğrultusunda konuşma korkusu ve heyecanının giderilmesi üzerine hazırlanmış olan 45 etkinlik tasarlanmıştır. Etkinlikler yapılandırmacı yaklaşım göz önüne alınarak hazırlanmış olup etkinliklerin uygulamalarına yer verilmiştir. Tasarlanan etkinliklerle öğrencilerin sürece aktif olarak katılıp konuşma korku ve heyecanlarını yenecekleri düşünülmektedir. Konuşma becerisi alanında yapılan etkinliklere ve etkinliklerin uygulayıcısı olan öğretmenlere yol göstereceği umulmaktadır.

1.5.VARSAYIMLAR

Bu çalışma aşağıda yer alan varsayımlara dayanmaktadır:

- Öğretmenlerin Türkçe dersini işleyiş süreçlerinde dört temel dil becerisinden biri olan konuşma becerisi etkinliklerine yer verdiği,
- Öğrencilerin konuşma yaparken konuşma korkusu ve heyecanı yaşadıkları,
- Etkinliklerin daha rahat uygulanması ve her öğrenciye yeterli düzeyde konuşma imkânı verilebilmesi için etkinliklerin uygulanacağı sınıfların 10-15 kişilik olduğu varsayılmıştır.

1.6.SINIRLILIKLAR

Bu çalışma,

- Dört temel dil becerilerinden sadece konuşma becerisi etkinlikleriyle,

- Türkçe Öğretim Programında yer olan konuşma becerisi kazanımlarıyla sınırlıdır.

1.7.TANIMLAR

Konuşma: Konuşma, üzerinde anlaşmaya varılan işaret ve seslerin başka bir kişinin zihninde anlam yaratabildiği ve bunları mesajlara dönüştürebildiği fiziksel ve zihinsel bir süreçtir. Konuşma; Zihnin söze aktardığı ve oluşturduğu düşünce ve duyguların biçimlendirilmesidir. Konuşma, fiziksel manada pek çok organın çalışmasından kaynaklanan karmaşık bir beceridir (Erdem, 2013a: 416).

Hazırlıksız Konuşma: Doğaçlama olarak meydana gelen, gerçekleştirilmeden önce herhangi bir araştırmaya başvurulmayan konuşmalar hazırlıksızdır (Yalçın, 2002: 136).

Hazırlıklı Konuşma: Yeri, zamanı, amacı ve konusu belirli olan belli bir plan dâhilinde öncesinden bazı hazırlıklar gereken ve belirli bir dinleyici topluluğu karşısında gerçekleştirilen konuşmalara hazırlıklı konuşma denilmektedir (Kartalhoğlu, 2015: 38).

Etkinlik: Çocukların, kendi amaç ve ihtiyaçlarına uygun geldiği için isteyerek katıldıkları herhangi bir öğrenme durumu. Türkçe: faaliyet İngilizce: activity Fransızca: activité. (Eğitim Terimleri Sözlüğü, tdk.gov.tr)

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.DİL

Dil, en yaygın tanımıyla, “İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan canlı ve tabîî bir varlıktır.” (Ergin, 1999: 122). En kolay açıklamasıyla, bireyler arası anlaşmaya yarayan bir vasıta olan dil, doğumdan ölüme kadar insanı büsbütün çevrelemesiyle insan ve toplum yaşamında çok büyük bir yeri bulunur. Nerede ve hangi iş yapılırsa yapılsın insanoğlu dille diğer insanlarla iletişim kurar; insan olmanın en ana göstergelerinden birinin bu yapı olduğunu bilir (Sağlam ve Doğan, 2013: 44).

İnsanlar yıllar öncesinden biriktirmeye başladıkları bilgi ve değerleri dil hazinesinde depolamışlardır. Öte yandan dil, milyarlarca insanın gerçeği aramak ve bulmak için kullandığı bir araçtır. Dilin araç olması, onun değerini hiçbir zaman azaltmaz, tersine dilin gücü araç olmaktan gelir (İşcan, 2007: 5).

Dil, toplumların özüne tutulan ayna gibi toplumun tüm yönlerini yansıtır. Dil, toplumun algısını, düşüncesini ve anlayışını gösterir. Bir toplumun inançlarını, geleneklerini, yaşam tarzını ve dünya görüşlerini öğrenmemize yardımcı olur (Arslan, 2017: 64). Bu sebeple bir toplumu ve o toplumu oluşturan unsurları daha iyi anlayabilmek için o toplumun dilinin iyi analiz edilmesi gerekmektedir. Toplum diliyle düşünür ve bu düşüncelerini diliyle aktarır. Dil toplumdan ayrı düşünemeyeceği gibi toplum da dilden ayrı düşünülemez.

Dil; bir toplumu millet yapmanın yanı sıra insanları millete, vatana, kültüre, değerlere ve geçmişe güçlü bir şekilde bağlayan canlı bir varlıktır. Dilin bu çok önemli işlevleri, dil öğretiminin ve dolayısıyla Türkçe dersinin önemini göstermektedir (Kalaycı ve Yıldırım, 2020). Dil öğretiminin en önemli aracı olan Türkçe derslerine gereken önem verilip etkili etkinlikler kullanılmalıdır.

2.1.1.Ana Dili

Birey kendisini çevreleyen dil ile gözünü açar. Bu dil onun ana dilidir ve o dilin ses özelliklerini kazanır ve o dilin anlama anlatma aracılığıyla bilinci uyanır. Bu, dilin ana işlevidir. Dil, anlama ve anlatma eylemini gerçekleştiren bir vasıta (Adalı, 1983).

Ana dili önce anne, sonra yavaş yavaş diğer aile bireyleri, yakın çevre ve çocuğun içinde bulunduğu çevrede kavradığı, bilinçaltına inen ve fertlerin toplum ile en güçlü bağlarını oluşturan dil olarak tanımlanır (Aksan, 1975: 427). Ana dili ailede başlayarak daha sonra toplum aracılığıyla gelişen bir yapıdır. Ailede başlayan ana dili

eğitimi okul ile devam eder. Bu sebeple bireylerin en çok vakit geçirdiği toplumsal alan olan okullar, üzerine düşen görevi hassasiyetle yerine getirmelidir. Okullar ana dil eğitimi belli bir plan ve program dâhilinde yapılandırıp geliştirilmesi yönünde etkinliklere yer vermelidir.

Ana dili eğitiminin asıl gayeleri; anlamayı geliştirmek, anlatım beceri ve alışkanlığı kazandırmak, dinleme, okuma alışkanlığı ve zevki kazandırmak, kelime hazinesini geliştirmek, temel gramer kurallarını öğrenmek ve dil sevgisi ve bilinci uyandırmaktır (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 1998: 3).

Ana dili öğretiminin ana gayesi kişilerin anlama ve anlatma yetisinin geliştirilmesidir. Anlamaya dair dil becerileri iki ana beceriden oluşur. Bunlar dinleme ve okuma becerisidir. Anlama, yazının anlamını bulmak, üzerine dşnmek, sebeplerini araştırmak, sonuç çıkarmak ve değerlendirmede bulunma şeklidir. Anlamlandırmaya dayanan anlama becerisi, seçme, inceleme, karar verme, çevirme, yorumlama, analiz, sentez yapma, öteleme ve değerlendirme gibi beyin teknolojisi kullanılacak zihinsel kabiliyetleri içermektedir (Güneş, 2002: 12).

2.2.TEMEL DİL BECERİLERİ

Ana dili eğitiminin iki ana unsuru anlama ve anlatmadır. Anlama unsuru, dinleme ve okumayı içerir; anlatma unsuru ise, konuşmayı ve yazmayı içermektedir (Topçuoğlu nal ve Köse, 2014).

Türkçe eğitimi ve ğretimi sürecinin öncelikli amacı dinleme, konuşma, okuma, yazma becerilerinin gelişimini sağlamaktır. Bu beceriler beraber ele alınıp eşit oranda geliştirilmelidir. Türkçe eğitimi ve öğretimini yapılan okullarda, dört temel dil becerisini de aynı ölçüde ele alan ve gelişmesine katkı sağlayacak etkinlikler planlanmalı ve uygulanmalıdır. Uygulanan bu etkinliklerin dönütleri mutlaka alınıp değerlendirilmesi sağlanmalıdır.

İnsanlar etrafındaki bilgileri dinleme ve okuma aracılığıyla edinir. Edinilen bu bilgiler anlama, konuşma ve yazarak yeniden etrafımızdaki insanlara iletilir. Fertlerin dört temel dil becerisine ek olarak, insanların bunları etkili bir biçimde kullanması gerekmektedir. Günümüzde gelişen iletişim araçları ve gelişimine bağlı olarak gelişen iletişim modelleri, iletişimin temel aracı olan dili pek çok yönden etkilemeye başlamıştır. Dili oluşturan dört temel beceri i ie geçmiş durumdadır. Bir beceriyi diğerinden

ayırmak eksik iletişime yol açabilir. Bu dil becerilerinin etkili kullanımı kişilerarası iletişimi daha güçlü duruma getirebilir. Bu nedenle bir beceriyi geliştirirken başka bir beceriyi görmezden gelmek iletişim gelişimini de olumsuz etkileyebilir (Aydoğan, 2019:7).

2.3.KONUŞMA

Bireyi diğer canlılardan önemli ölçüde ayıran konuşma becerisi, dil becerileri içerisinde en çok kullanılan, günlük yaşam ve anlık iletişim kurulmasını sağlayan önemli bir dil becerisidir. İnsanoğlunun sosyal bir yapıya sahip olması ve toplumda aktif bir yere sahip olmasından kaynaklı konuşma becerisini yaşamının her alanında etkin bir biçimde kullanabilmesi gerekliliğini zorunlu kılmaktadır.

Konuşma anında çeşitli uzuvların vazifesi bulunmaktadır. Ağız, dudak, diş, dil, damak, gırtlak ve ses telleri bu organlar arasındadır. Konuşma, bu uzuvlar aracılığıyla gerçekleşen, insanın diğerleriyle anlaşabilmesini ve haberleşmesini sağlayan bir davranış biçimidir. Konuşma, zihnin oluşturduğu ve biçimlendirdiği düşünce ve duyguların ifadesidir. Diğer bir deyişle konuşma, sözlerin seslerle ifade edilmesidir (Temizyürek, 2007: 117).

İnsanlar doğuştan gelen bir konuşma yetisiyle dünyaya gelirler. Konuşma yetisi doğuştan gelir ancak insanın ortak anlaşma aracı olan standart dili etkili kullanabilmesi okul yaşamında alacağı konuşma eğitimine bağlıdır. Eğitim kurumlarındaki konuşma derslerinin temel gayesi öğrencilere duygu, düşünce, gözlem, hayal ve isteklerini dil kurallarına uygun ve etkili bir şekilde anlatma becerisi kazandırmaktır (Özbay, 2005: 121).

Kişinin konuşma becerisi okul dönemine gelinceye dek çok çeşitli öğeler tarafından olumlu ya da olumsuz yöne biçimlendirilir. Bu öğelerin mühim olanları ise aile, yakın aile çevresi, çocuğun yetişmiş olduğu çevre ve televizyondur. Bu biçimlendirme çocuğun okul yaşamına devam ettiği vakit sürecinde de, okul dışındaki zaman diliminde devam eder. Çocuğun konuşma ve diğer temel dil becerilerine doğrudan etkisi olan bu öğelerin olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi için öğretmenlerin ve eğitimcilerin daha titiz bir biçimde çalışmaları gerekir (Topçuoğlu Ünal ve Degeç, 2012: 737).

2.3.1.Konuşmanın Önemi

Çocukların edindikleri dil becerilerinden ikincisi olan konuşma, Temizyürek'e (2007) göre dinleme becerisinden sonra en sık kullanılan dil becerisidir. Dinleme becerisi daha annenin karnındayken başlar. Konuşma becerisinin ise dinleme becerisinin arkasından çocuğun doğumuyla beraber ürettiği ilk seslerle başladığı bilinmektedir. Yaygınlaşan bilgi edinme araçlarının gerçekleştirdiği gelişmeler sonucunda, kanaatlerin oluşumunda sözlü ifadenin rolü, yazılı ifade kadar olmasa da büyük ölçüde önem kazanmıştır (Marshall, 1974: 37).

Bireyin diğer insanlarla ilişkilerini sürdürebilmesi ve iletişim kurabilmesi için en fazla ihtiyacı olan dil etkinliği konuşma becerisidir (Topçuoğlu Ünal ve Degeç, 2012: 737). İnsan hayatı boyunca okumadan ve yazmadan yaşamını sürdürebilir fakat konuşmadan ve dinlemeden hayatını sürdürmesi mümkün olmamaktadır (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 136).

Sosyal bir varlık olan birey, küçük ya da büyük olsun her zaman bir topluluk önünde konuşmaya gereksinim hisseder. Günümüzde toplumun yapısında bütün bireylere konuşma hakkı verilmektedir. Böylece güzel konuşma etkinlikleri toplumda içindeki herkes için yararlıdır. Ayrıca günümüzde çoğalan eğitim imkânları dolayısıyla bireyler eğitim alma imkânına daha fazla sahip olmakta ve eğitim sonucunda edindiği bilgileri toplumla paylaşma gereği duymaktadır. Bu amaçla düzenlenen çalıştaylar, konferanslar ve bilgi şöleni gibi bilimsel etkinlikler de iyi bir konuşma becerisi gerektirir. (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 3).

İnsan sosyal bir varlıktır, kişi insanlarla iç içe sürdürdüğü yaşamı boyunca her an iletişim içinde olmak mecburiyetindedir. İletişimin; sözlü iletişim, yazılı iletişim ve sözsüz iletişim gibi farklı türleri bulunmaktadır. Birey çevresinde bulunan diğer bireylerle anlaşabilmek ve o kişilere duygularını, düşüncelerini, görüşlerini, isteklerini ve hayallerini aktarabilmek için iletişim kanallarından en çok sözlü iletişimi yani konuşma becerisini kullanır (Temizyürek vd., 2007: 266). Konuşma mühimdir zira bireyler konuşarak düşüncelerini anlatır ve diğerleriyle iletişim kurar ve dil bireylerin birbirini tanımalarına, anlamalarına ve bilmelerine olanak verir. Bireyler değişik şartlarda ve değişik yapıda yetişmektedir. Bu değişikliklerin anlaşılması için bireylerin birbiriyle etkileşim içinde olmaları gerekmektedir (Arung, 2016, s. 70).

Konuşmanın, kişisel ve toplumsal alanda büyük bir yeri bulunur. Ayrıca okul ve iş hayatında başarı veya başarısızlığı etkileyen faktörlerden biridir. Konuşma, bireylerin diğer insanlarla dil aracılığıyla kurdukları iletişimin, duygu ve düşünce alışverişinin boyutudur. Bu anlamda bireyler arasında deneyim alışverişi sürecidir. Bu, çağdaş demokratik yaşamı oluşturan unsur olması nedeniyle demokratik bir toplumda vazgeçilemeyecek en temel bireysel hak ve ödevdir (Temizyürek, 2007: 118).

İletişimin temel öğelerinden olan konuşma, insanın hayat içerisindeki başarısını fazlasıyla etkileyen bir konuma gelmiştir. İnsanın iş, özel hayat ve eğitim hayatında en çok kullandığı becerilerden biri konuşma becerisidir. Konuşma becerisinin doğru ve güzel bir şekilde kullanımı insanı başarılı bir konuma getirebileceği gibi başarısız da yapabilir. Bireyin kendini düzgün, etkili ve açık olarak ifade edebilmesinin sağlıklı bir iletişim üzerinde meydana getirdiği etkisi tartışılmaz. Elbette konuşma esnasında iyi bir konuşma yapabilmek için sesin düzgün, niyetin açık ve net, etkili bir beden dili ve jest ve mimiklerin de doğru kullanılması gerekmektedir (Topçuoğlu Ünal, 2019: 17).

Günümüz toplumunda, toplumdaki her bireyin önemini anlayan "iletişimi" kuvvetlendirmek için türlü çabalara, bilgilere ve eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. Bilhassa iletişim becerilerinin geliştirilmesi söz konusu olduğunda, konuşma yoluyla elde edilen başarının ve dilin etkileyici gücünün bireyin yaşam kalitesi ile doğru orantılı olduğuna inanılmaktadır. Bu kalite, hem işte hem de özelde yakın kişisel iletişimle ölçülür. Çeşitli amaçlara yönelik konuşma, sunum ve toplantılarda etkili konuşma, doğru, anlaşılır ve net ifadeler ana kriterdir (Kurudayıoğlu, 2003: 289-290).

Güzel konuşan bir insan, başkaları önemli tesir bırakır ve hiç kimse onun bu etsinden kaçamaz. Hoş sohbet dediğimiz insanlar, kalplere kadar uzanan yolları bulur ve kendilerini sevdirmeyi bilirler. Böyle kişilerde bir nevi şahsi çekim bulunur. Böyle insanlar hitap ettiği kimselerden her istediklerini alırlar. Çünkü onları ikna edebilmeyi iyi bilirler (Ünal, 2001: 114).

Konuşma becerisinin geliştirilmesi; etkili ifade tarzları ortaya koymak, etkileyici bir okuma yapabilmek, duygu, düşünce, hayaller, istek ve tasarımlarla herhangi bir konuda net ve anlaşılır açıklamalar yapılabilmesi için önem taşımaktadır. Öğrencilere konuşma becerisini edindirmek için okullarda konuşma eğitimi çalışmaları yapılması gerekmektedir. Okullarımızda gerçekleştirilen konuşma eğitimi çalışmaları ya amaçlı,

planlı ve sistemli bir şekilde yapılmamakta ya da sürecin akışı ve etkinlik bütünlüğü içerisinde amaç olmadan yapılmaktadır (Göçer, 2018: 231).

Günümüzde iletişim temelli eğitim yaklaşımlarının etkisi, öğrencilerin topluluk önünde konuşma becerilerini sosyal yaşamda kullanabilmelerini, hazırlıklı veya hazırlıksız konuşmalar yapabilmelerini ve topluluk önünde konuşabilmelerini önemli hale getirmektedir. Bununla birlikte, okullar konuşma becerilerini geliştirmek için okuma ve yazma becerileri kadar zaman harcamazlar, kısmen bunun nedeni öğrencilerin okula zaten konuşmayı öğrenmiş olarak gelmeleridir. Fakat bireylerin sosyal yaşamında kendi ayakları üzerinde durabilmeleri için konuşma becerilerini en iyi şekilde kullanmaları gerekmektedir (Topçuoğlu Ünal, 2019: 247).

Yapılandırmacı yaklaşıma göre konuşma, öğrenciler içinde işbirlikçi öğrenmenin en büyük vasıtasıdır. Öğrenmede konuşma ve tartışma bilgi, yenilik ve fikirlerin hızla yayılmasını sağlar. Öğrenci, başkalarını dinleyerek ve fikirlerini ifade ederek düşüncelerini açıklamayı ve açıklama için en doğru sözcükleri bulmayı öğrenir. Ayrıca kendi fikirlerine güvenmeyi ve geliştirmeyi öğrenir. Konuşma, öğrencinin bakış açısını açıklama, problemleri sunma ve tartışma sorumluluğunu geliştirir. Kısacası konuşma, öğrencinin zihinsel iletişim kurmasını sağlar. Bu sebeple öğrencilerin konuşma becerileri geliştirilmeli, düşüncelerini açık bir şekilde ifade etmelerine fırsat verilmeli ve düşüncelere cevap verme yolları geliştirilmelidir. Öğretmenler öğrencilerin konuşma becerilerini incelemeli ve grup içinde doğal olarak ifade ediş durumlarını gözlemlemelidir (Güneş, 2020: 107).

Konuşma; kişinin sosyal yaşamında iletişim kurmasını, bilgilerini ve birikimlerini aktarmasını, duygularını, düşüncelerini, hayallerini ve gözlemlerini paylaşmasını sağlayan en güçlü vasıta (MEB, 2006: 6). Konuşma, insanların günlük yaşamlarında kendilerini ifade etmek, sosyalleşmek, başkalarıyla iletişim kurmak ve birçok ihtiyacını karşılamak için kullandıkları en temel araçtır. Gerek iş ve günlük hayatta gerekse özel hayatta başarılı olmanın, kendini etkili bir biçimde ifade edip toplumda önemli bir yer edinmenin yolu konuşma becerisini aktif ve etkili bir şekilde kullanabilmekten geçmektedir. Bireyin yaşantısında bu derece öneme sahip olan konuşma becerisine gereken önem verilmeli ve geliştirilmesi için çeşitli çalışmalarla desteklenmelidir.

Konuşma becerisi genel anlamda ele alındığında; insanların, bireysel ve toplumsal yaşamında oldukça mühim bir yer tutmaktadır. Konuşma, bireylerin aile

hayatı, okul hayatı, iş hayatı ve sosyal çevrelerinde başarılı veya başarısız olarak nitelendirilmesinde etkisi bulunan önemli bir etmendir. Bireyler duygu, düşünce, istek, bilgi ve becerilerini en fazla konuşma aracılığıyla karşındaki bireylere aktarmaktadır. İnsan doğası gereği anlama ve anlaşılma arzusu taşımaktadır. Bu arzusunu karşılayabileceği en etkili yol ise konuşma becerisidir. İnsanların yaşamında bu denli öneme sahip olan konuşma becerisine gereken önem verilip okullarda verilen Türkçe derslerinde yer alan konuşma eğitimi büyük bir titizlikle ele alınmalıdır. Türkçe derslerinde yer verilen konuşma etkinlikleri daha planlı ve etkili bir şekilde yapılandırılmalı ve başarıya ulaşılması sağlanmalıdır.

2.3.2.Konuşmanın Boyutları

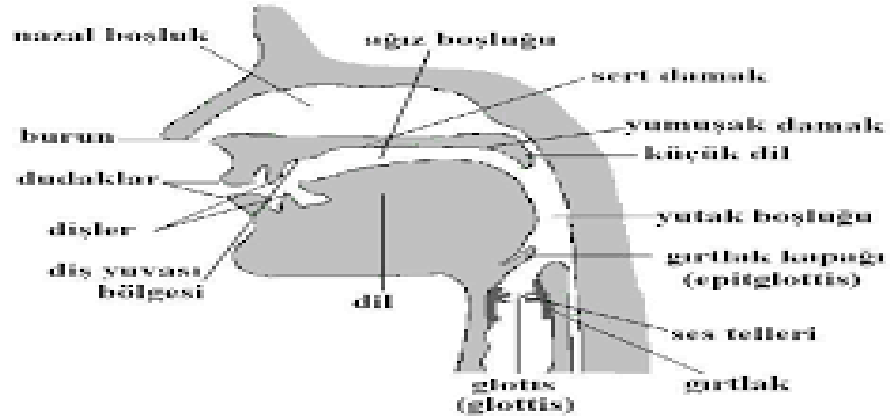
Konuşma becerisi fiziksel ve zihinsel olmak üzere iki boyutta ele alınmaktadır.

2.3.2.1.Konuşmanın Fiziksel Boyutu

Konuşmanın oluşabilmesi için öncelikle sesin oluşabilmesine gereksinim vardır. Ses, akciğerlerden gelen havanın ses yolunda oluşturduğu titreşim (TDK Türkçe Sözlük, 2011: 2077) olarak tanımlanmaktadır.

Sesin çıkarılmasında birden fazla organ görev almaktadır. Sesin meydana gelmesini sağlayan organlar şöyledir: dil, diş, dudak, akciğer, burun boşluğu, nefes borusu, ağız boşluğu, yutak boşluğu, yutak, küçük dil, ses telleri, ön damak, arka damak, çene ve avurttur (Karaağaç, 2010: 26). Konuşmada görev olan bu organların tamamına konuşma aygıtı ismi verilmektedir (Taşer, 2015). Ses araçları tınlatıcı ve yardımcı tınlatıcı olarak ayrılmaktadır. Sesin oluşmasında kullanılan ana tınlatıcılar: ağız boşluğu, gırtlak ve burun boşluğu; yardımcı tınlatıcılar: göğüs kafesi, sırt ve kafatasıdır (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 13).

Şekil 2.1: Konuşma Organları

“Yılmaz Davutoğlu, A. (2010). Konuşma organları [Resim]. https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/111344/mod_resource/content/0/2.%20Hafta.pdf sayfasından erişilmiştir.

Konuşma, birçok organın birlikte çalışmasıyla meydana gelen bir beceri olduğundan bu organların en az bir tanesinde var olan bir bozukluk, konuşmanın iyi bir biçimde yürütülmesini engelleyeceği gibi konuşma organlarının hatalı kullanılması da konuşmayı olumsuz yönde etkiler (Erdem, 2013b).

Bir konuşmanın güzel ve etkili olabilmesi için nefesin doğru alınıp verilmesi ve kullanılması büyük önem taşımaktadır. Erdem’e (2013c) göre sesi oluşturan asıl etmen olan nefes alıp verme, güzel ve işitilebilir bir sese sahip olmanın, böylece dili güzel kullanmanın ön koşuludur. Topçuoğlu Ünal ve Özden’e (2019) göre de güzel konuşmak için ilk olarak nefesin doğru kullanılması gerekmektedir. Bunun için nefesi doğru yani yeteri miktarda ve zamanında alıp vermek önemlidir. Konuşurken veya sesli okuma yaparken nefesin geri verilmesi yavaş yavaş yapılmalıdır. Nefes tekrar alınırken de sessiz, sakin, düzenli ve derin alınması gerekir.

İyi bir sesin taşınması gereken birtakım özellikler vardır. Bu özellikler ise şöyle sıralanabilir:

Boğumlama: Konuşma esnasında heceleri iyi anlaşılabilir şekilde meydana getirmek anlamına gelen boğumlamada amaç, ağızdan çıkarılan her sesin doğru ve etkili çıkarılmasıdır (Kurudayıoğlu, 2011).

Ton: Seslendirme sırasında yüksek ve alçak ses titreşimleri sesin tonunu belirler. Başka bir deyişle, tonlama, bir kişinin ses çıkardığı ses perdesidir. Duygularınızı ifade ederken

sesinizi inceltmek ve kalınlaştırmak, tonlamanızı netleştirmenize yardımcı olacaktır. Örneğin; aynı kelimeyi içeren cümleler, ses tonu yüksek ve alçak olduğunda farklı anlamlar taşır (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 35-36).

Ezgi: Demircan’a (1996: 134,163) göre konuşma yaparken sözü/sözceyi hem anlamda hem de yapıya uygun olarak örten ses perdesinde meydana gelen farklılıkların hepsine ezgi, bu işin kendisine ise ezgileme denilmektedir. Konuşma esnasında kelime ve cümledeki ton değişikliklerinin oluşturduğu bütünlük anlamına gelir. Ezgi, dilin genel melodisini oluşturur ve insanların ruhsal durumlarını yansıtır (Akbayır, 2011).

Durak: Cümledeki anlamsal veya sözdizimsel belirsizliği ortadan kaldırmak için bilgiler arasında verilen kısa ara vermeler olarak tanımlanmaktadır (Bekâr, 2013). Durak, yazarken noktalama işaretleriyle belirtilirken konuşmada ise nefes yoluyla yapılmaktadır. Bu nefes alış verişler konuşmada rastgele olmamakta dinleyenin ifadeyi anlayabileceği biçimde yapılmaktadır (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 38).

Vurgu: Dilde anlam ayırmada kullanılan en büyük etkenlerden biri olan vurgu, bir hecenin, sözcüğün ya da söz grubunun diğerlerine göre daha güçlü bir biçimde söylenmesidir. Taşer (2015), bir konuşmanın doğru ve güzel olmasını boğumlanmasından sonra doğru vurgulanmasına bağlamaktadır.

Ritim: Özbay (2007: 90)’a göre ritim; tümcenin anlamına, duygusuna göre kimi zaman bir sözcükten kimi zaman bir sözcük grubundan kimi zaman da bir cümlecikten sonra uzun veya kısa solukların olmasıyla konuşmanın anlamlı susuşlarla bölünmesidir.

Ulama: Sessiz harfle biten bir kelimeyi sesli harfle başlayan bir kelime izlediğinde birinci kelimenin ikinci kelimeye bağlayarak seslendirilmesidir. Noktalama işaretleri bu sözcükler arasında kullanılmaz, herhangi bir noktalama işareti var ise ulama yapılamaz (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 42).

İşitebilirlik: İyi bir sesin taşınması gereken özelliklerden biri de sesin dinleyiciler tarafından kolay ve anlaşılır şekilde işitilmesidir. Sesin şiddeti ne çok alçak ne de çok yüksek olmalıdır. Dinleyici grubu ve dinleme mekânına göre sesin ayarlanması gerekmektedir. Taşer (2006:133), rahatlıkla işitilmeyen bir sesin dinleyicilerin dikkatini dağıtabileceğini ifade etmiş; istenilen düşüncelerin vurgulanması ve konuşmanın dikkat çekici hale getirilmesi yönünden sesin şiddetinin yer yer değiştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Böylece ses monotonluktan kurtularak dinleyenlerin dikkatini çekmeyi sağlayacaktır.

Akıcılık: Sözlerin belli bir sistem dâhilinde birbiriyle ahenkli halde söylenmesidir. Özdemir (2008: 47), akıcılığa mani olan durumları; sözcükleri yanlış soluk alma, tam öbeklendirmeme, kelimeleri ve cümleleri üst üste yığma, konuşma hızını iyi düzenlememe vurgulamayı yerinde yapmama biçiminde ifade etmiştir.

Bükümlülük: Sesin monotonluktan kurtulmasıdır. Ses, alçak ve yüksek tonda, yavaş ve hızlı, duraklamalı ve duraklamasız, vurgulu ve vurgusuz arasında farklılaşarak çıkarılmalıdır. Bükümlülük aynı zamanda sesin musikisi şeklinde de ifade edilebilir (Özbay, 2007: 92).

Hoşa Giderlik: Hoşa gitmeyen sesler; kulak tırmalayan, katı, madensel, hırıltılı, tiz, burunsal, hışırtilı, çok yumuşak, gevrek, buğulu nitelikten yoksundur (Taşer, 2006:126). Bu özellikleri taşımayan ses hoşa giden seslerdir. Sesin hoşa gider olması ise dinlemeyi olumlu yönde etkileyen bir niteliktir.

2.3.2.2.Konuşmanın Zihinsel Boyutu

Konuşma, anlam yaratmanın ve üzerinde anlaşmaya varılan semboller ve sesleri başkalarının zihninde mesajlara çevirmenin fiziksel ve zihinsel sürecidir. Konuşma; zihnin söz kalıbına döktüğü ve oluşturduğu düşüncelerin, duyguların biçimlendirilmesidir. Konuşma, fiziksel manada pek çok organın beraber hareket etmesiyle oluşan karmaşık bir beceridir (Erdem, 2013a: 416).

Konuşma aşamalı bir süreçtir. İlk adım olarak, düşünceler ve onu besleyen kanallar aracılığıyla zihinde sözlü bir metin oluşturulur ve ikinci olarak, bu metin bazı organlar yardımıyla seslendirilir ve böylece konuşma eylemi gerçekleşir. Böylece konuşmada fiziksel ve zihinsel öğelerin etkisi vardır. Konuşma ilk olarak zihinsel oluşumlarla başlar, daha sonra bu oluşumlar fiziksel unsurların yardımı ile seslendirilir ve daha sonra el, kol hareketleri ve yüz ifadeleriyle başkalarına sunulur. Buna bağlı olarak konuşma zihinde hazırlanır ve fiziksel unsurlarla birleştirilerek oluşturulur (Altuntaş, 2012).

Yalçın (2012: 100-130), konuşmayı fiziksel ve zihinsel bileşenlerine ayırmakta; fiziki unsurları ses, görme-işitme, sesin eğitilmesi (telaffuz eğitimi, soluk alış verişinin kontrolü ve eğitilmesi, boğumlama çalışmaları, cümle ve cümle yapısının motorize olması çalışmaları) olarak; zihinsel unsurları ise bellek ve konuşma arasındaki ilişki (bellek geliştirme uygulamaları, bellekteki düzensiz bilginin konuşmada yarattığı

bozukluklar), dinleme ile konuşma arasındaki ilişki (dinleme becerisinin eğitimi, çocuğun dinleme becerisinin gelişimi, dinleme türleri, dinleme becerisini geliştirme uygulamaları) olarak ele almaktadır.

Temizyürek ve diğerleri (2016: 47-78) konuşma eyleminin fiziksel unsurlarını soluk alma, soluk verme, ses, solunum ve fiziksel organların eğitimi, zihinsel unsurlar ise de hafıza, konuşma beyin ilişkisi, bellek ve hafızanın işleyişinin üzerinde durmaktadırlar. Altunkaya (2017: 34-43) konuşmanın fiziksel unsurları olarak akciğerler, diyafram, ses telleri, gırtlak, ağız ve burun boşlukları; zihinsel unsurları olarak ise bellek, Wernicke alanı ve Broca alanı üzerinde durmuştur.

Konuşma ve beyin arasındaki ilişki çok boyutludur. Öncelikle, beyin fiziksel olarak konuşma organlarını yönetir. Diyafram, akciğerler, ses telleri, dil, damak, dişler, dudaklar gibi konuşmayı gerçekleştiren organlar; beynin verdiği emirlere göre vazifelerini yerine getirirler. Beyin nöronlara talimat göndermezse bu organlar çalışamaz. Konuşma açısından beynin temel görevi, dilin düşünceye dönüşmesi, planlanması, motorize hâle gelmesidir. İletişimin karşılıklı bir eylem olduğu göz önüne alındığında, konuşulanların dinlenip anlaşılması da yine beyinle ilgili bir durum olduğun için beyin-dinleme ilişkisi de oldukça önem taşımaktadır (Temizyürek ve diğ., 2016: 68).

Konuşmaya geçmeden önce, yani sözler ağızdan çıkmadan önce, beyin birtakım verileri tasarlar, sıralar. Sonra bu tasarıları hangi sözlerle dile getireceğini seçer ve en sonunda seslendirir (Yıldız, 2013: 161).

Konuşma, ifadeye dayalı olan bir dil becerisidir. Anlatımın olabilmesi için öncelikli olarak anlamının gerçekleşmiş olması, belli bir dil düzeneği edinilmiş olunması, ana dilinin kurallarına sahip olunması, bilgi birikimi ve kelime dağarcığı gibi zihinde anlam kurgusunu gerçekleştiren faktörlere ihtiyaç vardır. Bunlar aracılığıyla bir anlatım vasıtası olan sözlü doğar. Buna göre her konuşma, zihinde oluşan ve konuşma organlarıyla ifade edilen bir beceridir. Bu yönden bakıldığında konuşma, zihin inşasının sürecinin son aşamasıdır (Erdem, 2013a: 418).

Konuşma esnasında konuşmacı, zihinsel çaba ve zihinsel birikimle oluşturduğu mesajı dil vasıtasıyla başkalarına sunar. Kavramlar ve ses imgelerinin arasındaki ilişki, bunların seçilip konuşulan dilin sistemine göre düzenlenmesi, konuşmanın zihinsel yönünü oluşturur (Adalı, 2016). Ergin'in (2014) ifade ettiği gibi konuşma, yalnız ses organlarının fizyolojik görevlerini yerine getirmesinden daha çok dil, kültür, düşünme

mantık gibi duyuşsal ve bilişsel bazı unsurları da içerisinde barındırmaktadır. Beyinde oluşan bu süreç düşünme, kavrama, yorumlama gibi çeşitli işlemleri içerir. Bu nedenle konuşma becerisinin başarılı olmasında zihinsel eylemlerin tesirli olduğu düşünülmektedir.

Konuşma zihinde başlayan, duygu ve düşüncelerin kelimelere çevrilmesiyle gerçekleşen, zihinsel ve fiziksel bir süreçtir. Bu süreçte önce beyin ardından konuşma organları ve sesler yer alır ve karmaşık bazı işlemler yapılmaktadır. Konuşmada öncelikle zihinde bir hazırlık yapılır ve hangi bilgileri iletmek istenildiği belirlenmektedir. Daha sonra aktarılmak istenilen bilgi, duygu ve düşünceler doğru kelime seçimi ile ifade edilir. Fakat konuşma sadece seslendirme ile sınırlı değildir. Seslendirme öncesinde zihinde farklı birçok işlem gerçekleştirilmektedir. Kimi zaman içten konuşma ya da sessiz konuşma da yapılmakta ve bireyler düşüncelerini kelimelere dökmeden kendi kendine konuşma gerçekleştirmektedir (Güneş, 2014).

İyi etkili bir konuşma yapabilmek için zihinsel süreçlerin de sağlıklı işlemiş olması gerekir. Ana dilin edinimi sürecinde o dilin grameri zihinde sağlıklı bir şekilde oturmayınca dilin kullanılmasında problemler yaşanır. Konuşmada zihinsel örgütlenme ve bilgilerin belli bir organizasyon içinde uygun kompozisyonla birlikte karşıya bir iletim söz konusudur. Bilhassa dilin anlamsal ve sözdizimsel yapıları genellikle zihinsel durumları temsil eder. Konuşmak, zihindeki bilgileri kullanarak karşıdaki kişiyle iletişim durumuna geçiş olduğundan bu sürecin ilk aşaması olan bilgi depolama da büyük bir önem kazanmaktadır. Bilgiler zihinde düzenli olarak depolandığında anlatım esnasında da sistemli bir sunuş ve ifade ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan bakıldığında zaman bilgi uzun süreli belleğe yerleşirken ilişkilendirme, sıralama, örnekleme ve somutlaştırmalar kullanılıncaya böylece bilgi belleğe daha kolay yerleşim sağlar. Bir konuşma sırasında da ortaya çıkması daha kolay olmaktadır (Erdem, 2013a: 418-419).

Konuşma sürecinde bilginin doğru iletilmesi doğrudan düşünme ve zihinsel yeteneklerin gelişimine bağlıdır. Zihinsel becerilerin gelişmemiş olması, aktarılacak bilginin sırasını ve sözcük seçimini olumsuz yönde etkiler. Bu durumda verilmek istenilen iletiler aktarılamamakta, etkili ve iyi bir konuşma yapmak mümkün olmamaktadır (Güneş, 2007: 95-96).

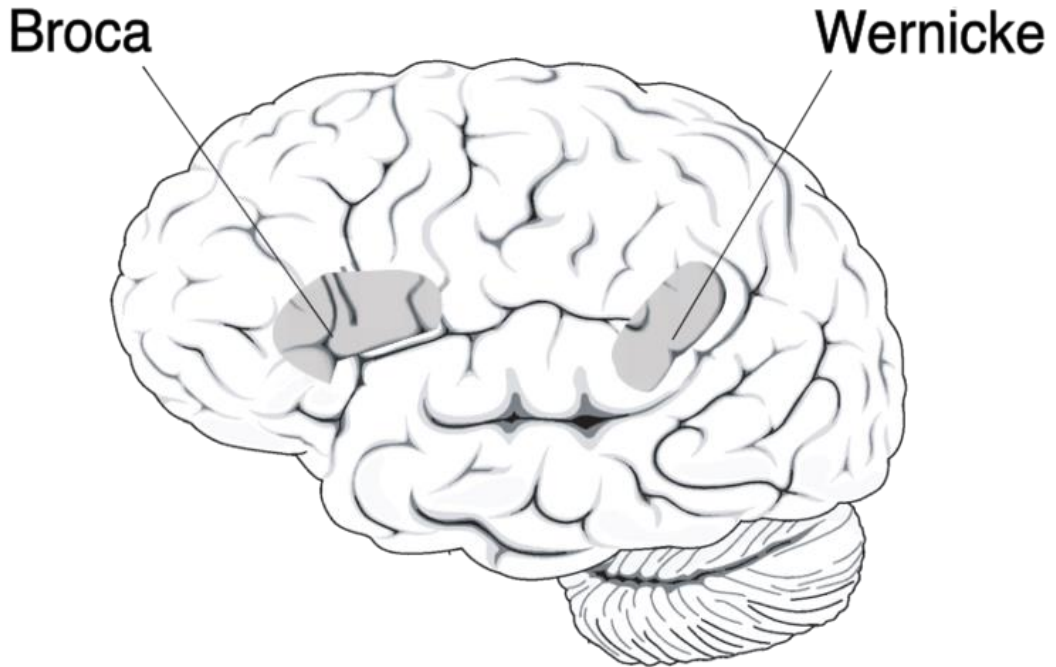
Beyin fonksiyonları açısından sağ ve sol yarım küreler olarak ikiye ayrılır. Beyinde yer alan konuşma merkezleri ise sol yarım kürede bulunduğu bilinmektedir. Beyinde konuşma yetisi ile ilgili esas bölgeler Broca alanı ile Wernicke alanıdır.

Broca bölgesi seslerin oluşması ve meydana gelmesiyle ilgili dudak, dil, ton ve ritim gibi konuşmanın sesletimiyle ilgili alanların doğrudan önünde yer almaktadır. Bu bölgenin özel vazifesi komşu bölgelerin ürettiği sesleri konuşma dili biçimine dönüştürmektir. Wernicke bölgesinin özel vazifesinin duyulanan söylenen şekline dönüşümünü kodlamak ve anlamak olduğu ifade edilebilir (Kurudayıoğlu, 2018)

Genel olarak konuşmayla ilgili olan Broca alanı, ifade becerileriyle ilgili fonksiyonların gerçekleştiği alandır. Broca cümle kurulmasıyla ilgilenir. Broca alandaki herhangi bir hasar sonucunda meydana gelen bozukluk akıcı konuşamama problemi.

Wernicke bölgesi, konuşmayla ilgili başka bir beyin bölgesidir. Dilin anlaşılması için bir merkez görevi görür. Bu bölgesinde hasar olan kişiler konuşabilir ancak söylenen ve yazılan kelimeleri anlamakta zorluk çekerler (Altunkaya, 2017: 40).

Şekil 2.2: Beynin Konuşma İle İlgili Merkezleri

https://www.turkcewiki.org/wiki/%C4%B0fade_afazisi sayfasından erişilmiştir.

Yalçın'a (2012: 110) göre iyi bir konuşmacı, bilgileri beyinde sistemli bir biçimde depolamalı ve bu bilgileri de gerektiği zamanda kullanabilmelidir. Bilgiler sistemli bir şekilde depolanırsa geri çağırılması da o denli kolay olmaktadır.

Hafızanın konuşma üzerindeki etkisi göz önüne alındığında, hafıza oluşumuna ilişkin tüm bu süreçlerin bilinmesi gerekmektedir. Konuşma, yalnızca seslerin bir kombinasyonunu içeren fiziksel bir süreç olarak düşünülmemelidir. Hafızada saklanan bilgi olmadan düşünce ve konuşma, boş bir tenekenin gürültüsünden başka bir şey değildir (Erden, 2014).

Düzenli olarak saklanmayan bilgiler, konuşma sırasında geri çağırıldığı zaman bulunamayacak farklı farklı konuşma hatalarına neden olur. Hafızasından düzenli bir şekilde bilgi alamayan bir konuşmacı türlü anlamsız sesler çıkarır ve gereksiz duraklamalar yapmak durumunda kalır. Bu da etkili, anlamlı ve akıcı konuşmayı zorlaştırır (Yelok ve Sallabaş, 2009).

2.3.3.Konuşma Alanları

Geniş bir öğrenme alanı olan konuşma üç alt alana ayrılmaktadır. Bunlar işlem, etkileşim ve güdülenme boyutları olmaktadır. Konuşma eğitimini rastlantıya bırakmamak ve konuşma becerileri geliştirmek için bu boyutlarda çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Ardından bu çalışmalar okuma ve yazma etkinlikleriyle bütünleştirilmektedir (Güneş, 2020: 108)

Güneş'e (2020:108-110) göre konuşmanın boyutları aşağıda açıklanmaktadır.

a. İşlem Boyutu

İşlem boyutu konuşma sürecinde yapılan bütün işlemleri içermektedir. Konuşma, zihinde başlayıp düşüncelerin sözlerle ifade edilmesi ile tamamlanan bir süreçtir. Bu süreçte önce zihinsel ardından da fiziksel işlemler yapılmaktadır. Bu işlemler çeşitli basamaklara ayrılmıştır. Bu basamaklar ise zihinsel hazırlık, konuşmayı yapılandırma ve konuşma şeklindedir.

1. Zihinsel Hazırlık: Yapılandırıcı yaklaşıma göre konuşmadan önce zihinsel hazırlık yapılır. Bu hazırlığı sağlamak için beyinde yapılan işlemler iki grupta toplanmaktadır. Bunlar konuşulacak konuda zihindeki bilgileri gözden geçirmek ve zihinsel tasarım olmaktadır.

a) Gözden geçirme: Zihinde yapılandırılmış bilgileri gözden geçirme önemli bir işlemdir. Bu işlem sırasında konuşulacak konu ve düşünceler belirlenmekte, vurgulanacak anahtar kelimeler, kavramlar, olaylar vb. seçilmektedir. Yani konuşma için gereken bilgiler zihinsel kaynaklardan araştırılarak toplanmaktadır.

b) Zihinsel tasarım: Zihindeki bilgilerin gözden geçirilmesi ve gerekli olan kaynakların toplanmasından sonra zihinsel tasarım aşamasına geçirmektedir. Zihinsel tasarımda konuşmanın gayesi, yöntemi, konusu, sınırları ve içeriği belirlenmekte, konuşmanın ön planı yapılmaktadır. Ardından aktarılacak bilgiler seçilmekte, bunlar sıralama, ilişkilendirme, örnekleme, değerlendirme gibi çeşitli zihinsel işlemlerden süzülerek düzenlenmektedir. Bir başka ifadeyle seçilen bilgilerin mantıksal bir sıralaması ve düzenlenmesi yapılmaktadır. Çoğunlukla basitten karmaşığa, genel bilgilerden ayrıntılı bilgilere doğru gitmek konunun iyi anlaşılmasını gerektirmektedir. Böylece konuşma zihinde tasarlanmaktadır. Eğer hazırlıksız bir konuşma ise bu aşamalar çok hızlı yapılmakta ve hemen konulmaya geçilmektedir. Hazırlıklı konuşmada ise bu aşamadan sonra konuşmayı yazıya aktarma ya da küçük notlar işlemine geçirmektedir.

2. Konuşmayı Yapılandırma: Bu aşamada zihinsel tasarımı yapılan konuşma yazıya ya da notlara aktarılmakta, yeniden gözden geçirilerek konuşma yapılandırılmaktadır. Konuşma için seçilen bilgiler mantıksal bir düzen içinde kâğıda aktarılmakta, kullanılacak kavramlar, vurgulanacak fikirler gözden geçirilmekte, eksik ya da araştırılacak yönden belirlenerek konuşmanın mantıksal düzeni kontrol edilmektedir. Konuşmada kavramları açıklamanın yanında önerilen model veya olayların nedenleri de açıklanmaktadır. Bu işlemin ardından konuşma metnini gözden geçirme, başlığı ve giriş cümlelerini kontrol etme, bilgiler arası geçişleri inceleme, konuyu sınırlandırma, gerekli derinliğe ve amaçlara ulaşmak için kavramların sayısını sınırlandırma gibi işlemler yapılmaktadır. Konuşmayı güçlendirmek için iyi örnekler, resimler, uygulama önerileri hazırlanmaktadır. Olabildiğince dinleyicileri düşünmeye yönlendirecek örneklere yer verilmelidir. Biraz da duygu kullanılmalıdır. İyi bir sunu için görsel destekleyiciler de hazırlanmalıdır. Görsel destekleyiciler önerileri ve konuşmayı güçlendirmektedir. Bunlar saydam, görüntü, resim vb. olabilir. Eğitici ve öğretici görseller seçilmelidir.

3. Konuşma: Konuşmayı yapılandırma işleminden sonra hazırlanan metin, cümlelere, kelimelere, hece ve seslere dökülerek dinleyicilere aktarılmaktadır. Aktarma

işlemi beden diliyle desteklenmektedir. Konuşmaya sesin tonu, bağlantıları ve titreşimine dikkat edilerek bilgiler aktarılmaktadır. Önceden hazırlanan notlardan yararlanılarak ve çeşitli görseller kullanılarak konuşma yapılmaktadır. Konuşma sırasında zamana da dikkat edilmektedir. Hazırlıklı bir konuşmada zaman yetersizliği konuşmacının en büyük düşmanıdır. Bunun için önceden çalışılmalı ve süre iyi kullanılmalıdır (Paulino, 2006, Akt. Güneş, 2020: 109).

b. Etkileşim Boyutu

Etkileşim, konuşmanın ehemmiyetli ve dikkat edilmesi gerek bir boyutudur. Etkileşim sürecini konuşmacı olan kişi başlatır ve yönetir. Bu sebeple konuşmacı etkileşim sürecine önem vermeli ve nitelikli bir etkileşim için bazı teknikler uygulamalıdır. Bu amaçla aşağıdaki tekniklerinden yararlanmalıdır.

Etkileşimi planlama: Plan aşamasında konuşmacı bazı bilgileri araştırmalı, ön bilgilerini harekete geçirmeli, tahminler yapmalı ve amacını iyi belirlemelidir. Özellikle dinleyici kitleyle ilgili bazı ön bilgiler edinmelidir. Örneğin dinleyici kitlenin yaşları, sayısı, konumları, dinleme amaçları (bilgilenmek, karar vermek, tepki göstermek vb.), kültür ve bilgi düzeyleri gibi. Yine görsel destekleyici kullanma durumu, konuşma yeri ve alanı, süre, konferans, sunu biçimi, yuvarlak masa, değerlendirme konuşması, panel, açık oturum gibi bilgiler konuşmacının etkileşimi planlamasını basitleştirmektedir.

Etkileşimi yönetme: Etkileşimi yönetmek için bazı teknikler şöyle sıralanmaktadır. Konuşmacı konuşmada bütün grup üyelerine yönelmeli, onları cesaretlendirmeli, desteklemeli ve katılımlarını değerlendirmelidir. Hatırlamayı ve öğrenilenleri kullanmayı sağlamak için bazı bilgileri tekrar vurgulamalı, zihinsel düzenlemeyi kolaylaştırmalıdır. Zihinsel etkileşim ve çatışmayı başlatmak, tartışmaları, canlandırmak için ortam hazırlamalıdır. Dinleyicilerin bakış açılarını derinleştirmek ve açıklığa kavuşturmak için sorular sormalı, bunları kendisi cevaplamalıdır. Uygun öneriler sunmalı, görsel ipuçlarını kullanmalı, karşılaştırma yapmalı, örnekler, tekrarlar, anahtar kelimeler kullanmalı, dinleyicilerin katkılarını değerlendirmelidir.

Etkileşimi değerlendirme: Konuşmacı, dinleyicilerin kişisel değerlendirmelerinden, sorularından, konuşma biçim ve içerik hakkında değerlendirme yapmalı, etkileşimin düzeyini ve konuşmanın amaca ulaşma durumunu değerlendirmelidir.

c. Gdleme Boyutu

Konuşma alanını nc boyutu gdlemedir. Gdleme, konuşmacı ve konuşmanın içeriği ile yapılmakta, konuşma sonunda dinleyiciler bir iş yapmaya da etkinliğe yönlendirilmektedir. Bu iş öğrenme, araştırma, bir düşünceyi savunma, bir değeri koruma gibi olmaktadır. Konuşmacı konuşmasının sonunda yapılacakları hatırlatarak, gerekli vurguları yaparak dinleyicileri gdlemelidir.

2.3.4.Konuşma Becerisi Amaçları

Konuşma ğretiminin amaçları yaklaşımlara göre de değişmektedir. Davranışcı dil yaklaşımında daha çok fiziksel süreçlere yoğunluk verilip güzel konuşma üzerine odaklanılmıştır. Bu maksatla uzun yıllar öğrencilere vurgu, ses, telaffuz ve ses tonu gibi etkinlikler yaptırılmıştır. Vurgu ve telaffuzda başarılı olan öğrenciler aynı zamanda da güzel konuşma yapacakları sanılmıştır. Bu çalışmalarda konuşmanın zihinsel süreçleri ile ve kendini ifade etme yönüyle daha çok ilgilenilmemiştir. Böylelikle ğrenciler, bir yandan güzel konuşanları taklit etmeye, bir yandan da onların konuşmalarını ezberlemeye başlamışlardır. Zamanla başkalarının konuşmalarını tekrarlayan fakat kendi zihnindekileri ifade edemeyen, kısaca zihninde yapılandırıdıklarını değil ezberlediklerini aktaran bireyler yetişmiştir (Güneş, 2020: 113).

Günümüzde yapılandırmacı dil yaklaşımlarıyla konuşma eğitiminde zihinsel süreçlere daha fazla önem verilmektedir. Bu anlayıştan hareketle konuşma eğitiminde amaç, dil ve iletişim becerilerinin yanı sıra sorgulama, düşünme, sınıflandırma, anlama, analiz ve sentez gibi zihinsel becerilerin geliştirilmesidir. Ayrıca iletişim, modern toplumun taleplerini karşılama, bilinçli kararlar verme, sürekli öğrenme vb. konulardan da bahsederler. Zihinsel bağımsızlık becerilerinin gelişimi gibi sosyal becerilerin gelişimi de kapsamaktadır (Güneş, 2020: 113).

Güneş'e (2020) göre konuşma öğretiminin amaçlarını şöyle sıralanmaktadır:

Dil becerileri: Konuşma eğitiminin temel amacı dil becerilerinin geliştirilmesidir. Konuşma becerilerini geliştirmek aynı zamanda dinleme, okuma ve yazma gibi diğer becerilerin gelişimini de destekler. Dil becerilerini ve bilgi teknolojisini kullanarak, bir kişinin bilgiyi elde etmesi ve kullanması daha kolaydır olmaktadır.

İletişim becerileri: İnsan, isteklerini ve ihtiyaçlarını iletmek için konuşmaya ihtiyaç duyar. Konuşma ile çeşitli bilgiler, duygular, düşünceler vb. paylaşılır. Diğer bir deyişle

konuşma, sözlü iletişim becerilerinin önemli bir parçasıdır. Bu nedenle etkili bir iletişimci olmak, konuşma becerilerini geliştirmeye bağlıdır.

Öğrenme ve anlama becerileri: Öğrenme sürecinde konuşmak ve tartışmak bilgilerin, yeniliklerin ve fikirlerin hızlı bir şekilde aktarılmasını sağlar. Öğrenci, başkalarını dinleyerek ve fikirlerini ifade ederek düşüncelerini açıklamayı ve açıklama için en uygun kelimeleri bulmayı öğrenir. Konuşma ayrıca bir kişiye çevreleyen dünyayı anlama ve kontrol etme fırsatı verir. Bu durum bilgiyi bütünleştirmeyi, genişletmeyi, özetlemeyi, tamamlamayı kısacası öğrenmeyi artırır. Konuşarak ve anlatarak öğrenmek yapılandırmacı yaklaşıma göre daha kolaydır.

Zihinsel beceriler: Konuşma, bireye düşünceleri ve bilgileri organize etme, çeşitli yönlerini anlama, açıklama, ilişkilendirme, sözelleştirme, genişletme, yeniden adlandırma fırsatı verir. Ayrıca kişi konuşarak fikirlerine güvenmeyi ve geliştirmeyi öğrenir. Konuşma, pozisyonları netleştirme, sorunları gündeme getirme ve tartışma sorumluluğunu geliştirir. Kısacası konuşma, bir kişinin başkalarıyla zihinsel olarak iletişim kurmasını sağlar. Zihinsel becerilerin özü düşünmek ve sorgulamaktır. En etkili sorgulama konuşmaktır.

Sosyal beceriler: Konuşma, bir kişinin dil ve zihinsel becerilerinin yanı sıra sosyal becerilerini de geliştirir. Konuşma, bir kişinin sosyal olayları iletmesini ve kültürel değerleri sunmasını sağlar. Konuşma yardımıyla birey çevresindeki durumlarla iletişim kurar, içine girer ve kendini ifade eder. Böylece başkalarıyla iyi ilişkiler kurma, işbirliği yapma, çatışmaları çözme ve yönetme becerilerini geliştirir.

Zihinsel bağımsızlık becerileri: Konuşma, zihinsel dil ve sosyal becerilerin yanı sıra bireyin zihinsel bağımsızlığını da geliştirir. Kişi karar verme, seçme, amaçlarını gerçekleştirme, ihtiyaçlarını, ilgilerini, haklarını ifade etme ve konuşma yoluyla kendini savunma becerilerini geliştirir.

Yıldız'a (2003:63-64) göre, okullarda verilen konuşma eğitiminin amaçlarını şu şekilde belirtmiştir:

A)Bildirme yönünden:

1. İstediklerini, düşündüklerini, duyduklarını ve öğrendiklerini sözlü olarak anlatabilme.
2. Sorulara açık, kısa, doğru olarak yanıt verebilmek.

3. Söz ile doğru bilgiler verebilmek.
4. Konu hakkında bildiklerini sıraya koyup aktarabilmek.
5. Sözlerinde amaç, sebep-sonuç ilişkisini dikkate almak.
6. Konuşma yaparken doğru ve hızlı düşünebilme becerisi kazanmak.
7. Konuşma yaparken konudan kopmamaya özen göstermek.

B)Kişilik kazanma yönünden:

1. Düşüncelerini ve duygularını ifade etmek için ikna edici, canlandırıcı, detaylardan, örneklerden ve kişisel deneyimlerinden yararlanabilmek.
2. Günlüdelik hayat konuşmalarında kendine güven kazanmak, küçükleri, büyükleri ve arkadaşlarıyla zevkli bir söyleşi yapmayı alışkanlık yapmak.
3. İşindeki yetenekleri, yeterlilikleri hakkında konuşurken başkalarına güven vermek.

C)Topluluk içinde konuşabilme yönünden:

1. Grupça konuşmaya katılabilmek ve konuşmasıyla arkadaşlarına zevk verebilmek.
2. Tartışmaya katılmak ve konunun aydınlanmasına yardımcı olabilmek.
3. Düşüncelerini ve duygularını bir dinleyicilere ifade edebilmek.
4. Toplantılarda saygın kişiler ve arkadaşları için kullanılabilecek nezaket kelimelerini öğrenmek.
5. Toplu konuşma yöntemlerini öğrenip bunlara uymaya çalışmak.
6. Duyuru, tanıtma, haber verme, açış, ayrılış konuşmalarını tanıyıp bu konuşmaları yapabilmek.

D)Söyleyiş yönünden:

1. Kelimeleri doğru ve açık biçimde söyleyebilmek, vurguları yerinde kullanabilmek, kültür ağzıyla konuşma alışkanlığı kazandırabilmek.
2. Konuya göre (duygulu, doğal, ağırbaşlı) konuşma becerisi kazanabilmek.

2.3.5.Konuşma Eğitiminde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Çocuklar okula belirli bir konuşma alışkanlıkları ile gelirler. Okul öncesi dönemde çocuk, aile örf, adet ve adetleri içinde gelişen konuşma eğitimi yaşar. Fakat çocukların konuşmalarını rastgelelikten kurtarmak ve onlara doğru ve etkili konuşmanın

kural ve teknikleriyle ilgili davranış modellerini kazandırmak okulda gerçekleştirilen eğitimin görevidir (Yıldız, 2003: 61-62).

Konuşma yeteneği doğuştan gelir ancak doğru ve düzgün konuşmak eğitim yoluyla kazanılan bir beceridir. Etkili ve güzel konuşma eğitiminin geliştirilmesi, fertlerin toplum içinde yaşaması için çok önemlidir. Bu nedenle Türkçe öğretmenlerine konuşma becerilerinin geliştirilmesinde büyük sorumluluk düşmektedir (Kurudayıoğlu, 2003).

Çocuk, ailesinden ve sosyal çevresinden edindiği dil alışkanlıklarıyla okula başlamaktadır. Bu dil alışkanlıklarından bazıları tesadüfidir. Çocuklara doğru, iyi ve etkili konuşma becerisini kazandıracak ve yönlendirecek yer kuşkusuz okullar ve en çok da Türkçe öğretmenlerdir (Bulut, Açık ve Çiftçi, 2016).

Konuşmanızda nelere dikkat etmeniz gerektiğini bilmeniz, konuşurken karşınızdakinin ne anladığının farkında olmanız ve iletişim kuracağınız kişinin özelliklerini bilmeniz iletişimin daha güvenilir ve sağlam olmasına yardımcı olacaktır (Aydoğan, 2019: 79).

Konuşma becerisi öğrenme alanında öğrencilere edindirilecek temel becerilerin başında dilin doğru ve akıcı kullanımı gelmektedir. Doğru, planlı ve akıcı konuşma becerisinin temelinde vurgu, tonlama etkin dinleme ve doğru telaffuz etme bulunmaktadır. Öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek için vurgu, telaffuz ve tonlama etkinliklerine gerekli önemiy gösterilmelidir (Kıroğlu, 2008:6).

Öğrencilerin rahat, kolay ve akıcı konuşabilmeleri için öğrencilere verilen konuşma eğitiminin kaliteli olması gerekmektedir. Bunun için ilk olarak öğrencilerin bilgi eksiklikleri giderilmeli daha sonrasında ise günlük yaşamdaki gerçek iletişim durumları dikkate alınarak etkinlikler yapılmalıdır (Richards, 2003:2).

Okullar, anadilde eğitim-öğretim faaliyetleri yürüten ve öğrencilerin bu alandaki becerilerini geliştirmeyi amaçlayan eğitim kurumlarıdır. Başta sınıf ve Türkçe öğretmenleri olmak üzere ilkokullarda görev yapan tüm öğretmenlerin okulun üstlendiği bu yükümlülüğün farkında olması ve buna göre hareket etmesi gerekmektedir. Bu bağlamda tüm öğretmenler, eğitimin her aşamasında yöresel ağız kullanmamaya ve standart dili kullanmaya özen göstererek öğrencilere iyi ve etkili bir rol model olma sorumluluğunu yerine getirmelidir (Doğan, 2009: 192).

Günümüz toplumunda gerekli olan tüm konuşma türleri ve biçimleri bireylere temel eğitimde öğretilmelidir. Temel eğitimde alınan konuşma eğitimi sonunda çocuk,

temas kurduğu çeşitli toplulukların önünde nasıl konuşması gerektiği konusunda eğitilmelidir. Tek ve standart konuşma eğitimi yerine sosyal ve yaş düzeylerine göre konuşma eğitimi verilmelidir. Gelişmiş bir dil zevki ve konuşma alışkanlığının kazanılmasında bireysel yeteneklerin ve kültürel yapının dikkate alınmasının çok büyük önemi bulunur (Ünal, 2000).

Öğretmen, sınıftaki öğrencilerin bireysel özelliklerinin farkında olmalıdır; özellikle ilk yıllarda farklı konuşma özelliklerine sahip çocuklarda onları gergin hissettirecek ve tedirgin edecek müdahalelerden kaçınmalıdır. Bu tür müdahaleler, çocukların utanmalarına, tereddüt çekingen davranmalarına ve arkadaşları tarafından küçük duruma düşmüş hissetmelerine sebep olabilir. Daha sonraki aşamalarda, çocuklar kendi dünyalarına çekilip sınıf etkinliklerine katılmaktan uzak durabilirler. Bu durumu engellemek için, öğretmen kelimelerin doğru telaffuzunu ilk olarak kendi yapmalı ve ardından tüm öğrencilerin sesletimi aynı anda yapmalarına olanak sağlamalıdır. Birkaç tekrardan sonra, çoğu öğrenci öğretilen kelimenin doğru telaffuzunu uygulayabilecektir. Bu alıştırılardan sonra öğretmen hatalı seslendirme ve söyleyiş özelliği sergileyen öğrencilere anlayışlı bir tavırla yaklaşmalı, onları doğruyu öğrenmeye teşvik etmeli ve bazı konuların öğrenilmesini zamana bırakmalıdır (Temizyürek, 2007: 121-122).

Doğru ve etkili konuşma, dinleme ve okumadan elde edilen bilgilerin kullanılmasına bağlıdır. Konuşma ve dinleme, gelişimi bağlantılı olan iki beceridir. Konuşmanın gerçekleşmesi için bir dinleyici ve bir konuşmacı ya da başka bir uyarıcının olması gerekir. Konuşma ve dinleme birbirini geliştirmede ve şekillendirmede etkilidir. Kısacası dinlemeden konuşma, konuşmadan da dinleme olmaz (Sağlam ve Doğan, 2013: 47).

Konuşma becerisi öğrencilerin çevre ile iletişim kurmaları, iş birliği içinde olması, ortak kararlar almaları ve problem çözmeleri için de önemlidir. Bu nedenle öğretmen, herkesin ayrı ayrı konuşmasını sağlayarak her öğrenciyi konuşma etkinliklerine dâhil etmelidir. Hayatın her alanında doğru, güzel ve etkili konuşan, söylenenleri tam olarak anlayan ve onları yorumlayan insanların yetiştirilmesi, onların diğer dil becerilerinde de başarılı olmalarına bağlıdır. Bu sebeple konuşma, dinleme, okuma ve yazma gibi diğer dil becerileriyle desteklenmelidir (Temizyürek, 2007: 121).

Öğrencilere güzel ve etkili konuşmanın önemi benimsetilmeli ve konuşmanın gerekliliği konusunda farkındalık oluşturulmalıdır. Çoğu kişi konuşma ihtiyacı

hissetmediği için konuşmak istememekte ve bu konuda çekingen davranmaktadır. Bu durumun önüne geçilmesi için öncelikle öğrencilerde konuşma ihtiyacı oluşturulmalı ve isteklendirme yönünde birtakım çalışmalarda bulunulmalıdır.

Öğrencilerin konuşma sırasında yaşadıkları sorunlar üzerine öğretmenler sık sık uygulamalar yaptırmalıdır. Konuşma etkinlikleri uygulanırken öğrencilerin kendilerini en iyi ve en rahat şekilde ifade edebilecekleri ortamlar oluşturulmalıdır. Bunun yanında öğrencilerin kişisel görüşlerine önem verilmeli ve konu seçme serbestliği sağlanmalıdır. Öğrencilere yol göstermesi açısından yeri geldiğinde uygulama örneklerine yer verilmelidir. Konuşma eğitiminden oldukça fazla verim alınabilmesi için doğal ortamlar oluşturulmalı ve yapaylıktan kaçınılmalıdır.

Konuşma konusu ve uygulanan etkinlikler öğrencilerin dil ve zihinsel seviyelerine uygun olmalıdır. Planlanan etkinlikler, öğrencilerin seviyelerinin ne üstünde ne de altında olmalıdır. Etkinlikler öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimleri göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır.

Konuşma eğitimine çocukların yakın çevresinden başlanmalı ve giderek daha uzak çevreye ait konular üzerinde konuşmalar yapılandırılmalıdır. Aynı zamanda öğretmen, çocukları sabır ve hoşgörü ile dinlemelidir. Çünkü öğrencilerin iyi bir konuşma yapabilmeleri için sözlerine değer verildiğinin farkında olmaları gerekmektedir. Öğrencilerin konuşması için kesinlikle bir nedeni olmalı ve bu nedeni öğretmen, öğrenci konuştuğunda anlayışla dinlemelidir (Temizyürek, 2007: 122).

Öğrencilerin sınıf ortamında ve günlük yaşamlarında yöresel ağızla konuşmalarının önüne geçilmeli ve bu konuya azami ölçüde dikkat edilmelidir. Konuşmalarda standart Türkçe kullanmaya özen gösterilmeli ve bu konuda öğretmenlerin öğrencilere rol model olması gerekmektedir. Öğretmen, uyguladığı etkinlikleri geliştirilmeli, değiştirmeli ve dönüştürmelidir. Sürekli aynı etkinlikler kullanılmamalı yeniliklere açık olunmalıdır. Öğrencilerin gösterdikleri değişim ve gelişimler devamlı olacak şekilde takip edilmelidir.

Konuşma eğitiminin etkili bir şekilde amacına ulaşabilmesi için öğrencilerin kelime hazinesi geliştirilmeli ve aktif olarak kullandıkları kelimelerin sayısı arttırılmalıdır. Bu yolda da öğrencilere ilgi alanlarına hitap eden ve seviyelerine uygun farklı türlerde kitaplar okutulmalı ve çeşitli kelime öğretimi etkinlikleri yapılmalıdır. Bu hususta ailelerden de destek alınıp işbirliği içinde olunmalıdır. Kelime hazinesi

geliştirildiği takdirde öğrenciler daha etkili konuşmalar yapıp kendilerini daha iyi ifade edebileceklerdir.

Doğan'a (2009) göre Konuşma eğitiminde dikkat edilmesi gereken hususlar şöyle belirtilmiştir:

- Konuşma eğitimiyle ilgili etkinlikler sırasında öğretmen, öğrencilerine nasıl söz alacakları, ne zaman ve nasıl soru sorulacağı; konuşmalarına başlama ve konuşmalarını bitirme ifadelerine; hazırlıklı konuşma etkinliklerinde hazırlığın nasıl yapılacağına yönelik örnekler sunmalıdır. Öğretmen gerek anlatarak gerekse göstererek öğrencilere rol model olmalıdır. Öğrenciler de gözlemledikleri örneklerden yola çıkarak kendi uygulamalarını yaşama geçireceklerdir.
- Konuşma becerisi eğitimindeki uygulamalar ile öğrenciler hatalarını gidermeli, eksiklerini tamamlamalı ve bulunduğu basamaktan bir üst düzeye doğru yol alması gerekmektedir. Ayrıca, öğretmen konuşma değerlendirmesiyle ilgili farklı ve zengin örneklerle odaklanmalı ve öğrencileriyle birlikte çalışmalar sürdürmelidir.
- Yapılan etkinlikler öğrencilerin dikkatini çekmeli, müfredattaki diğer konularla zenginleştirilmeli ve günlük konuşma tarzlarına dönüştürülebilir şekilde olmalıdır (Brown ve ark., 1981:30, Akt. Doğan, 2009).
- Öğrencilere konuşurken kendilerini rahat hissetmenin ve heyecanı yönetmenin önemini vurgulamalıdır. Öğrencilere derin nefes alma ve tutma, etrafta kimsenin olmadığını varsayma gibi heyecan kontrol etme teknikleri öğretilmelidir.
- Öğrenciler, iyi ve etkili konuşmada sözcük dağarcığı ve bilgi birikiminin önemi konusunda bilgilendirilmelidir. Bilgi birikimini çoğaltmada iyi bir okuyucu ve dinleyici olmanın ehemmiyeti vurgulanmalıdır.
- Sınıfta öğretmenden daha çok öğrencilerin aktif olması, eğitim-öğretim faaliyetlerinde istenilen verimin elde edilmesinde her zaman üzerinde durulan bir husustur. Öğretmenler sınıfta öğrencilerin kendilerini rahat ifade edebilecekleri bir atmosfer oluşturmalıdır. Bunu sağlamak için de öğrencileri konuşturacak her imkândan istifade etmelidir.

2.3.6.İyi Bir Konuşmanın ve Konuşmacının Taşınması Gereken Özellikler

Fiziksel ya da zihinsel herhangi bir engeli olmayan her birey konuşma yetisine sahiptir. Konuşma yetisine sahip olmak demek iyi bir konuşmacı olup nitelikli konuşmalar yapmak anlamına gelmemektedir. İyi bir konuşmayı ve konuşmacıyı diğerlerinden ayıran bazı nitelikler bulunmaktadır.

Topçuoğlu Ünal ve Özden (2019), Soylugüzel (2018) ve Uçgun (2007) nitelikli bir konuşmada bulunması gereken özellikleri şöyle sıralamaktadır:

1. Nitelikli bir konuşma dinleme becerisiyle ilintilidir.

İyi konuşabilmek için iyi bir dinleyici olmak gerekmektedir. Kişi karşındaki kişiyle iletişimi başlatıp bu iletişimi devam ettirebilmesi için karşındaki kişinin istek, ihtiyaç, duygu ve düşüncelerini çok iyi anlaması gerekmektedir. Bu da etkili bir dinlemeye mümkün olmaktadır. Kişi iyi bir dinleyici olup konuşmalarını da bu eksen etrafında yapılandırmalıdır. Gelişmiş bir dinleme becerisine sahip olmayan kişilerin nitelikli konuşma ortamı oluşturmaları oldukça güçtür.

2. Nitelikli bir konuşma bir amaç için yapılır.

Bir insanın yaptığı her şeyin bir amacı vardır. Bu aynı zamanda tüm konuşmalar için de geçerlidir. Konuşmanın konusu ne olursa olsun, konuşmanın bir amacı vardır. Amaç dinleyiciyi ikna etmek, anlatılan konuya inandırmak olabilir. Bir hedef olmadan yapılan her işte başarıya ulaşmak imkânsızdır. Bu sebeple nitelikli bir konuşmanın önemli bir kısmı, amacı doğru bir şekilde belirlemektir.

3. Nitelikli bir konuşma planlı olmalıdır.

Hazırlıksız konuşma yapıyor bile olsa konuşulacak konuyla ilgili akılda ana hatlarıyla bir plan oluşturulmalıdır. Konuşma bu plana göre daldan dala atlamadan sürdürülürse konuda sağlanır, ayrıca anlatılmak istenen her hususun uygulanması da sağlanmış olur.

4. Nitelikli bir konuşmanın konusu dinleyen ve konuşan için önemli olmalıdır.

Konuşmanın konusu dinleyici ve konuşmacı için önemli olmalıdır. İnsanların konulara olan ilgisi ve konunun insanlar için önem derecesi (faydacı) yaklaşımla ilgilidir. Günümüzde insanlar, iş ya da özel yaşamlarında kendilerine herhangi bir fayda sağlamayan bir şey için zamanlarını boşa harcamanın anlamsız olduğunu düşünmektedir. Bu, 20. yüzyıl insanların pragmatik bakış açısının sonucudur. Her şeyin hızlı bir

biçimde yaşandığı ve çabuk tüketildiği günümüz toplumunda hiç kimse faydasız şeylere önem vermediği için yargılanmamalıdır.

5. Nitelikli bir konuşmada konuşmacı konusuna hâkim olmalıdır.

Hem karşı karşıya yapılan konuşmalarda hem de topluluk karşısında gerçekleştirilen konuşmalarda konuşma konusu üzerine ne kadar fazla derinlemesine bilgiye hâkim olunursa dinleyici üzerindeki etkisi de o kadar büyük olur. Konuya hâkim olan insan kendinden emin olacağı için sohbet esnasında daha rahat davranır ve bu rahatlık dinleyiciye de yansır.

6. Nitelikli bir konuşma bilgi birikimi gerektirir.

Anlatmak, bilmekle mümkün olmaktadır. Bir insan ne kadar bilgi ve kültüre sahipse, konuşması o kadar zengindir. Bu nedenle çok kitap okumalı, araştırmalı ve ilgi alanlarını geliştirmelidir.

7. Nitelikli bir konuşma doğru ve kesin bilgilerle oluşturulmalıdır.

Konuşmacı, konuşmasında bilgilerini doğru ve kesin kaynaklardan almalı, dinleyicinin zihninde soru işaretleri oluşturmaktan kaçınmalıdır. Anlatılan konunun doğruluğu hususunda kaynaklar göstermek, konuşmacının inandırıcılığını ve etkililiğini artırmaktadır.

8. Nitelikli bir konuşma hem konuşmacı hem de dinleyiciler için ilgi çekici olmalıdır.

Bir konuşmacı için ilginç olmayan bir konu hakkında konuşmak ne kadar zorsa, bir dinleyici için de onu dinlemeye çalışmak aynı derecede zordur. Bu nedenle dinleyici kitlesini de düşünerek bu kitlenin ilgisini çekebilecek konuları konuşmaya çalışmak gerekmektedir. Konuşmacı olan kişi, dinleyicilerin seviyesini belirlemeli ve dinleyicilerin dikkatini çekebilecek konuşma konuları seçmelidir.

9. Nitelikli bir konuşma gereksiz detaylardan arındırılmalıdır.

Dinleyen asıl anlatılacak olan konu haricindeki lüzumsuz ayrıntılarla sıkılırsa, konuşmacı olan kişi ne kadar fazla bilgi verirse versin, konuşma hedefe ulaşamaz. Bu konuşmadan detaylar nedeniyle sıkılan dinleyici kitle ana meselenin farkında olmadan konudan kopar.

10. Nitelikli bir konuşmaya dikkat çekici bir girişle başlanmalıdır.

Konuşmayı kısa bir öykü, anı ve fıkra gibi unsurlar ile başlatmak hem dinleyiciyi hem de konuşmacıyı rahatlatır ve dinleme eylemine hazırlar. Konuşmanın başında metinden okunan konuşmalar yerine konuşmacı olan kişinin başından geçen bir durumu ya da farklı bir olayı paylaşması dinleyici kitleyi konuya olduğundan daha da fazla bağlar. Bakıldığında çoğu ünlü hatiplerin konuşmalarında bu hususa özen gösterdikleri fark edilir. Ayrıca konuşmalarda deyim, atasözü, özdeyiş, şiir ve mani gibi dil unsurlarını eklemek de tercih edilmelidir.

11. Nitelikli bir konuşmada muğlak ifadeler kullanılmamalıdır.

Eğer konuşmacı konuştuğu konuya hâkim değilse, konuşmasının konusu hakkında kullandığı muğlak ifadeler dinleyiciye güven vermez. Bu muğlak ifadeler, konuşmanın inandırıcılığını yitirdiği için dinleyicinin ilgisinin eksilmesine veya kaybolmasına neden olur.

12. Nitelikli bir konuşmada konuşmacı sesini, jest ve mimiklerini iyi kullanmalıdır.

Konuşmada ses tonu ve beden dili etkin kullanılmazsa konuşma canlılığını kaybeder. Konuşmanın kaliteli olabilmesi için konuşmacının sesine hâkim olması, beden dilini, duruşunu, jest ve mimiklerini konuşmanın içeriğine ve türüne göre ayarlayabilmesi gerekir. Duygu içermeyen ve ruhsuz olarak gerçekleştirilen konuşmalarda konuşma başarılı olamaz.

13. Nitelikli bir konuşmada akıcı, içten, duru, özgün söyleyiş tarzı seçilmelidir.

Bazı konuşmacılar o kadar akıcı konuşurlar ki, konuşmanın içeriğinden çok anlatım tarzları dikkat çekicidir. Dinleyici kitlesi onları sıkılmadan dinleyebilir. Bir konuşmacının ne söylediğinden çok nasıl konuştuğu önemlidir. Konuşmacının akıcı, net, duru, özgün ve içten üslubu sayesinde dinleyici kendisi için çok da gerekli olmayan bir konuyu dikkatle dinleyebilir. Bazı yazarların aynı konuyu işledikleri halde diğerlerinden daha fazla okunmasının nedeni budur. Yazıda geçerli olan bu husus, konuşma için de geçerli olmaktadır. Konuşma anlaşılır, akıcı kısa, özgün ve içten cümlelerle kurulmalı ve ara ara soru ve ünlem tümceleri de eklenerek yapılmalıdır.

14. Nitelikli bir konuşma doğru yöntemle başarıya ulaşır.

Konuşmanın konusunu ve içeriğini dinleyiciye en uygun ve etkili biçimde sunabilmek için yapılması gerekenlerden biri de konuşma tarzını belirlemektir. Kullanılan konuşma biçimi, dinleyiciye ulaşan bilgiyi anlayabilecek nitelikte olmalıdır. Konuşmalarda, birçok öğrenme yönteminden yararlanabilir. Konuşmalarda çoğunlukla ezber, doğruyu arama (Sokrat) yöntemi, soru-cevap yöntemi, Aristo yöntemi, anlatım yöntemi, problem çözme yöntemi, gösteri yöntemi vb. yöntemlerden yararlanılmaktadır.

15. Nitelikli bir konuşmada dinleyenle iletişim kurulmalıdır.

Konuşma insanlarla iletişim kurmak için yapılır, bu iletişimin sağlıklı olabilmesi sadece ses diliyle değil vücut diliyle de sağlanmalıdır. Bunun için konuşmacı beden diline özellikle dikkat etmelidir. Dinleyiciyle göz teması kesilmemelidir.

16. Nitelikli bir konuşma hitap edilen kişileri rencide etmemelidir.

Konuşulan ortamın önemi olmaksızın insanların düşüncelerine, yaşam tarzlarına, inançlarına, siyasi görüşlerine saygıyla yaklaşılmalıdır. Mesela, farklı spor kulüplerinin taraftarlarının taraflarına geçmeleri söz konusu değildir. Gerek aile, gerek arkadaş, gerekse büyük topluluklar önünde konuşurken dinleyenlerin duygu, düşünce ve inançları daima göz önünde tutulmalıdır. Konuşmacının amacı, dinleyenleri ikna etmek ve kendisi gibi düşüncelerini sağlamaktır. Ancak bunu yaparken dinleyenlerin duygularını, düşüncelerini ve görüşlerini kırıcı bir şekilde eleştirmesi amacına ulaşmada başarı değil, başarısızlık getirecektir.

17. Nitelikli bir konuşma, konuşmacının karakteri ve şahsiyetiyle uyumlu olmalıdır.

Konuşmacının kişiliği ile konuştuğu konu örtüşmelidir. Çalışmanın öneminden dem vuran bir kişinin kendi hayatında tembelliğiyle tanınması durumunda konuştuklarının inandırıcılığından bahsedilemez. Ya da dış görünüşü perişan, bakımsız bir kişinin etrafındakilere bakımlı olmanın faydalarını anlatması da aynı şekilde inandırıcı ve ikna edici değildir. Bu tür konuşmacılar hakkında “Kelin merhemi olsa kendi başına sürer” diye düşünülmesi gayet doğaldır.

18. Nitelikli bir konuşmada dilin canlı bir varlık olduğu unutulmamalıdır.

Türkçe bundan elli yıl önce kullanılan Türkçe değildir. İnsanın zaman içinde büyüyüp değişmesi gibi dil de bünyesine yeni kelimeler alıp gelişir ve canlılığını sürdürür.

Konuşmalarda bu durum göz ardı edilmemelidir. Konuşmacı günümüzde yaşayan Türkçeyi kullanmaya özen göstermelidir.

19. Nitelikli bir konuşma, konuşmayla ilgili tüm unsurlar tahlil ederek oluşturulur.

Nitelikli bir konuşma için konu, dinleyici, mekân, göz önüne alınmalıdır. Konuşmacı bu unsurların her birini tek tek tahlil etmeli, dinleyicinin ihtiyaçları doğrultusunda konu belirlenmeli ve konunun çerçevesi çizilmelidir. Konuşmacı, konuşmanın yapılacağı mekân ve zamana göre konuşmasını şekillendirmelidir. Yani hitap edilecek dinleyicilerin sosyal durumuna, cinsiyetine, yaşına, konuşmanın yapılacağı yere ve süreye dikkat edilmelidir. Bütün bu hususlar konuşmacı için de geçerlidir.

20. Nitelikli bir konuşmada etkili bir ses tonu kullanmalıdır.

Dinleyen karşısında mırıldanan, sesleri ve heceleri yutan, kelimelerin ve cümlelerin vurgusuna dikkat etmeyen bir konuşmacının etkili konuşma yapmasından söz edilemez.

21. Nitelikli bir konuşmada üslûba dikkat edilmelidir.

“Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır”. Kişilerin ne konuştuğundan ziyade nasıl konuştuğu önem taşır. Çok önemli bir konu, yanlış üslup kullanımıyla çok değersiz hale gelebileceği gibi, çok önemsiz bir konu doğru üslup kullanımıyla çok ilgi çekici ve değerli hale gelebilir. Aynı şekilde can sıkıcı bir tartışma konusu doğru bir üslupla bir beyin fırtınası haline dönüşebileceği gibi, sert bir üslup konuşanın ve dinleyenin arasının açılmasına ve dargınlıklara sebep olabilir. Bununla birlikte iyi bir konuşmacı sevmediği ya da kızdığı kişiler bile olsa dinleyenlere karşı her zaman hoşgörülü ve anlayışlı olmalıdır.

22. Nitelikli bir konuşmada iltifattan yararlanılmalıdır.

“Marifet iltifata tabidir”. Her insan iltifattan hoşlanır. İnsanlara iltifat edilmesi onların dikkatlerini çekebilir, iletişimi güçlendirebilir ve konuşmanın daha dikkatli dinlenilmesini sağlayabilir.

23. Nitelikli bir konuşmada söz varlığından faydalanılmalıdır.

Konuşmaları, atasözleri, deyimler, özdeyişler, kısa hikâyeler, fıkralar, anılar vb. ile süslemek ve bunlarla dinleyicinin dikkatini toplamak mümkündür. İyi bir konuşmacı diline hâkimdir. Dile hâkimiyet, dile ait bütün unsurları konuşmada kullanmaktır. Mesela uzun bir meselenin birkaç kelime ile ifade edildiği deyim ve atasözlerini kullanan bir konuşmacı iyi bir konuşmacıdır.

24. Konuşma yıkıcı değil, yapıcıdır.

Gerek topluluk karşısında gerekse bir arkadaş veya yakın çevreye konuşulsun, konuşmacı olan kişi dinleyici kitlenin dünya görüşünü, inançlarını ve değerlerini dikkate almalıdır. Konuşmacı, dinleyicilerde bir değişiklik yaratmak, belli bir bakış açısını ve davranışı benimsemelerini sağlamak ister. Dinleyiciyi bir bakıma avlayıp gerçekleri bir kenara bırakan ve sadece duygulara hitap eden konuşmalar esasında yıkıcı nitelik barındırır. Yapıcı konuşmalar ise dinleyici kitlenin dünya görüşünü, inançlarını, değerlerini ve fikirlerini olumlu yönde değiştirmeye çalışır.

25. Konuşmayı dinleyecek olan kitlenin özellikleri, konuşmacı olan kişi tarafından görmezden gelinmemeli; konuşma için tercih edilen sözcüklerde bu husus dikkate alınmalıdır.

Konuşma yapılırken dinleyici kitlenin yaşına, seviyesine, cinsiyetine ve dil gelişim düzeyine dikkat edilmelidir. Konuşmada kullanılan dil bu hususa dikkat edilerek yapılandırılmalıdır. Hedef kitlenin seviyesinin ne çok üstünde ne de çok altında kalacak sözcüklerden uzak durulmalıdır.

26. Konuşma esnasında birlikte düşünme, öğretme, duygulandırma, tartışma gibi yöntemlere başvurulmalıdır.

Konuşmada birlikte düşünme, öğretme, duygulandırma ve tartışma gibi çeşitli yöntemlere verilmesi konuşma içeriğinin zenginleştirilmesi açısından oldukça önem taşımaktadır.

27. İyi bir konuşma sağlam bilgilere dayanır.

Hangi konu seçilirse seçilsin rahat ve doğal bir şekilde konuşabilmek o konu için gerekli bilgi ve araçlara sahip olunmasına bağlıdır. Bir fikrin dinleyici kitleye etkisiz ve etkili şekilde aktarılması yalnızca kelimelerle, sözel sembollerle yapılmaz. Konu ve duruma göre gerekli araçlar da somutlaştırmak gerekebilir. Sayıların, grafiklerin ve resimlerin kullanılması ya da bilgisayar desteğinden yararlanılması konuşmayı daha fazla etkileyici kılar. Zira konuşma, görsel ve işitsel simgeler aracılığıyla oluşturulan bir iletişim meselesidir.

28. İyi bir konuşma canlı bir dil, hareketli bir üslup gerektirir.

Konuşmanın en önemli aracı sözcüklerdir. Canlı, hedefe uygun sözcükler seçilmesi, bunları cümlelerde uygun şekilde kullanma, sözcükleri doğru seslendirmek, konuşmanın etki ve güzelliğini artırır. Bu durum tümceler için de böyledir. Kısa, hareketli tümceler

kurmak, aralarındaki geçişleri doğal bir şekilde bağlamak, anlatımı canlı kılıp ilginin de yoğunlaştırılmasını sağlar.

29. İyi bir konuşmada, konuşmacı ahlaksal sorumlulukları bulunduğunu hatırdan çıkarmaz.

İyi bir konuşmacı, konuşmasında her zaman başkalarının mutlu olmasına, hatalardan kurtulmasına ve doğruya ulaşmasına yardım etmekten sorumlu olduğunu anlamalıdır. Toplumsal faaliyetin hemen her alanında benimsenmesi gereken doğruluk, dürüstlük ve fedakârlık kuralları, konuşma için de aynı derecede güç ve önemdedir.

30. İyi bir konuşmada, konuşmacı gözlem gücünü geliştirmiş olmalıdır.

İyi bir konuşmacı tüm duyularını geliştirmiş ve duyarlı olmalıdır. Ayrıca konuşmacı; İlginç insanları ve nesneleri görür, koklar, tat alır, dinler ve duyuları canlı ve gerçek dünyayla yakından bağlantılı olduğu için konuşması anlamca fakirdir. Kısacası, konuşmacı dış dünyaya ne kadar açık ve bağlı ise, o kadar iyi bir konuşmacıdır. Bunların yanı sıra iyi bir konuşmacının konuşması sırasında iletişim ortamını sürekli izlemesi ve ortaya çıkan gürültü kaynaklarını kontrol edebilmesi gerekir. Dinleyicileri sürekli olarak gözlemleyip yansımalarını anında değerlendirmeleri ve dikkatlerinin ve ilgilerinin devam edip etmediğini tespit edebilmeleri çok önemlidir. Bu gözlem aynı zamanda gerekli düzeltme ve ayarlamaları yapmasını ve konuşmanın etkisini artırmasını sağlar.

31. İyi bir konuşma, ilginç ve değerli konuları kapsar.

Seçilen konu hem dinleyicilerin hem de konuşmacının ilgisini çekmelidir. Konuşmacıyı ilgilendirmeyen, yalnızca aktarmak zorunluluğu hissedilerek yaptığı konuşmalar monoton olacağı için hem dinleyici hem de konuşmacı için etkisizdir. Çok sıkıcı konular bile ilginç ve güzel örneklerle anlatılabilir. Bu sayede istenilen etki ve dikkat devamlı olarak sağlanabilir.

Yıldız ve diğerleri (2013) doğru konuşmada dikkat edilecek ve öğretilecek önemli davranışları şöyle sıralamaktadır:

1. Ses ve sözcükler doğru çıkarılmalıdır.
2. Tümceler anlaşılır bir şekilde olmalıdır.
3. Konuşmada yöresel ağız nitelikleri yerine İstanbul ağzı (standart Türkçe) kullanılmalıdır.
4. Gerek duyulan zamanlarda beden dilinden yararlanılmalıdır.

5. Kelime hazinesi etkin bir şekilde kullanılmalıdır.
6. Vurgu, tonlama, durak, ulama gibi niteliklere konuşmalarda önem verilmelidir.
7. Konuşma yaparken ağızdan tükürükler sıçratılmamalıdır.
8. Ağızda doluyken konuşma eylemi gerçekleştirilmemelidir.
9. Konuşmalarda argodan ve küfür içeren söylemlerden kaçınılmalıdır.
10. Hedef kitleye “siz” şeklinde hitap edilmelidir.
11. İstek söylemlerinin başına “lütfen” kelimesi kesinlikle kullanılmalıdır.
12. İstekler gerçekleştiği zaman da teşekkür edilmesi gerekmektedir.
13. Konuşma ciddiye alınmalı, düşünmeden konuşma yapılmamalıdır.
14. Konuşma, hedefteki kişinin yaş, bilgi ve seviyesine uygun nitelikte olmalıdır.
15. Konuşmada çelişki içeren ve tutarsız olan açıklamalar, yorumlamalar yapılmamalıdır.
16. Duyguları, düşünceleri ve bilgileri ifade ederken anlatımın sürekli, sürükleyici, aşamalı, merakı yükseltici bir akışta aktarılmalıdır.

“Konuşmanın konusu dinleyicilerin eğitim düzeyine, yaşına göre uygun olmalıdır yani konuşmacı hedef kitlenin özelliklerini dikkate almalıdır. Çünkü konuşma dinleyicilere uygun bir şekilde gerçekleştirilmezse dinleyicilerin dikkati çabuk dağılır ve onların dikkatini toplamak için daha fazla çabalamak gerekir. Özellikle uzun sürecek konuşmalarda konuşmacı, konuşmasını hem dinleyicilerin seviyesine uygun ayarlamaya çalışmalı hem de dinleyicilerin dikkatini toplayacak unsurlara daha çok yer vermelidir. Konuşmacı dinleyicilerin motivasyonunu arttıracak özdeyişlere, güncel olaylara veya anılara yer vermelidir. Yeri geldikçe soru- cevap etkinliğinden yararlanmalıdır. Konuşmayı, konusunu dinleyicilerin dikkatini çekecek şekilde onların seviyesine uygun sunarken sesiyle konuşmasına renk vermeli, canlılık katmalıdır. Konuşmacının sesinde vurgu, tonlama, ezgiyle, hoş giderlik bulunmalıdır. Böylece sesini ve konuşmasını monotonluktan kurtarır. Konuşmanın başarısı konuşmanın içeriği ile sunumunun dışarıya aktarımının uyumuna bağlıdır. Yani etkili bir konuşmanın temel öğelerine dikkat ederek hazırlanmış ve sunulmuş bir konuşma başarı ile sonuçlanır. Bu özelliklere sahip bir konuşmayı da iyi bir konuşmacı gerçekleştirebilir çünkü konuşmanın güzelliği konuşmacının sunumu ile ortaya çıkar. Bu bağlamda iyi bir konuşmacı bazı niteliklere sahip olmalıdır.” (Aksu, 2021: 41).

Nitelikli bir konuşmanın özellikleri ile nitelikli bir konuşmacının özelliklerini birbirinden ayırmanın mümkün olmadığını, konuşmanın konuşmacıya bağlı olduğunu ve iyi bir konuşma için geçerli olan bütün özelliklerin iyi bir konuşmacının da sahip olması gereken özellikler olduğunu dile getiren Topçuoğlu Ünal ve Özden (2019) bunlara ek olarak konuşmacıda bulunması gerekenleri şöyle sıralamaktadır:

1. Nitelikli bir konuşmacı plan yapar.

Plan hayatın her alanında, işlerin düzgün ve zamanında yapılmasını sağlayan bir süreçtir. Hazırlıklı veya hazırlıksız konuşmaların her ikisinde de plan yapmak gereklidir. Ancak hazırlıksız konuşmalarda plan anlık yapılırken, hazırlıklı konuşmalarda plan üzerinde önceden çalışılması mümkündür.

Planda öncelik konunun seçilmesidir. Konunun seçimi ve sınırlandırılması dinleyicinin ve konuşmacının yaşına, eğitimine, cinsiyetine ve ilgi alanlarına göre belirlenmelidir. Konunun seçilip sınırlandırılmasından sonra konuşmanın amacı belirlenmeli, gerekli bilgiler toplanmalı ve edinilen bilgiler giriş, gelişme ve sonuç gibi klasik plan sıralamasıyla bir araya getirilmelidir.

Hazırlıklı konuşma yapılacaksa konuşmanın yapılacağı yer düzenlenmelidir. Konuşmacı konuşma yapacağı kürsü, masa, sahne vs.nin dinleyenlere konuştuklarını rahatlıkla ifade edebileceği, beden dilini kullanabileceği ve dinleyenlerle iletişim kurabileceği şekilde olmasına dikkat etmelidir. Ayrıca konuşmasının provasını yapmak da konuşmacının başarılı olmasında etkili olur.

2. Nitelikli bir konuşmacı konuşma yapacağı konuya hâkimdir.

İyi bir konuşmacının konusuna hâkim olması kendisini tanımasına, yeteneklerinin ve bilgisinin sınırlarını bilmesine bağlıdır. Kendi sınırlarını bilen kişi konuşma konularını buna göre seçecek ve dinleyicinin kendisini anlamasını ve dinlemesini sağlayacaktır. Ayrıca konuşmacının konusuna hâkimiyeti konuşma sırasında ve sonrasında kendisine sorulan soruları cevaplandırabilmesine ve konusunda gerekli anahtar kelimeleri kullanmasına da yardımcı olacaktır.

Konuştugu konuya hâkim olan bir konuşmacı konuyla ilgili bilgileri ve gerekli ayrıntıları verip konuşmasını sonuç cümlesiyle bağlamalıdır. Ancak en son söylemesi gereken cümleyi en başta kullanırsa konuşma niteliğini kaybeder.

3. Nitelikli bir konuşmacı dinleyiciyi tanır.

Konuşmanın temel unsurlarından olan dinleyicinin yaşı, cinsiyeti, eğitim ve kültür düzeyi, sosyal seviyesi, siyasi düşünceleri, iş ve meslek durumları, ahlâk değerleri, kişilik özellikleri vb. bütün özellikleri konuşmacı tarafından bilinmelidir. Böylece konuşmacı hitap ettiği kitleyle iletişimi daha sağlıklı kurabilecek, duygu ve düşüncelerini onlara ulaştırmada daha başarılı olacaktır. Bununla birlikte konuşmacı dinleyicileri iyi tanımalı, onları rencide edecek, kıracak sözlerden ve ses tonundan sakınmalıdır. Konuşmacı, konuşmasını tekeline almamalı, dinleyicinin araya girmesine ve sorular sormasına olanak sağlamalıdır.

Bunlardan başka dinleyici kitlesinde farklı karakter ve yapıda insanlarla karşılaşılabilir. “Sözünüzü sık sık kesen çokbilmişler, anlattıklarınızı bir türlü anlamadığını söyleyen sinirli tipler, toplantıya alkollü gelenler, karar vermeye yetkili olmadığını söyleyen dirayetsizler, aptalca davranan görgüsüzler, önce olumlu bir yaklaşımla sizi tavlayıp sunumun sonunda ölümcül bir darbe vurmaya çalışan hainler, bütün herkese karşı ciddi ön yargıları olanlar, sadece konuşup hiç dinlemeyenler, sizi gafil avlamak için fırsat kollayanlar, kafası her daim başka şeylerde olan hayalperestler, daha önce yaşadığı hayal kırıklıklarının hıncını sizden çıkarmaya çalışanlar, başka konulara meyilli olanlar” (Carter, 2004:114, Akt. Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 108) gibi tiplerle karşılaşmak da muhtemel olacağından dinleyici iyi analiz edilmeli; onlara hoşgörölü ve sabırlı davranılmalıdır.

4. Nitelikli bir konuşmacı dikkatli bir gözlemcidir.

Konuşmacı çevresindeki insanları, olayları, durumları dikkatle irdelemelidir. İrdelediği bu unsurlara doğru bir şekilde yaklaşmalı ve bunları içselleştirmelidir. Konuşmalarında edindiği bu malzemeyle etkileyiciliğini artırmalıdır. Konuşma öncesinde gözlem yapması konuşmasının içeriğini zenginleştirir; konuşma sırasında gözlem yapması ise dinleyicilerinin nabzını ölçmesini sağladığından konuşmasını etkili kılar.

5. Nitelikli bir konuşmacı süreyi etkili ve verimli kullanır.

Konuşmacı hazırlıklı ya da hazırlıksız konuşmalarında kendisine tanınan süreyi etkili ve verimli kullanılmalıdır. Yani süreyi kullanmada da planlı olmalıdır. Gerektiğinden uzun ve süre aşılıarak gerçekleştirilen tüm konuşmalar dinleyiciyi kaybeder. Konuşmacı konuşması gereken sürede ifade edeceklerini ne çok uzatmalı ne de çok kısa tutmalıdır. Her iki durum da iyi bir konuşmacıda bulunmaması gereken niteliklerdir.

6. Nitelikli bir konuşmacı heyecanını kontrol edebilir.

Heyecan doğru nefes alıp vermekle kontrol edilir. Doğru nefes almak diyafram nefesi almaktır. Diyaframdan nefes almak için omuzların ve göğsün üst kısmının hareketsiz olması gerekir. Diyafram kasına yeterli alanın sağlanması ve bu kasın alçalıp genişleyebilmesi için ise karın bölgesindeki kasların dışarı doğru itilmesi esastır. Bu aynı bir gülü koklarken yapılan harekettir. Bu nefesi uzun soluklu şarkıları söyleyen solistler, tiyatrocular kullanmaktadırlar. İyi bir konuşmacının da kullanacağı nefes diyaframdan alınan nefestir. Diyafram nefesi almayıp, heyecanını kontrol edemeyen bir konuşmacı sesindeki titremeleri, ani kesilmeleri, yetersizlikleri engelleyemez. Bu da konuşmanın akışının bozulmasına neden olur.

7. Nitelikli bir konuşmacı sesinin sınırlarını bilir.

Konuşma doğru kullanılan bir sesle yapılırsa etkili olur. Bunun için konuşmacının sesini iyi tanması gerekir. Sesinin sınırlarını yani frekansını, uzunluğunu, tonunu, tınısını, rengi ve şiddetini bilmeli, konuşmasını yaparken bu sınırlara uygun konuşma yapmalıdır.

8. Nitelikli bir konuşmacı Türkçeye hâkimdir.

Nitelikli konuşmacının kelime hazinesi ve genel kültürü zengin olmalıdır. İyi bir konuşmacı konuşmasında duygu ve düşüncelerini en doğru biçimde yansıtan kelimeleri seçmelidir. Türkçenin söz dizimine ve güzel konuşma (diksiyon) kurallarına uymalıdır. Sesleri boğumlandırırken kelimelerin doğru ve düzgün telaffuzunu yapmalıdır. Türkçenin ses, şekil, cümle ve anlam bilgisine hâkim olmalı ve bunları rahatlıkla kullanabildiğini dinleyiciye hissettirmelidir.

9. Nitelikli bir konuşmacı eleştiriye açıktır.

Eleştiri, toplumda daima olumsuz algılanan bir kavramdır. Hâlbuki doğru ve yerinde yapılan olumlu ya da olumsuz eleştiri kişi, olay ve durumlar için daima faydalıdır. Eleştiri sayesinde eksikler giderilir, olumlu noktalar ortaya çıkar ve bunlar daha da geliştirilir. Böylece eleştirilen husus kusursuz hale getirilmiş olur. Bütün bunlar dikkate alındığında konuşmacının kendisini olumlu ya da olumsuz yönde eleştirmesi yahut dinleyenlerin konuşmacıyı eleştirmesi daima konuşmacının yararına. Eleştiri olumsuz dahi olsa, hoşgörü ve saygıyla dinlenmeli ve dikkate alınacağı belirtilmelidir.

10. Nitelikli bir konuşmacı beden dilini kullanmayı bilir.

Beden dili doğru yerde, doğru zamanda ve doğru şekilde kullanıldığında konuşmanın etkisini arttırır. Beden dili denildiğinde yüz ve vücut hareketleri yani jest ve mimikler hatta dış görünüş akla gelmelidir. Yüz hareketlerini ve vücut hareketlerini kullanmak konuşmaya canlılık ve farklı bir boyut katarken dinleyenin de konuşmayı anlamasını kolaylaştırır. Konuşmada beden dili kullanımında abartıya kaçılmamalı, beden dili yeterli ve yerinde kullanılmalıdır.

Beden dilinin en önemli unsurlarından olan göz iletişimi, dinleyicilerin dikkatini çekmede ve konuya odaklanmalarını sağlamada büyük önem taşır. Bu sebeple dinleyicilerle göz iletişimi koparılmamalı, kalabalık bir kitleye konuşuluyorsa salonun her noktasıyla eşit sürelerde göz teması kurulmalıdır.

11. Nitelikli bir konuşmacı üslubu doğru kullanmalıdır.

İyi bir konuşmacı içten, duru, akıcı ve özgün bir üslup kullanmalıdır. Konuşmacının kendisini kolay ve anlaşılır bir şekilde ifade edebilmesi, üslubunu doğru kullanmasıyla ilgilidir. Bir konuşmacının karşısındakini ikna edebilmesi söylediklerine karşısındakini inandırması ile mümkündür. İnsan inanmadığı bir şeye başkasını da inandıramaz. Bu noktada üslubun içtenliği söz konusudur. Kişinin inanmadığı şeyleri anlatırken yapmacık olması önüne geçilemez bir durumdur. Bunun tam tersi olan haldeyse kişi inandıklarını samimi bir şekilde karşısındakine ifade eder. Böylece konuşmasının etkili olmasını sağlar.

Konuşmacının anlattıklarının anlaşılır olması gerekir. Bu ise ancak kelimelerin, cümlelerin, ifadelerin açık ve duru olması ile sağlanır.

Konuşmada uzun ve karışık cümleler kurmak duygu ve düşüncelerin aktarılmasına engel olabilir. Uzun cümleler ve ifadeler dinleyiciyi sıkar; dikkatinin dağılmasına sebep olur. Konuşmacı konuşmasında kelimelerin seçiminden cümle kuruluşuna, kullandığı terimlerden verdiği örneklerle kadar her hususta dinleyicinin dikkatini canlı tutmayı ön plana almalıdır. Ayrıca akıcı konuşma yapmak için konuşma arasına deyim, atasözü, fıkra, özdeyiş vb. dil öğelerini de katabilir.

Konuşmada özgünlük herkesin bildiği bilgileri dinleyiciye aktarmamaktır. Aynı konuya başkalarından farklı bakabilmek ve bunu düşünce haline getirip insanlara aktarmak özgünlük olarak nitelendirilebilir. Özgün konuşmacı başkasına benzemez, benzemeye de çalışmaz.

Konuşmacı, üzerinde durduğu düşünceyi, duyguyu veya olayı farklı anlatım biçimleriyle ifade edebilir. Konuşma sadece bilgi iletmeye, düşünce aktarmaya ya da olmuş bir olayı olduğu gibi aktarmaya yönelik olarak hazırlanmışsa düşünceye dayalı anlatım biçimi kullanılmalıdır. Düşünceye dayalı anlatım biçimi ise iki şekilde olur. Birincisi açıklayıcı, ikincisi tartışmacı anlatımdır. Açıklayıcı anlatımda tanımlama, örneklendirme, benzetme, karşılaştırma, tanık gösterme, somutlaştırma, gibi yollara başvurulabilir. Tartışmacı anlatımda, sağlam delillere dayanarak karşıdaki kişinin görüşlerinin çürütölmesi söz konusudur. Bu tür konuşmalarda da açıklayıcı anlatımda kullanılan yollar kullanılabilir.

Sanatlı anlatım ise düşünce, duygu ve olayları kendi bakış açısıyla herhangi bir dayanak göstermeksizin anlatmaktadır. Burada bilgi vermekten ziyade amaç, dinleyiciyi keyiflendirmek, duygulandırmak ve hayallere sevk etmektir. Sanatlı anlatımda farklı estetik ve yeni bir ifade kullanabilme konuşmacı için önemlidir.

12. Nitelikli bir konuşmacı sağlam bir karaktere ve kişiliğe sahip olmalıdır.

Konuşmacının anlattıklarıyla karakteri ve kişiliğı arasında uyum olmalıdır. Yaşadığı hayat tarzı ile anlattıkları arasında tezatlık bulunan bir kişinin yaptığı konuşmanın etkili olması ve dinleyeni ikna etmesi söz konusu değildir.

13. Nitelikli bir konuşmacı görgü kurallarına dikkat etmelidir.

Ağız doluyken konuşmak, küfürlü, argo kelimelerle, tükürük saçarak konuşmak dinleyenleri rahatsız eder. Konuşmacı insanlara hitap ederken “ağabey, abla” diye seslenmemeli, “hanımefendi, beyefendi” diye seslenmelidir. Amirlere de alt konumda çalışan kişilere de “sen” yerine “siz” diye hitap edilmelidir. Ayrıca konuşmalarında emir cümleleri kullanmamaya, emir cümlesi kullanılacaksa da cümleye lütfen sözü ile başlamaya özen göstermelidir. Ayrıca konuşmacı alt konumdaki kişilerden bir şey yapmasını isteyecekse “yapınız, ediniz, okuyunuz” vb. ifadeler kullanılmalı, bu işler yerine getirildiğinde de mutlaka teşekkür etmelidir.

Genel olarak iyi bir konuşmacı; konuşmasına önem vermeli, bilgi birikimini kullanarak konuşma yapacağı konuya hazırlık yapmalı ve iyi bir araştırmacı ve gözlemci olmalıdır. İyi bir konuşmacı gelişmiş bir kelime hazinesine sahip olup ana dilini iyi bilmeli ve iyi bir şekilde kullanabilmelidir. Nitelikli bir konuşmacı kendisine güven duymalı, konuşmasını bir plan dâhilinde yapılandırabilmeli, dinleyicilere saygı duymalı ve bunun için de kılık kıyafetine gerekli önemi vermelidir. İyi bir konuşmacı, konuşmalarında

ezberden çok faydalanmamalı, yaratıcılığını kullanıp farklı yöntemler kullanmalıdır, ses tonunu iyi ayarlamalı sesini tekdüzelikten kurtarıp gerekli yerde oynamalar yapabilmelidir ayrıca iyi bir konuşmacı kelime telaffuzlarına da azami ölçüde dikkat etmesi gerekmektedir. Konuşmacı, konuşma süresini iyi ayarlamalıdır. Ne dinleyiciyi sıkacak derecede uzun ne de konunun anlaşılmasını engelleyecek ölçüde kısa olmalıdır. Konuşma süresi konunun yapısına uygun bir uzunlukta olmalıdır. Konuşmacı, dinleyicilere karşı hoşgörülü, nazik olup onların sorularını sabırla dinlemeli ve içtenlikle cevaplandırmalıdır. Konuşmacının anlattıkları ile jest, mimik ve hareketleri uyum içinde olmalıdır. Beden hareketleri kullanılırken aşırıya kaçınılmamaya özen gösterilmelidir. Konuşmacı iyi bir diksiyona sahip olup hitabet gücü gelişmiş olmalıdır. İyi bir konuşmacı olabilmek için konuşmacı, etrafında olup bitenlere karşı duyarlı ve meraklı olup sorgulayıcı tavır sergileyerek mantık çerçevesinde yorumlar üretebilmelidir.

2.3.7.Konuşma Yetersizlikleri

Düzgün ve doğru konuşma becerisi, konuşma eğitimiyle ve iyi konuşmacıları örnek olarak almakla edinilir. Türkçenin dikkatsiz ve yanlış kullanımı, telaffuzları ve argo sözcükleri sadece Türkçe öğretiminde değil, maalesef her alanda yaygın durumdadır. Resmi daireler, öğrenmenin gerçekleştiği ortamlar, televizyon ve basın bu alanlardan bazılarıdır. Türkçenin böylesine hatalı kullanımı bulaşıcı bir hastalık gibi dilimizi kuşatmış durumundadır (Aktaş ve Gündüz, 2004: 257). Bu nedenle konuşma eğitiminin önemi son derece artmaktadır. Okullarda başta Türkçe öğretmenleri olmak üzere diğer öğretmenler de bu konuya hassasiyetle yaklaşp konuşma öğretimine gerekli önemi verip bu konuda üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmelidir. Öğretmeler, öğrencilerin okul ve günlük yaşamlarında karşılaştıkları konuşma yetersizliklerini tespit edip bu yetersizliklerin giderilmesi yönünde çalışmalar planlamalıdır. Konuşma yetersizlikleriyle ilgili literatür taraması yapıldığında (Aktaş ve Gündüz, 2004: 265; Demirel, 2003: 96-98; Gündüz, 2007: 110-111; Kuşçu, 2010: 51-62; Okur, 2012: 44-46; Yaman, 2004: 13-14; Yıldız vd., 2008: 156-161) birçok konuşma yetersizliğinin olduğu saptanmıştır. Bu yetersizlikler ise şöyle sıralanmaktadır:

- Sesi çıkaramamak,
- Sesi titretmek,
- Sesi uzun tutmak,
- Sesi ayarlayamamak,

- Sesleri değiştirmek,
- Ağızın içinden konuşmak,
- Vurgulama ve ton hatalarında bulunmak,
- Yerinde olamayan duraklamalar yapmak,
- Nefesini doğru ayarlayamamak,
- Kavrama yetersizliği,
- Sözcük dağarcığının yeterli düzeyde olmaması,
- Dil bilgisi kurallarının konuşmalara uygulanamaması,
- Çekingen vaziyette konuşmak,
- Fazla hızlı veya yavaş biçimde konuşmak,
- Yöresel ağız ile konuşmak,
- Monoton konuşmak,
- Öz güven eksikliği yaşanması,
- Kısa ve yetersiz konuşmak,
- Düzensiz konuşmak,
- Gereksiz kelimeler söylemek,
- Yersiz jest ve mimiklerde bulunmak,
- Kelimeleri tekrar etmek,
- Kaba ve argo kelimeler kullanmak,
- Konuşma kurallarını ihlal etmek,
- Bilgisi olmayan konularda biliyormuş gibi yapmak,
- Topluluk önünde konuşmaktan çekinmek,
- Kendisini beğenmek,
- Konuşma anında karşıdaki kişinin sözünü sürekli olarak bölmek,
- Konuşmayı durduk yere uzun tutmak veya gereksiz yere konuşmak,
- Konuşma anında başka kişilerle alay etmek,
- Dinlemeyi bilmemek,
- Sert, kırıcı ve yapmacık davranmak.

Yıldız'a (2013) göre öğrencilerin ilköğretimden önceki ve ilköğretimdeki yaşadığı konuşma yetersizlikleri şöyle sıralanmaktadır:

1. Seslendirme/Söyleme/Duyurma Eksikleri

Öğrencilerin fiziksel gelişimleri eksik olduğu için bazı eksiklikleri bulunur. Ses telleri, gırtlak ve akciğer gibi organlar tam olarak gelişmemiştir. Gelişse bile bu organları doğru kullanmayı bilemezler. Nefeslerini doğru kullanmayı başaramazlar. Sonuç olarak, konuşmalarının sonunu diğer öğrenciler duymakta zorluk yaşar veya tümceyi ortada kesip tekrar nefes alırlar. Bu nefes esnasında söyleyeceklerini de unutabilir. Anlatmayı sürdürdüklerinde de anlatım kopuk olur ve böylelikle diğer öğrencilerin dikkatleri de dağılabilir.

Sesin duyurulması sesle ilgili bir durumdur. Ses ise nefesle ilgilidir. “İki çeşit nefes vardır. Durağan nefes ve hareket halinde nefes. Durağan nefes: Akciğerlerin nefesi alması ve vermesidir. (...) Hareket halinde nefes: Konuşurken, zorlu hareketler yaparken, koşarken aldığımız nefestir.” (Gürzap, 2001:65-66, Akt. Yıldız, 2013: 164). Nefes almanın iki ana yolu vardır. Birincisi göğüsle nefes alma, ikincisi diyaframla nefes almadır. Genellikle kadınların kullandığı bir yol olan göğüsle nefes alma ikiye ayrılır: Göğsün yukarı kısmıyla ve aşağı kısmıyla nefes alma. Genellikle erkeklerin kullandığı bir yöntem olan diyaframla nefes alma, diyaframın alçalıp yükselmesidir. Diyafram, göğüs boşluğu ile karın boşluğunu birbirinden ayıran solunuma yardımcı olan bir kastır. Bu kası kullanmak konuşmada önemlidir. Konuşmada hem göğüs nefesinden hem de diyafram nefesinden aynı anda yararlanılabilir. Konuşurken nefes aldığında (hareket halinde) akciğerlerin tamamı doldurulmalıdır. Nefes burundan uzun süreyle alınmalı, göğüs kafesi belli olmalı, yani göğüs başa doğru yükselmeli, yanlar iyice havayla dolmalı, karın bölgesi de hafif şişmelidir. Böylece sesin doğru çıkması için gerekli nefes depolanmış olur. Konuşma sırasında nefes yavaş yavaş verilmeli, söyleneceklerin hepsi söylenmelidir. Aksi halde nefes burundan az sürede alınırsa ya da ağızdan alınırsa akciğerlerin tümü havayla dolmayacak, üst kısmı az bir hava alacaktır. Bu durumda ise konuşma sırasında nefes yetmezliği meydana gelecektir.

Ergenlik çağına gelmeyen kız öğrencilerin sesi genellikle az çıkar ve çatalıdır. Kimi erkek öğrencilerin incedir, onların sesini kız sesinden ayırmak zorlaşır. Ergenlik çağıyla birlikte erkek öğrencilerin sesleri kalınlaşır. Kızların seslerinde fark edilebilir bir düzelme olmayabilir. Bu çağlarda sesleri eksik veya kötü çıkığı düşüncesiyle öğrenciler sınıf içi konuşmalarda pek söz almak istemeyebilir. Öğretmen onlar konuşurken sınıfa hâkim olmalı, gürültü çıkmasına izin vermemeli ve diğer öğrencilerin, konuşucunun bu çatalı konuşmasından dolayı dalga geçmesine izin vermemelidir.

2. Kavrama Eksikliği

Öğrenciler konuşmaları sırasında birtakım bağlantıları atlayabilirler. Neden-sonuç, sıralama, açıklama gibi bağlantıları kavrayamadıkları için bir olayı, durumu anlatırken bu bağlantıları atlayabilirler. Bir olayı anlatırken oluş sırasını yanlış kavradıkları için yanlış anlatırlar. Dinleyicinin bir açıklama yapılmasına ihtiyaç duyduğunun farkına varmazlar. Olay veya durumlardaki neden-sonuç ilgisini kavrayamadıkları için soru sorulduğunda mantıksız cevaplar da verebilirler. Bütün bunlar çocuklardaki kavrama eksikliğinden meydana gelmektedir. Bunun sebebi de odaklanamama ve dikkat eksikliğidir. Oyun çağındaki çocukların bu tür eksiklikleri olması da olağandır. Öğrencilerin gözlemleri arttıkça kavrama becerileri de artacaktır. Bu yüzden öğretmen, birtakım tabiat olaylarını, gündemdeki olayları, onların ilgi duyduğu spor faaliyetleriyle ilgili konuları sorarak onların anlatımları sırasındaki kavrama eksiklerini görebilir ve giderebilir.

3. Çekingenlik

Bazı öğrenciler kimi eksiklerinin ortaya çıkmasından, bunlarla alay edilmesinden, rezil olacağı düşüncesinden, iyi hazırlanamadıklarından sınıf içi konuşmalarda rol almaktan kaçınırlar. Sunum yapmak istemezler. Toplumda önde olmaktan çekinirler. Öğretmen bu durumdaki öğrencileri tespit etmeli, çekingenliklerini yenmeleri için özellikle birebir konuşmalarla onlara yardımcı olmalı, öğrencinin velisiyle de görüşmelidir. Öğretmen-anne-baba yardımlaşmasıyla öğrencinin kimi eksikleri giderilebilir.

4. Gereksiz Beden Hareketleri Yapma

Öğrenciler bilhassa tahtada konuşurken çok fazla gereksiz hareketlerde bulunurlar. Bunlar arasında en belirginleri ise şunlardır: sürekli olarak ayakları üzerine güçlerini vererek iki yana doğru sallamak, ellere hiç gerek bulunmazken kullanmak(birleştirme, parmaklarını iç içe geçirme, dört parmağını içe geçirip başparmaklarını birbiri etrafında döndürme), vücudun farklı bölgelerini kaşımak, ellerini beline koymak, gözün tavana dikilmesi ve başı yukarı kaldırma, gözünü yere dikme ve başını hep aşağıya eğme vb. gibi. Kız öğrenciler saçlarını devamlı olarak parmaklarının ucu ile kulaklarının arkasına atarlar, erkekler ise ellerini arkada birleştirirler. Öğrenciler bu eylemleri heyecanlandığı dolayısıyla bilincinde olmadan yapar.

5. Yerel Ağız Kullanımı

Çocuk, okul döneminden önce dinleme becerisini ve konuşma becerisini edinmiştir. Yani, çocuk konuşmayı bilir; lakin konuşmasında yerel ağız özellikleri gözlemlenebilir. İlköğretimde yerel ağızdan standart Türkçeye geçilir. Bu geçişte okuma ve yazma becerisinin de etkisi bulunur. Konuşmada eyleminde öğretmenin özen göstermesi gerekli olan en mühim durum yöresel ağızdır. Örneğin kimi yörelere gideceğiz yerine gidicüz, gidcez; geliyoruz yerine gelok, “çay içiyor musun?” yerine “çay çon mu?” kimi yörelerde *Konya* yerine *Gonya*; kalmayacağım yerine galmacam gibi kullanımlar vardır. Okulda öğrencilerin de birçoğu sözcüğü yerel ağız ile söylemeleri olasıdır. Hiç kimse öğrencilerin bu şekilde konuşmasını ayıplamamalı, yadırgamamalıdır; çünkü çocuklar dili çevrelerinden öğrenmişlerdir. Ancak bu durum düzeltilemez değildir. Öğretmen, bıkip usanmadan öğrencilerin söyleyişlerini düzeltmelidir. Bunun için tekerlemelerden yararlanılabilir.

6. Anlatım Yetersizliği

Çocuklar, yaşları küçük olması dolayısıyla, deneyimsizdirler. Okumayı yeni öğrendikleri, iyi okuyamadıkları için bilgi bakımından olgun değildirler. Bu gibi sebeplerle anlatımlarında birtakım kusurlar vardır. Anlatmak istediklerini tam olarak anlatamazlar; çünkü kelime dağarcıkları geniş değildir. Bu yetersizlikler sebebiyle de lafı ağızlarında gevelerler, *u, ee*, gibi sesler çıkarırlar, *ondan sonra şey olmuş* gibi yinelemeler yaparlar. Zamanla birinci ve ikinci kademedeki etkinliklerle bu anlatım yetersizlikleri giderilebilir. Çünkü bu etkinlikler öğrencilerin dil bilgisi becerisini, kelime dağarcığını geliştirir. Büyüyüp yeni insanlarla tanıştıkça, yeni durumlarla karşılaştıkça, yeni yerler gezdikçe deneyimleri artar. İşledikleri dersler ve okudukları kitaplarla hem bilgileri artar hem de söz dağarcıkları gelişir. Böylece anlatacak malzeme sıkıntısı giderilmiş olur.

7. Kural Bilmeme/Kurala Uymama

Öğrenciliğimizde sıkça işittiğimiz, öğretmenliğimizde sıkça dile getirdiğimiz bir durum vardır: “*Hem parmak kaldırıyorsunuz hem de öğretmenim öğretmenim diyorsunuz. Parmak kaldırarak söz isteyin. Sınıfta gürültü oluyor.*” Öğrencilerde konuşmaya başlangıçtan itibaren kural bilmeme/kurala uymama vardır. Konuşma esnasında da sınıftaki diğer öğrenciler, konuşmaya müdahale edebilirler. Konuşmacı da onlara cevap verebilir. Böylece küçük bir kaos ortamı yaratılmış olur. Konuşma kişiselleşmeye ve tartışmaya dönüşebilir. Oysa öğrenciler dinleme ve konuşma

kurallarına riayet etse, sınıf ortamında bu tür istenmeyen durumlarda karşılaşılmaz. Bu sebeple öğretmen, konuşma ve dinleme kurallarını öğrencilere iyi kavratmalıdır. Sınıf içi konuşmaların, diyalogların, münazaranın, sunumların ayrı ayrı dikkat edilmesi gereken küçük ve önemli kuralları vardır. Ancak öğrencilerin bu kuralları hemen kavraması ve hemen kavraması ve gerçekleştirmesi beklenemez.

8. Gereksiz Söz Söyleme

Öğrenciler, kuralları bilmeme, doğru bir şekilde nefes alamama, kavrama yetersizliği, anlatım eksikliği heyecan, dikkat dağılması gibi birçok sebeple gereksiz sözler söyler. Bunların en çok bilinenleri ise; *aaa, uu, ee, mmmm*, gibi sesler ile *şey, sonra, ondan sonra, yani* gibi kelimeleri tekrarlar. Öğretmen, konuşma ya da sunum bitiminde öğrencilerin bu hatalarını onları incitmeden ve birebir görüşerek gidermeye çalışmalıdır.

9. Dağınık Konuşma

Öğrenciler heyecanlanma, hazırlıksızlık olma, bilgisiz olma, anlatımda yetersiz olma, kavramada eksiklik yaşanması gibi sebeplerden ötürü konuşmalarını dağıtırlar. Bu duruma bir de dinleyici kitlenin ilgisizliği eklenirse konuşmacı konuşmasını toparlamakta zorluk çeker veya konudan bütünüyle de uzaklaşabilir.

Yukarıda sıralanan konuşma yetersizlikleri giderilmesi için öncelikle bu yetersizlikler öğretmenler tarafından saptanmalı ve yetersizliğe neden olan etmenler belirlenmelidir. Bu etmenler ise Akkaya'ya (2012) göre fiziksel sorunlar, bilgi eksikliği, zihinsel kurgulama yetersizlikleri, kullanılan dilin kurallarına hâkim olmama, dil bilgisi kurallarını uygulayamama ve davranış bozuklukları vb. sebepler olarak belirtilmiştir. Bu nedenlerin tespitiyle birlikte gerekli çalışmaların yapılması konuşma eğitimin amacına ulaşmasını ve aynı zamanda etkililiğinin arttırılmasını sağlayacaktır.

2.3.8.KONUŞMA BOZUKLUKLARI

Konuşma bozukluğu; konuşma akıcılığı, ritim, vurgu ve zihinsel organizasyon ile ilgili sorunlardan ileri gelmektedir. Konuşmayı mümkün kılan birçok unsurun varlığı nedeniyle bu unsurlardan biri veya birkaçı problemlili olduğunda konuşma bozukluğu ortaya çıkar. Konuşma fiziksel ve zihinsel bir süreç olduğu için pek çok faktör konuşma bozukluğuna neden olabilir. Bir konuşma bozukluğu, dil edinimiyle ilgili olabilir veya tıbbi ve psikolojik birçok faktörden de kaynaklanabilir. Bu nedenle konuşma

bozukluğunun ortadan kaldırılması disiplinler arası ya da farklı disiplinler tarafından yürütülen çalışmalarla mümkündür (Erdem, 2013a: 419).

Aşağıda konuşma bozukluklarını gevşeklik, pelteklik, tutukluk, atlama ve kekemelik başlıklarıyla ele alınmıştır.

1. **Gevşeklik**

Ses organlarının (dil, damak, dudaklar, dişler, gırtlak, boğaz) tembelliği ve gevşekliği sebebiyle seslerin, hecelerin ya da kelimelerin anlaşılabilmesidir. Bu bozukluğu düzeltmek için dişlerin arasına kalem sıkıştırılarak yapılan alıştırmalar yararlı olur (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 133).

2. **Pelteklik**

Bir sesin kişi tarafından çıkarılamayıp o sesin yerine başka bir sesin kullanılmasıdır. Bu durum, dilin yeterince eğitilmiş olmamasından kaynaklanır. Pelteklikte “j” yerine “z”; “ş” yerine “s”; “c” yerine “j”; “ş” yerine “s”; “r” yerine “l” veya “v”; “g” yerine “d”; ve “k” yerine “t” seslerinin kullanıldığı görülür (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 133). Pelteklik sorunu yaşayan kişilerde tekerleme çalışmaları yapmak faydalı olacaktır.

3. **Tutukluk**

Söz söylerken bir hece üzerinde takılıp birkaç defa tekrarlanarak söylenir. Bu kusur, düşüncede kararsızlık, heyecan, sıkılganlık veya bir sinir bozukluğundan ileri gelebilir (Şenbay, 1991: 54). Tutukluğun ortaya çıkması düşüncelerin sıralanması aşamasında oluşan kopukluklardan meydana gelir. Tutukluğun giderilmesinde bir konuşma metninin gittikçe hızlanarak seslendirilmesi çalışması yapılması faydalı olacaktır.

4. **Atlama**

Atlama, ses organlarının genel tembelliği olup ve çok fazla karşılaşılan olaydır. Bu genel gevşeklik genel konuşma sönüklüğüne neden olur. Hızlı konuşan ve konuşmasına özen göstermeyen kişilerde çok rastlanır. Bazı sesler veya heceler söylenmeden geçilir. Örneğin; Allahısmarladık – Alasmaldık, kendisi - kensi, bir dakika - bi dakika, karşılaşma - kaşlaşma, hanımefendi - hamfendi, nasılsınız - nassınız, kilitledim - kitledim. Galatarasaray – Gassay (Erdem, 2013a: 426). Atlama konuşmaya dikkat edip konuşmadaki bütün seslerin seslendirilmesine önem verip daha sakin konuşulduğunda düzelebilir (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 133).

5. Kekemelik

Kekemelik; bazı fiziksel, psikolojik ve nörolojik sebeplerle konuşma eyleminin akıcılığına etki eden bir konuşma özrüdür. Kekemelikte takılma, uzatma, duraklama ve tekrarlar meydana gelmektedir. Kekemeliğin sonucunda türlü toplumsal engeller olacağından diğer konuşma kusurlarına göre daha fazla önem verilmesi gereken bir konuşma bozukluğudur (Erdem, 2013a: 431).

Ani duraklamalar, takılmalar, uzatmalar ve tekrarlarla oluşan konuşma bozukluğudur. Yüzün buruşturulması, hecenin tekrar tekrar söylenmesi en belirgin özellikleridir. Kekemelik psikolojik ve nörolojik durumlardan kaynaklanabilir. Kekemelik fiziki bir hastalık değildir ancak kekemeliğin meydana gelmesinde beynin konuşma merkezindeki mesaj akışında meydana gelen karışıklık da etkilidir. Yavaş yavaş ancak yüksek sesle bol bol kitap okumak, aynı cümleleri tekrar tekrar seslendirerek, tekerleme okuyarak giderilebilir (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 134).

Kekemelik başa çıkılamayacak bir sorun olarak görülmemelidir. Kekemelik kontrol edilebilen bir güçlüktür. Kekemeliği saptamak, kaynağını bulmak sorunun yarısından çoğunu çözmektir (Yıldız, 2013: 168).

Nas'a (2003) göre kekeme öğrencisi olan öğretmenlerin dikkat etmesi gereken davranışlar şöyledir:

1. Çocuk olduğu gibi kabul etmeli ve kabul ettiğini ona hissettirmelidir.
2. Çocukla, göz teması kurmalı ve can kulağı ile dinlemelidir. Öğrenci konuşma yaparken başka yere bakmak ve takılan kelimeyi tamamlamak hatalıdır.
3. Rahat, düzgün, aceleci olmayan bir eğitim ortamı oluşturmalıdır. "Rahat ol", "Şöyle derin bir nefes al" gibi cümleler söylememelidir.
4. Çocuk, konuşma yapmak için isteklendirilmeli ve yüreklendirilmelidir.
5. Çocuğun söz korolarına, toplumsal, kültürel, sanatsal faaliyetlere katılmasını sağlamalıdır.
6. Çocuğun bu vaziyetine gülmek, onunla alay etmek kesinlikle hatalıdır.

Konuşma bozukluğu ve konuşma hatalarına neden olan etmenler zihinsel, çevresel ve kişisel etmenler olmak üzere üç başlıkta toplanmıştır (Doğan vd., 2005: 31; Özçelebi, 1998: 18; Taşer, 1980: 56-57; Vural, 2003: 17-19; Yaman, 2012: 39-40).

Aksu (2021) ise konuşma hatalarının sebeplerini şu şekilde sıralanmıştır:

a) Kişisel Sebepler

- Kendini beğenmek, Bencillik, Övünmek, Gevezelik etmek,
- Boşboğazlık, Alay etmek, İçer dönüklük,
- Coşkusal tedirginlik, Kendine güven duymamak,
- Sert ve kırıncı olmak, İlgisizlik, Konuşanın sözünü kesmek,
- Kesin konuşmak, Yapmacıklık, Hız kusurları,
- Kelimeleri tekrarlamak, Argo sözler söylemek,
- Boğumlama bozuklukları, Yöresel ağızla konuşma,
- Kelime hazinesinin yetersizliği, Sunum kurallarını bilmemek.

b) Çevresel Sebepler

- Yanlış öğretim yöntemleri,
- Yetersiz konuşma ölçünleri,
- Elverişsiz çevresel etmenler,
- Suskun evler, Anne, baba ile özdeşleşme yokluğu, çocukla anne baba arasındaki uzaklık,
- Yerel ses ve sözcük kullanmak.

c) Zihinsel Sebepler

- Beyinde meydana gelen zedelenmeler,
- Dysarthria (Dizartri),
- Söz Yitimi,
- İşitme Bozuklukları,
- Zihinsel gerilik işlevsel nedenle iletişim mekanizmasının herhangi bir yerinde bozukluk.

Konuşma, birçok organın koordinasyonundan oluşan ve zihinsel aktivite içeren bir dil becerisi olduğu için konuşma bozukluklarının tespiti ve tedavisi kolay değildir. Kimi zaman konuşma bozukluğuna neden olan tek bir faktör olsa da kimi zaman da birçok faktör konuşmayı olumsuz etkiler. Konuşma sorunu ne olursa olsun, konuşmaya yönelik olumsuz tutum nedeniyle bu kusurların tüm eğitim hayatı boyunca giderilmesi gerekir. Temel dil becerilerinin geliştirilmesinden sorumlu olan sınıf ve Türkçe öğretmenleri ile Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri de öğrencilerin konuşma bozukluklarının tespiti ve tedavisi ile uğraşmak, bazen tedavi etmeye çalışmak, bazen de yol göstermek durumundadır. Bu açıdan bakıldığında, bu durum öğretmenlerin konuşma bozuklukları konusunda bilinçlendirilmesi önemlidir (Erdem, 2013a: 446).

2.3.9.Konuşma Türleri

Demiray (1982), Özçelebi (1998), Yörük (1998), Yaman (2004), Akbayır (2007), Topçuoğlu Ünal ve Özden (2019) konuşma türlerini hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma olarak ayırmaktadır.

Tablo 2.1: Konuşma Türleri

A. Hazırlıklı Konuşma Türleri		B. Hazırlıksız Konuşma Türleri	
1.	Konferans	1.	Sohbet-söyleşi
2.	Panel	2.	Kendisini tanıtmak
3.	Sempozyum	3.	Tanışma ve tanıştırma
4.	Münazara	4.	Özür dileme
5.	Forum	5.	Teşekkür etme
6.	Söylev	6.	Telefon konuşması
7.	Açık Oturum	7.	Ziyaretteki konuşmaları
8.	Röportaj	8.	Selamlaşma konuşmaları
9.	Mülakat	9.	Karşılama/ugurlama konuşmaları
10.	Seminer	10.	Adres sorma, yol tarifinde bulunma
11.	Demeç	11.	Tanıtma konuşmaları
12.	Tartışma	12.	Soru sorma ve sorulara cevap verme
13.	Kurultay		

2.3.9.1.Hazırlıklı Konuşmalar

Topluluk önünde gerçekleştirilen, yeri ve zamanı önceden belirlenmiş ve bir plan dâhilinde yapılan konuşmalardır. Hazırlıklı konuşmalarda konuşmayı dinleyecek olan hedef kitlenin özelliklerine şöyle ki dinleyici olan gruba göre konu seçilmeli sınırlandırılmalı ve konuşmanın planının hazırlanmasına önem verilmelidir (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 141).

Hazırlıklı konuşmalar önceden planlanır; türlü araştırmalar yapılarak bilgiler, belgeler ve detaylar toplanıp birleştirilerek konuşma hazırlanır. Hazırlıklı konuşmalarda belli kurallar bulunur ve aktarılan bilgiler konuşmacının hedefine hizmet eder. Hazırlıklı konuşmalarda konuşmacı, hazırladığı konuşmayı, konuşma öncesinde pek çok defa prova edebilme imkânına sahiptir (Doğan, 2009: 191).

Hazırlıklı konuşmalarda konuşmacı, konuşma öncesinde bir ön hazırlık yapar. Konuşmacı konuşmasını bir plan dâhilinde yapılandırır. Konuşmacı, dinleyici kitlenin özelliklerini ve ilgilerini iyi bir şekilde tespit etmeli ve bu yönde konuşmasına hazırlık

yapmalıdır. Bu hususlara dikkat edildiği takdirde konuşmanın amacına ulaşma düzeyi ve niteliği artacaktır.

Konferans

“Bir gerçeği öğretme, bir düşünceyi ya da bir bilgiyi yayma, kimi gerçekleri ortaya çıkarma, yerleşik kanaat ve düşünceleri değiştirmek, bir duyguyu ya da hayatın gerçeklerini karşımızdakilerle paylaşma, dinleyenlere açıklama, onları bilgiyle donatma amacıyla yapılan konuşmalara konferans adı verilir.” (Kaya, 2019:124). Konferansın konusu, konuşmacısı, yeri ve saati bir süre önceden duyurulur. Konuşmacı konferansını sunar ve dinleyicilerin sorularını yanıtlar. Konferans sonra tartışma olmaz, dolayısıyla konferansta tartışma bölümü bulunmaz (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 142). Bazen bir konu hakkında toplumu aydınlatmayı veya kamuoyu meydana getirmek, bazen de bir tartışma ortamında savunulan bir fikrin doğru olduğunu kanıtlamayı amaçlayan ve önceden planlaması yapıp hazırlık aşaması sonucunda halka sunulan hazırlı konuşma türüdür (Özdemir, 2017: 264).

Konferansta konuşmacının, alanında uzman ve o konuyu yeterince açıklayabilme yetisine sahip olması gerekmektedir. Konuşmacı konuşma öncesi konuya dair bütün noktaları detaylıca araştırmalı ve bunları dinleyicilere anlaşılır bir şekilde sunmalıdır. Konferans edebiyat, sanat, bilim, tarih, siyaset, kültür, teknoloji gibi bütün konularda yapılabilir. Yani herhangi bir konu sınırlandırması bulunmamaktadır. Konferansa katılan dinleyiciler ise alana ilgisi olan kişilerden oluşur.

Sempozyum (Bilgi Şöleni)

Sayıları üç ve beş kişi arasında değişebilen bir konuşmacı grubunun belirli bir dinleyici topluluğu karşısında herhangi bir problemle ilgili önceden hazırladıkları kısa konuşmaları sunma işine sempozyum adı verilir. Diğer bir ifadeyle bir konu hakkında farklı kişilerce gerçekleştirilen bir dizi seri konuşmalara sempozyum denilmektedir (Kaya, 2019: 123). Sempozyum, tek gün veya birkaç gün devam edebilir. Konuşmacı sayısı ise sempozyumun süresiyle alakalıdır. Şayet konuşmacı sayısı fazla ise sempozyum birkaç gün devam edebilir, konuşmacı sayısı sınırlıysa oturum sayısı da konuşmacı sayısına göre ayarlanıp sınırlandırılır. Sempozyumların bütün oturumunda en az 3, en fazla 6 konuşmacı olur. Konuşmacıların konuşma zamanı hemen hemen 20 dakikadır. Genellikle bu sürenin on beş dakikası konunun sunulması, beş dakikası ise dinleyicilerden gelen soruların cevaplandırılması için ayrılır (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 144).

Sempozyumda amaç tartışma değil bilgi vermektir. Diğer hazırlıklı konuşma türlerine göre daha uzun sürer. Tek gün birden çok oturumlar şeklinde olduğu gibi birkaç gün süren oturumlar şeklide de olabilir. Diğer konuşma türlerine göre daha akademik ve uzman katılımı gerektiren bir türdür. Sempozyumları her oturumda farklı bir başkan yönetir ve bu başkan da konu hakkında detaylı bilgi seviyesine sahip kişilerdir. Sempozyumda konu farklı farklı konuşmacılar tarafından çeşitli taraflarıyla ele alınır. Konuşmacı konuyu tüm yönüyle araştırmış ve rapor haline getirmiş olmalıdır. Sempozyumlar bilimsel bir ölçüt taşımaktadır. Sempozyumlar istenildiği takdirde basılıp yayımlanabilmektedir.

Panel

Bir yönetici ve en az kendi alanında uzmanlaşmış 3 konuşmacının katılmasıyla belirli sayıdaki dinleyici kitlesi karşısında yapılan sözlü anlatım türüne panel denilmektedir (Gedizli, 2005:136). Panelde bir sorun ortaya koymak ve sorunun çözümü konusundaki değişik görüşlerden yararlanmak amaçlanır. Asıl gaye bir karara varmadan birçok meseleyi farklı taraflarıyla aydınlatmak, o mesele hakkındaki birden fazla görüşü ortaya çıkarmaktır (Kaya, 2019: 122).

Panel sonunda dinleyiciler konuşmacılara soru sorabilir. Panelde bir başkan bulunur ve bu başkan paneli yönetir. Başkan panel sonunda tüm söylenenleri toparlar ve bir sonuç açıklaması yapar.

Forum

Forum bir grup tartışmasıdır. Forum kimi sorunların tartışılarak karara bağlandığı bir toplantı türü olarak da ifade edilmektedir. Forum 5-7 kişilik bir tartışma grubunun bir sorunu tartışarak karara bağladığı bir etkinliktir. Bu anlamda forum için foruma katılanları yönetecek bir başkan bulunur. Başkan konunun akışını ve sözün ipini avucunda tutacak, konuşmanın inceliklerini iyi bilen bir kişi olmalıdır (Kaya, 2019: 126). “Forumda görüş bildirenlerin ve farklı düşüncelerin oldukça fazla olması forumun yönetiminin zor olmasına sebep olur. Bu sebeple forumu yönetecek başkan topluluğa hâkim olabilecek özelliklere sahip olmalıdır.” (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 146). Forumda dinleyiciler de meselenin çözümü için aktif olarak görüşlerini belirtir, söz alabilir, tartışmaya katılabilirler. Forum ve panel arasındaki belirgin fark ise panelde dinleyici tartışmaya aktif olarak katılmamasıdır panelde dinleyici panel sonunda eğer

başkan izin verirse tartışmaya katılıp sora sorabilir. Forumda ise dinleyici tartışmanın her aşamasında aktif olarak katılır, görüş bildirir ve soru sorabilir.

Münazara

Bir konunun daha önceden belirlenmesi ve zıt taraflarıyla jürinin ve dinleyicilerin karşısında ele alınıp grupça tartışılmasına münazara denilmektedir. Münazara bireylerin araştırma yapma, konuşma sunma, fikirlerini düzenleyebilme ve düzenlediği fikirleri ifade etme becerilerine katkı sağlar (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 145). “Münazarada doğruyu bulmaktan ziyade düşünceyi ve fikri güzel ve etkili bir biçimde savunmak esastır. Bu bakımdan münazara konularının çoğunda tez ve antitez birbirini tamamlayan iki doğrudan ibarettir.” (Kaya, 2019: 121). Münazaranın grupları en az 3 kişiden oluşur ve her bir grubun bir de başkanı bulunur. Grup üyeleri konuyu paylaşır, konuyla ilgili yazılı ve sözlü kaynakları toplarlar. Daha sonra grup üyeleri bir araya gelerek elde ettikleri bilgileri toparlar, gereksiz bilgileri çıkarır, gerekli bilgileri belirli bir sıraya koyarlar (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 145).

Gruplar en az 3 kişiden oluşur ve iki grup arasında bir sözcü seçilir. Grup üyeleri bir araya gelerek konuyla ilgili araştırma yapıp belge toplar. Toplanan belgeler kendi içerisinde gruplanıp sıraya konulur. Grup üyeleri kaynak taraması aşamasında karşı gruptan gelecek hamleleri göz önünde bulundurarak adım atar. Gelebilecek tüm cevaplara karşı deliller sunarak savunma hazırlıkları yapılmalıdır. Her grubun sözcüsü genellikle beş veya on dakika arası konuşma yapar.

Münazarada amaç doğru bilgiye ulaşmak değildir. Asıl amaç düşüncelerin güzel ve etkili bir şekilde savunulup jüriyi ikna etmektir. Jüri değerlendirmesini, konuşmacıların sunum tarzına, savunma yeteneğine, konuya hâkim olmasına, konuyu anlamalarına, inandırmalarına ve ikna etmelerine, diksiyonlarına ve konuşma üslubuna göre yapmaktadır. Grupların elde ettikleri puanlar hesap edildikten sonra münazaranın kazananını açıklar (Akbayır, 2007: 242).

Açık Oturum

Farklı görüşleri temsil eden sınırlı bir konuşmacı grubunun, bir başkan kontrolünde sanat, fikir, bilim, siyasi ve toplum içerikli bir konuyu dinleyici olan kişiler karşısında tartışmasıdır (Taşer, 1978: 136). Açık oturumda konunun güncel olası esastır. Güncel olan her konuda açık oturum yapılabilir. “Konuşmacıların konunun uzmanı ve farklı görüşleri temsil eden kişilerden oluşması tercih edilir.” (Topçuoğlu Ünal

ve Özden, 2019: 145). Açık oturumlarda farklı görüşler eşit ölçüde temsil edilir. Açık oturumu yöneten bir başkan bulunmaktadır. “Açık oturumda başkan konuşulan konuya hâkim, eğitilmiş, kültürlü ve güzel konuşan bir kişi olmalıdır. Başkan önce konuyu, daha sonra konuşmacıları tanıtır, konuşmacıların hangi sırayla ve ne kadar süreyle konuşacaklarını da belirtir. Konuşmalar turlar halinde yapılır ve herkese eşit süre verilmesine özen gösterilir. Bu turlar tamamlandıktan sonra başkan konuyu ve konu hakkında anlatılanları özetler, dinleyici ve konuşmacılara teşekkür ederek açık oturumu kapatır.” (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 145).

Açık oturum, dilendiği takdirde bir salonda ve izleyici önünde yapılabildiği gibi dilendiği takdirde de televizyon veya radyoda da yapılabilmektedir. Bu durumda ise halka açık olan olarak yapılan açık oturumlarda izleyici ve dinleyiciler telefonla bağlanarak sorular sorabilirler.

Nutuk (Söylev)

“Konuşmacının bilgi vermenin yanında dinleyenleri duygulandırmak ve coşturmak amacıyla yaptığı uzun konuşmalara nutuk denir. Nutukta konuşmacının sesini daha etkili yani içten, duygulu ve coşkulu bir şekilde kullanması önemlidir.” (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 142). Nutukta asıl amaç dinleyenlerin coşkusunu artırmak ve onların heyecanlarını diri tutmaktır. Nutukta dikkat çekici, vurucu özlü sözler söylenmesi önemlidir. Bu yolla nutuğun amaca ulaşma düzeyi artırılacaktır.

Nutukta konuşmacının ses tonu, yaptığı vurgulamalar ve jest ve mimikleri dinleyicileri etkilemek için son derece önemli unsurların başında gelmektedir. Konuşmacının kendinden emin ve güvenilir bir ses tonuyla yaptığı konuşmalar daha etkili olacaktır. Konuşmayı yapan kişi yazılı metne bağlı kalmayıp kendinden birtakım şeyler katmalıdır. Nutukta son söz çok önemlidir. En son söylenen sözler dinleyici üzerinde en fazla etkiye sahip sözlerdir.

Demeç

“Herhangi bir sorun hakkında ilgili yetkilinin yayın organlarına açıklama yapmasına demeç denir. Demeç, kamuoyuna ya da ilgililere hitap ile başlar, kısa açık ve anlaşılır cümlelerle oluşturulur. Demeçte konuşmacı sesini iyi kullanmalı, vurgu ve tonlamalarına dikkat etmelidir. Abartılı ve yapmacık davranışlardan uzak durmalıdır. En önemlisi verdiği bilgiyi doğrudan söylemeye özen göstermelidir.” (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 143).

Beyreli, Çetindağ ve Celepoğlu (2006: 172) hazırlıklı konuşma türlerinin ortak ve farklı yönlerini aşağıdaki tablodaki gibi belirtmişlerdir.

Tablo 2.2: Hazırlıklı Konuşma Türlerinin Kıyaslanması

Konferans	Panel	Sempozyum	Açık oturum	Münazara	Forum
Dinleyici var.	Dinleyici var.	Dinleyici var.	Dinleyici var.	Dinleyici var.	Dinleyici var.
Bir konuşmacı var.	Üç ya da altı konuşmacı var.	Üç veya daha fazla konuşmacı var.	Üç veya daha fazla konuşmacı var.	En az üçer kişiden oluşan iki grup var.	Üç veya daha fazla konuşmacı var.
Başkan yok. Sadece konuşmacıyı dinleyiciye takdim eden bir sunucu var.	Başkan (Yönetici var)	Başkan var.	Başkan var.	İki grubun da birer başkanı var.	Başkan var.
Öğretici	Öğretici	Öğretici	Öğretici	---	---
Konferans bittiğinde soru sorulabilir.	Konuşmacılar birbirine soru sorabileceği gibi dinleyiciler de konuşmacılara soru sorabilirler.	---	---	Karşı grubun soruları yoktur. Ama iddiaları vardır. Grupların başkaları iddialara cevap verirler.	Konuşmacılar soru sorup tartışma oluşturabildikleri gibi dinleyiciler de soru sorup tartışmaya katılabilirler.
Sade dil kullanılır ve çarpıcı örnekleri vardır.	Sohbet havası vardır.	Sohbet havası vardır.	---	İkna edici bir üslup ve çarpıcı örnekleri vardır.	---
Tartışma yok.	Tartışma var, ancak tartışmaya dinleyici karışmaz.	Tartışma yok.	---	---	Tartışma var ve dinleyici de tartışmaya katılır.
Sonuca varılmaz, bilgi verilir.	Bir sonuca varılmaz.	Bir sonuca varılır.	Sonuca varılmaz, bilgi verilir.	---	-----
---	Panel bitince başkan konuşmaları özetler ve kendi görüşlerini ilave eder.	Başkan kısa bir özet ile sempozyumu kapatır.	Başkan konuyu özetler ve söylenenler arasında bağlantı kurar.	Grup başkanları konuşmacıların ardından söylenenleri özetler.	Başkan forum sırasında tespit edilenlerden bazılarını tekrarlayarak forumu kapatır.
Konu, uzmanlık isteyen alanlardan seçilir.	Konular herkesi ilgilendirecek şekilde seçilir	Uzmanlık isteyen konulardan seçilir.	Toplumu ilgilendiren konulardan seçilir.	Konu, olumlu ve olumsuz tezin savunabileceği şekilde seçilir.	Toplumu ilgilendiren konulardan seçilir.

(Beyreli, Çetindağ ve Celepoğlu, 2006: 172)

2.3.9.2. Hazırlıksız Konuşmalar

Bireyin gündelik yaşamı akışında öncesinde hiç bir hazırlık yapılmadan evde, işyerinde, dinleme sırasında ve ikili ilişkilerin tamamındaki konuşmalar, hazırlıksız konuşmalar içerisinde yer alır (Sağlam ve Doğan, 2013: 48). Hazırlıksız konuşmalarda kişi o sıradaki bilgi birikimine dayalı olarak konuşur (Yalçın, 2002:136-144). Bunun için kişinin geçmiş yaşantısında elde ettiği bilgi birikimi oldukça öneme sahiptir. Hazırlıksız konuşma akıldan geçenleri olduğu gibi söylemek demek değildir. Hazırlıksız konuşmalar yapılırken konuşmanın ana hatları çizilmeli ve bu çerçevede dâhilinde konuşmalar yapılandırılmalıdır.

Hazırlıksız konuşmalar, sosyal etkileşimi çoğaltan konuşmalardır. Yapısı gereği kendiliğinden olur ve katılımcılar duygularını ve fikirlerini aynı anda ifade ederler. Cümleler, hazırlıklı yapılan konuşmalardaki gibi sistemli ve dilbilgisi kurallarına uygun olmadığı gibi tam bir cümle sistemi sağlamayabilir (Çetinkaya, 2019: 3).

Hazırlıksız yapılan konuşmalar da belirli kurallar içinde gerçekleştirilmelidir. Hazırlıksız konuşmanın türü ve özelliğine göre bu kurallar değişse de esasında birbirine benzer (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 138).

“Hazırlıksız konuşma yaparken de ortama uygun konuşmak, konuşmayı ilerletmek, karşılıklı konuşmadan zevk almak ya da tebrik, teşekkür, özür dileme gibi durumlara uygun ses tonunu ayarlamak, konuşmayı bozacak hareketlerden kaçınmak, karşısındaki kişinin durumunu göz önünde bulundurmak dikkat edilmesi gereken noktalardır. Karşılıklı konuşulan kişinin kim olduğu, yaşı, eğitim seviyesi de konuşmanın seyrini belirler. Çünkü arkadaşla konuşma, yaşıtı olan bir yabancıyla konuşma, büyüklerle, yaşlılarla ya da çocuklarla konuşma şekilleri birbirinden farklı olmalıdır. İşte bu dikkat edilmesi gereken hususları öğretmenler öğrencilere sınıfta uygulamalı bir şekilde öğretmelidir.” (Aksu, 2021: 46).

Sohbet-Söyleşi

İki veya daha fazla kişinin bir araya gelerek veya tesadüfen karşılaştıkları vakit yaptıkları hazırlıksız konuşma türüdür. Bu tür konuşmaların herhangi bir gayesi yoktur. Bu tür konuşmaların gayesi karşılıklı hoşça ve iyi zaman geçirmektir.

Sohbet konuşmaları sırasında, yalan yerine doğru sözler söylemeye, dedikodudan kaçınmaya, içten davranışlar sergilemeye, sohbet edilen insanların görüşlerine saygılı olmaya, uygun ses tonu kullanmaya ve aşırıya kaçacak beden

hareketlerinden uzak durmaya özen gösterilmesi gerekmektedir (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 138).

Özdemir (2017: 260) sohbet konuşmalarının, karşılıklı sevgi, saygı ve anlayışın geliştiği, bilgilerin paylaşıldığı sıcak ortamlar olduğu görüşündedir.

Kendini Tanıtma

Karşı tarafı tanıtabilecek kimse olmadığı zaman kişinin kendini tanıtabilecek konuşmasına kendini tanıtabilecek denilmektedir (Yağmur Şahin ve Varışoğlu, 2015: 127).

Kişi yeni bir ortama dâhil olduğunda, yeni kişilerle tanıştıklarında ve kişiyi karşıdaki diğer kişilere tanıstırarak biri olmadığında kişi kendisini tanıtabilecek durumdadır. Kişi kendisini tanıtırken en kısa sürede, en etkili ve anlaşılır şekilde tanıtabilecek beklenir. Tanıtımda fazla ayrıntılara girmemeli ve bazı kalıplaşmış ifadeler kullanarak kişi kendisinden kısaca ve net bir şekilde bahsetmelidir.

Tanışma ve Tanıstırma

Daha önce birbirlerini tanımayan insanların, kendilerini karşılıklı bir biçimde birbirlerine tanıtabileceklerine tanışma denilmektedir. Öte yandan daha önce birbirlerini tanımayan insanların başka kişiler aracılığıyla birbirine tanıtabilmeleri ise tanıstırmadır (Temizyürek vd. 2016:188).

Tanışma iki kişinin arasında gerçekleşirken, tanıstırma ise en az üç kişinin arasında gerçekleşir. Tanışmada, ortama sonradan dâhil olan birey adını-soyadını belirtir, diğer bireyse memnun olduğunu söyler ve ardından kendi adını-soyadını aktarır. Konuşma hâl hatır sormayla devam eder. Tanışma eylemini gerçekleştiren bireyler birbirleriyle tanıştıklarına memnun olduklarını söyler ve tekrar görüşme temennisiyle vedalaşıp ayrılırlar. (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 139).

Tanışma ve tanıstırmada da aynı kendini tanıtabilecek olduğu gibi fazla ayrıntılara girilmeden kalıplaşmış ifadeler kullanılmalıdır. Bu tür konuşmalar fazla uzun tutulmamalı olabildiğince kısa tutulmalıdır.

Teşekkür Etme

Kişiler kendilerine yardımda bulunan birine teşekkür ederler. Bir konuşmanın bitiminde bizi dinleyenler kişilere bizi dinledikleri için teşekkür ederiz. Bu gibi pek çok durumda teşekkür ederim, ibaresini kullanırız. Bu ibareyi işiten birey değer gördüğünü

hissederken bize söylendiği zaman değerli olduğumuzu hissederiz. Teşekkür ederim ifadesi ikili ilişkilerin gelişmesinde önemli bir yeri bulunmaktadır (Aydoğan, 2019: 50).

Teşekkür etmek, bireyler arası iletişim kanallarını açılmak için söylenen söz ve yapılan bir davranış biçimidir. Dolayısıyla teşekkür etmek için büyük hadiseleri ve büyük iyilikleri gerçekleştirilmesini beklememek gerekir. Günlük konuşmalarda teşekkür etmenin alışkanlık haline getirilmesi bir nezaket kuralı olarak doğru bir davranış olur (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 140).

Teşekkür etmek, günlük iletişimde önemli bir yer edinmektedir. Bir olay ve durum karşında teşekkür edildiği zaman karşımızdaki kişi kendisine değer verildiğini hisseder. Teşekkür edildiği takdirde karşındaki muhatap olduğumuz kişi de rica etmeli, aksi durumda teşekkür edilen kişiye karşı saygısız davranılmış olur. Teşekkür ifadesi sadece gerekli durumlarda kullanılmalıdır. Gereksiz durumlar karşında teşekkür ifadeleri boş yere sarf edilmelidir.

Özür Dileme

Kişilerarası ilişkiler, bazen karşılıklı yanlış anlama veya bazen istemeden dahi olsa da yapılan kırıcı veya üzücü olan davranışlar yoluyla olumsuz yönde etkilenebilir. Böylesine bir neticeden kendini mesul tutan bir kişinin karşındaki kişinin gönlünü almak için gerçekleştirdiği konuşma özür dileme olarak nitelendirilmektedir (Özdemir, 2017: 262).

Hata yapıldığı zaman o hatanın telafi edilmesi için özür dilenmelidir. Özür dilemek büyük bir erdemdir. Özür dilemek, birçok problemin büyümeden çözülmesi için önemli bir adımdır. Özür dileyen kişi özür konuşmasını içten ve samimi bir şekilde yapmalıdır. “Durduk yere, gereksiz zamanlarda söze özür ifadeleriyle başlamak yersiz ve hatalı olur.” (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 140). Ancak bir hata olgusu oluşturan durumlar karşısında özür dilenmelidir.

Telefonda Konuşma

Günümüzde teknolojik gelişmelerle birlikte telefonla konuşmak oldukça fazla yapılar hale gelmiştir. Kişi yüz yüze kimseyi görmese de gün içinde pek çok kişiyle konuşma imkânı bulmaktadır. Teknolojik ilerlemenin bir yansıması olan kolay ve anında ulaşılabilirlik bunda en önemli etkidir. İletişim boyutunda önemli bir kolaylık oluşturan telefon, son zamanlarda yüz yüze konuşmanın yerini neredeyse tamamıyla almış durumdadır. Telefon ve yüz yüze karşılıklı konuşma dengesi iyi ayarlanmalıdır.

Teknolojinin baş döndürücü hızına kapılıp etkileşimi üst düzeye çıkaran yüz yüze konuşma da ihmal edilmemelidir.

Karşılıklı konuşmada olduğu gibi telefonla yapılan konuşmalarda da kişinin uyması gereken birtakım kurallar bulunmaktadır. Telefon görüşmeleri olabildiğince kısa tutulmalı gereksiz yere uzatılıp karşılıklı meşguliyet oluşturulmamalıdır.

Arayan kişinin öncelikle kendini tanıtmayı, kısa bir şekilde hal ve hatır sorması ardından konuşacağı konu hakkında bilgi vermesi ve son olarak iyi temennilerle görüşmeyi sonlandırması gerekmektedir. Telefonda yüksek sesli, kaba, küfürlü ve kırıcı sözler kullanılmadan konuşulmasına özen gösterilmesi gerekmektedir. Her zaman konuşmayı başlatan kişi konuşmayı sonlandırmalıdır. Araba kullanırken, sinema, tiyatro, konser gibi insanların toplu bir şekilde bulunduğu ortamlarda, toplu taşıma araçlarında ve yolda yürünürken telefonla konuşulmaması gerekir (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 141).

Ziyaret Konuşmaları

Topçuoğlu ve Özden'e (2019:140) göre kutlama, başsağlığı, ev ziyareti, bayram ziyareti, hasta ziyareti, resmi ziyaretler kutlama gibi ortamlarda yapılan hazırlıksız konuşmalardır. Bu konuşmalarda da diğer bütün hazırlıksız konuşmalar gibi duygu, düşünce ve dilekler açık bir şekilde ve kısaca söylenmelidir.

Toplumumuzda ziyaret kültürü oldukça köklü ve önemli bir olgudur. Ziyaret edilen kişinin ve ortamın genel havası iyi bilinmeli ve buna göre konuşmalar yapılandırılmalıdır. Ziyaret konuşmaları, ziyaretin amacına uygun yapılmalıdır. Kelimeler gerçekleştirilen ziyaretin maksatına uygun seçilmelidir. Eğer mutlu bir durum varsa kutlamak, üzücü bir durum varsa destek olmak gerekir. Ziyaret sırasında içten, samimi ve ölçülü bir biçimde sohbet gerçekleştirilmelidir (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 140).

Karşılama ve Uğurlama

Toplumumuz yapısı itibariyle misafirperver bir özellik göstermektedir. Toplumda misafir ve misafirlik olgusuna oldukça son derece önem verilmektedir. Misafirlik dolayısıyla insanlar arası sosyal etkileşim artmakta ve kişiler arası ilişkiler olumlu yönde etkilenmektedir. Konukları karşılar ve uğurlarken takındığımız üslup son derece önemlidir. Karşılama ve uğurlama konuşmalarında gösterdiğimiz davranış tarzı hem misafir hem de ev sahibinin konukseverlik bilincini pekiştirir. Bu konuşma

türleri amacına uygun ve kurallarına dikkat edilerek yapıldığında olumlu pek çok duyguyu da beraberinde getirmektedir. Aksi halde davranış sergilenirse de olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir.

Adres sorma, yol tarif etme

“Adres tarifi yapılırken tarif edilen yer mümkün olduğunca kısa ve açık tarif edilmeli, gereksiz detaylarla kafa karıştırılmamalıdır. Ayrıca tarifte herkes tarafından bilinen bir bina, kurum, ticari işletme, okul gibi yerler varsa, adresin buralara göre konumu da belirtilmelidir. Şayet adres tam olarak bilinmiyorsa adresi soran yanıtılmamalı, adresin bilinmediği söylenmelidir.” (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 140).

Konuşma türlerini, hazırlıklı ve hazırlıksız olmak üzere iki alt başlığa ayırıp ele almaya çalıştık. Bu iki tür arasındaki farkı daha iyi pekiştirmek için Brace ve diğerleri (2013) tarafından hazırlanıp Çetinkaya (2019) tarafından aktarılan hazırlıksız konuşma ve hazırlıklı konuşma arasındaki farklılıkları ele alan aşağıdaki tablo faydalı olacaktır.

Tablo 2.3: Hazırlıksız ve Hazırlıklı Konuşma Arasındaki Farklar

Hazırlıksız konuşma	Hazırlıklı konuşma
Kendiliğindendir ve konuşmacıların düşündüğü gibi (kadar) hızlıdır.	Ölçülür. Konuşmadan önce bilinçli planlama yapılır.
Gerektiğinde iletişime yardımcı olmak için ses, ses tonu, ritim, vurgu ve bedenin kendiliğinden kullanılmasını içerebilir.	Önceden seçilmiş ve konuşmadan önce denenmiş aletler kullanır.
Tereddütlü olabilir, genellikle uııııı ve uıııı gibi doldurucularla kesilir.	Kesin olmakla ilgilidir. Sözcükler ekonomik olmak için seçilebilir ya da izleyicinin gereksinimlerine bağlı olarak açılabilir. (detaylarına inilebilir)
Yineleyici olabilir.	Yinelemeleri bir konuyu örneklemek için kasıtlı olarak kullanır.
Genellikle kopuktur ve yanlış başlangıçlar ve tamamlanmamış tümceler içerebilir.	Düzenli bir konuşma için tam tümcelerin kullanımı amaçlanır.
Çoğunlukla “ve”, “ama” gibi bağlaçlarla bağlanan kısa, basit tümceciklerin kullanımını içerir.	Daha karmaşık ve açıklayıcı bir dille daha uzun tümceler kullanılarak iletilir.
Anında araya girebilecek, sorgulayabilecek, yorum yapabilecek ve bunları aynı anda (üst üste) yapabilecek bir kitleye karşı olabilir.	Konuşmacı ve izleyici arasında bir mesafe ile sunulabilir. Konuşma sırası açıktır ve soru istenir.
Genellikle etkileşimlidir. Konuşmacı, izleyicinin tepkilerini anında değerlendirir ve ayarlamalar yapar veya devam edip etmeyeceğine karar verir. Anlam genellikle ortak inşa edilir.	Planlamadan önce izleyicinin bilmesi gerekenleri belirlemek için araştırma yapılmış veya tartışılmıştır. Açık bir şekilde anlam oluşturma sorumluluğu konuşmacıdadır.

2.3.10.Konuşma Eğitiminde Yöntem ve Teknikler

Aktaş ve Gündüz’e (2015) göre konuşma eğitimi; öğrencilere duygu, düşünce ve isteklerini doğru, etkili ve dil kurallarına uygun bir biçimde anlatma becerisi kazandırmak için verilen eğitim olarak tanımlanmaktadır. Bu eğitimin etkililiğini ve verimini arttırmak için yöntem ve teknik kullanmak son derece önemlidir. Yöntem literatürde “Hedefe ulaşmak için önceden belirlenmiş ya da izlenecek en kısa yoldur” (Demirel, 2017: 77) olarak tanımlanırken teknik ise “Öğretme yöntemini uygulamaya koyma biçimi” (Demirel, 2017: 103) olarak tanımlanmaktadır.

Öğrenme hedeflerinin gerçekleştirilmesinde yöntem ve teknik kullanmak öğretmenlerin işini büyük ölçüde kolaylaştırmaktadır. Bireysel farklılıklar göz önüne alındığında tek tip bir tarzda ders anlatımı yapmak yerinde olmayan bir yaklaşımdır. Öğretmenler, konunun içeriğine uygun yöntem ve teknik kullandığında eğitim öğretim ortamları zenginleşecek ve böylece daha etkili öğrenme ortamları oluşacaktır. Her öğrencinin aynı yöntem ve teknikten öğrenmesi mümkün olmamaktadır. Bundan dolayı öğretmenler, yöntem ve teknik bilme ve uygulama konusunda yetkin olup derslerinde farklı yöntem ve tekniklere yer vermelidirler. Derslerde kullanılan yöntem tekniklerin ise hedefe uygun olması, öğrenci merkezli olması, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarının tümüne hitap etmesi ve öğrencilerin özelliklerine ve ihtiyaçlarına uygun olması gerekmektedir. Gözütok’a (2017: 206) göre en iyi yöntem, dersin amaçlarına, öğrencinin hazır oluşuna, öğrenme tarzına, dersin süresine, öğrenci mevcuduna uygun şekilde seçilen ve başarılı bir biçimde kullanılan yöntemdir.

Türkçe Öğretim Programında konuşma eğitimine yönelik olarak Türkçe öğretiminde kullanılması amacıyla konuşma yöntem ve tekniklerine yer verilmiştir. Programda yer verilen konuşma yöntem ve teknikleri ise şöyledir:

1. Eleştirel konuşma
2. İkna etme
3. Katılımlı konuşma
4. Tartışma
5. Kendini karşısındakinin yerine koyarak konuşma
6. Güdümlü konuşma
7. Kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma
8. Serbest konuşma

9. Yaratıcı konuşma
10. Hafızada tutma (MEB, 2006).

1. İkna Etme

Amaç: Bir konu üzerine düşüncelerin dinleyici kişilerce benimsenmesini sağlamaktır.

Uygulama: İkna etme yönteminde, düşünceleri destekleyen kaynaklara, güvenilir kanıtlara, sayısal verilere yer vermek; sesini ve beden dilini etkin kullanmak önem taşır. Bu yöntemin sınıf içinde uygulanmasında seçilen öğrenciler veya gruplar konu hakkında çeşitli fikirleri savunarak karşısındaki kişilere savundukları fikir hususunda ikna etmeye çabalarlar. Bu yöntem uygulanmadan evvel kaynaklara ulaşmaları ve kanıtları toparlamaları amacıyla öğrencilere zaman verilmesi gerekir.

MEB 2019 Türkçe Öğretim Programına göre ikna edici konuşmaya 8. sınıfta yer verilmiştir.

✓ Konuşma stratejilerini uygular.

Yaratıcı, güdümlü, empati kurma, tartışma, ikna etme ve eleştirel konuşma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır. (MEB, 2019: 47)

İkna edici konuşma 5 aşamalı olarak gerçekleştirilir;

- **Dikkat Çekme:** Farklı görüşlerle öğrencilerin dikkati çekilir.
- **Anlamayı Sağlama:** Canlı bir dil ve somut örnekler kullanılarak anlama sağlanır.
- **İnandırma:** Konuşma kanıtlarla desteklenerek inandırma sağlanır.
- **Tekrarlama:** Ana fikir ara ara hatırlatılarak tekrarlanır.
- **İsteneni Açıklama:** yapılması istenen açıklanır.

2. Eleştirel Konuşma

Amaç: Belli bir konunun olumlu ve olumsuz yönleriyle ve yansız bir bakış açısıyla değerlendirerek yorumlar yapma, fikirler ve çözümler üretme becerilerini geliştirmektir.

Uygulama: Konuşmacı, seçmiş ve sınır getirmiş olduğu konuyla ilgili konuşmasını hiçbir eksik bulunmayacak ölçüde dinleyicilerin bilgisine sunar. Beğenilerin ve tepkilerini yansız ve bilimsel veriler ile ortaya koyar ve alternatif çözüm önerileri teklif eder.

MEB 2019 Türkçe Öğretim Programında eleştirel konuşmaya 7 ve 8. sınıfta yer verilmiştir.

✓ **Konuşma stratejilerini uygular.**

Katılımlı, yaratıcı, güdümlü, empati kurma, tartışma ve eleştirel konuşma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır. (MEB, 2019: 43)

3. Katılımlı Konuşma

Amaç: Dinleyicileri konuşma sürecine katarak konunun anlaşılmasını kolaylaştırmak ve konuya farklı bakış açıları getirmektir.

Uygulama: Dinleyicileri konuşma sürecine katmak için konuşma yer yer kesintiye uğratarak dinleyicilerin duygularını, düşüncelerini ve sorularını aktarmaları sağlanır. Bu gayeyle konunun dikkat çekici tarafları üzerinde durulmalı, sorular sorularak dinleyicinin konu üzerinde düşünmeleri sağlanmalıdır.

MEB 2019 Türkçe Öğretim Programında katılımlı konuşmaya 7. sınıfta yer verilmiştir.

✓ **Konuşma stratejilerini uygular.**

Katılımlı, yaratıcı, güdümlü, empati kurma, tartışma ve eleştirel konuşma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır. (MEB, 2019: 43)

4. Tartışma

Amaç: Öğrencilerin bir konu üzerinde olumlu ya da olumsuz fikirler yürüterek benimsedikleri fikirleri savunma becerisini geliştirmektir.

Uygulama: Tartışılacak konu öğrenciler tarafından seçilir ve konuyla ilgili gerekli kaynaklar taranarak elde edilen bilgi ve görüşler düzenlenir. Seçilen konu, düşündürücü ve tartışmaya uygun nitelikte olmalı, belirli bir sürede ele alınmalıdır. Sınıfta herkesin düşündüğünü söyleyebileceği serbest bir ortam oluşturulmalıdır. Oluşturulan jüri tarafsız olmalıdır.

MEB 2019 Türkçe Öğretim Programında tartışma yöntemine 7. ve 8. sınıfta yer verilmiştir.

✓ **Konuşma stratejilerini uygular.**

Katılımlı, yaratıcı, güdümlü, empati kurma, tartışma ve eleştirel konuşma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır. (MEB, 2019: 43)

5. Kendisini Karşısındakinin Yerine Koyarak Konuşma (Empati Kurma)

Amaç: Konuşmada, karşısındakinin değer yargılarını, duygu ve düşüncelerini anladığını hissettirerek etkili bir iletişim kurmaktır.

Uygulama: Bir sorunu çözmek, doğruyu aramak ya da karşısındaki kişinin sevinçlerine ve sıkıntılarına ortak olmak gibi olumlu iletişim becerilerini geliştirmek için konuşma ortamı oluşturulur. Her hafta bir konu belirlenerek karşısındakini anlama etkinliği yaptırılır.

MEB 2019 Türkçe Öğretim Programında kendini karşısındakinin yerine koyarak konuşmaya 7. ve 8. sınıfta yer verilmiştir.

✓ Konuşma stratejilerini uygular.

Katılımlı, yaratıcı, güdümlü, empati kurma, tartışma ve eleştirel konuşma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır. (MEB, 2019: 43)

6. Güdümlü Konuşma

Amaç: Öğrencilerin bir konu hakkındaki bilgilerini, duygularını ve düşüncelerini etkili bir biçimde anlatma becerilerini geliştirmektir.

Uygulama: Öğretmen tarafından belli bir konu seçilerek sınıfın gündemine alınır. Konu hakkında öğrenciler bilgilendirilir. Sınıfta konuyla ilgili beyin fırtınası yapılır. Birkaç öğrenci seçilerek konu hakkındaki duygu, düşünce ve hayallerini iki dakika içinde ifade etmeleri sağlanır.

MEB 2019 Türkçe Öğretim Programında güdümlü konuşmaya ortaokul düzeyindeki tüm sınıflarda yer verilmiştir.

✓ Konuşma stratejilerini uygular.

Serbest, güdümlü, kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır. (MEB, 2019: 35)

7. Kelime ve Kavram Havuzundan Seçerek Konuşma

Amaç: Öğrencilerin öğrendikleri kelime, kavram, atasözü ve deyimleri anlatımlarında kullanmalarını sağlayarak söz varlıklarını ve ifade güçlerini zenginleştirmektir.

Uygulama: Öğretmen tarafından kelime ve kavramların yer aldığı bir havuz oluşturulur. Öğrenciler konuşma konularına bağlı olarak bu havuzdan seçtikleri kelime ve kavramları kullanarak bir konuşma yaparlar.

MEB 2019 Türkçe Öğretim Programında kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşmaya 5. ve 6. sınıfta yer verilmiştir.

✓ **Konuşma stratejilerini uygular.**

Serbest, güdümlü, kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır. (MEB, 2019: 35)

8. Serbest Konuşma

Amaç: Öğrencilerin herhangi bir konudaki duygu, düşünce ve hayallerini sözlü olarak ifade güçlerini geliştirmektir.

Uygulama: Öğrenciler seçtikleri konu hakkındaki duygu, düşünce ve hayallerini anlatırlar. Öğrencilere kendilerini ifade etme fırsatı vermek için haftalık ders saatinin bir kısmı serbest konuşmaya ayrılmalıdır.

MEB 2019 Türkçe Öğretim Programında serbest konuşmaya 5. ve 6. sınıfta yer verilmiştir.

✓ **Konuşma stratejilerini uygular.**

Serbest, güdümlü, kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır. (MEB, 2019: 35)

9. Yaratıcı Konuşma

Amaç: Öğrencilerin konuşma yeteneklerini ve yaratıcılıklarını geliştirmektir.

Uygulama: Öğrencilere bir konu verilir. Her öğrenci bir önceki arkadaşının konuyla ilgili söylediklerinden hareketle konuşarak konuya farklı bir bakış açısı getirir.

MEB 2019 Türkçe Öğretim Programında yaratıcı konuşmaya 6, 7 ve 8. sınıfta yer verilmiştir.

✓ **Konuşma stratejilerini uygular.**

Serbest, güdümlü, yaratıcı, hafızada tutma tekniği ve kelime kavram havuzundan seçerek konuşma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır. (MEB, 2019: 39)

10. Hafızada Tutma Tekniği

Amaç: Konuşmanın kesintiye uğratılmadan kurallarına uygun olarak yapılmasını sağlamaktır.

Uygulama: Konuşmanın içeriği düşünce sıralamasına göre düzenlenir. Cümleler düşünce gruplarına göre sınıflandırılır ve oluşturulan kelime listeleri bir kâğıda yazılır. Hayal gücü, benzetme, abartma, mizah vb. den yararlanılarak seçilen kelimelerle küçük bir hikâye oluşturulur. (MEB, 2006: 63- 64)

MEB 2019 Türkçe Öğretim Programında hafızada tutma tekniğine 6. sınıfta yer verilmiştir.

✓ **Konuşma stratejilerini uygular.**

Serbest, güdümlü, yaratıcı, hafızada tutma tekniği ve kelime kavram havuzundan seçerek konuşma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır. (MEB, 2019: 39)

2.3.11. Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Konuşma Becerisi

Eğitimin en önemli unsurlarından biri şüphesiz ki öğretim programıdır. Öğretim programları, öğrencilere başarılı bir yaşam sürmelerini sağlayacak becerileri kazanmaları için rehberlik etmektedir. Öğretim programı, bir kişinin hedef alanda kısa ve uzun vadede hangi becerilere sahip olması gerektiğini tahmin edebilmeli ve öğretmenlere bu becerileri kazandırılmasının geçerli yollarını sunabilmelidir. Bu bağlamda, öğretim programlarının zaman içinde ortaya çıkan gereksinimlere veya bilimsel alandaki yeni gelişmelere göre güncellenmesi veya tamamen değiştirilmesi mümkün olabilir. Aynı nedenlerle Türkiye'de de 2004 yılından itibaren yeni öğretim programları hazırlanarak uygulamaya konulmuştur (Güzel ve Karadağ, 2013: 45).

Ülkemizde uygulanmakta olan Türkçe öğretim programlarına bakıldığında ise günümüze kadar önemli değişimler olduğunu görebiliriz. Atatürk döneminde 1924, 1926, 1930 ve 1936 yıllarında İlk Mektep Programları uygulanmış ve bu programlar aracılığıyla Türkçe öğretimine ağırlık verilmiştir. Atatürk'ten sonra 1948, 1968 ve 1981'deki Türkçe Öğretim Programlarındaysa dil yaklaşımında davranışsalcılık esas alınmıştır. Bu programlar içerik olarak birbirlerine benzer programlardır. Özellikle 1981 Türkçe Öğretim Programı uzunca yıllar dünya gelişmeleri takip etmeden ve güncellenme uygulanmadan kullanılmıştır. Böylelikle Türkiye'de dil yaklaşımında takribi altmış sene davranışçılık kullanılmıştır (Güneş, 2020: 77).

Ülkemizde uygulamaya konulan öğretim programlarında 2005 yılına gelene kadar davranışçı dil yaklaşımı temel alınmıştır. Davranışçı dil yaklaşımı, öğrencinin ders işleme sürecinde pasif olduğu tamamen öğretmenin aktif katılım gösterdiği geleneksel bir

anlayıştır. 2005 yılına gelindiğinde program yaklaşımda köklü bir değişikliğe gidilmiş ve davranışçı yaklaşımdan yapılandırıcı anlayışa geçilmiştir. Yapılandırıcı yaklaşım ise davranışçıların tam tersi olarak tamamen öğrencilerin aktif katılımını temel alıp öğretmen rehberliğine önem vermektedir.

Ülkemizde 2004 senesinden sonra geleneksel eğitim yaklaşımı bırakılarak yeni temel eğitim programları oluşturulmuştur. Yeni ilköğretim programları yapılandırmacı bir yaklaşıma odaklanmış ve çoklu zekâ, öğrenciyi merkeze alan öğrenme, beyin temelli öğrenme, bireysel farklılıklara önem, sarmal ve tematik yaklaşımlar, beceri yaklaşımı gibi farklı yaklaşım ve modeller kullanılmıştır. Türkçeyi doğru, düzgün, iyi ve etkili kullanma, yaratıcı, eleştirel düşünme, etkin iletişim kurma, problem çözebilme, bilişim teknolojilerini kullanma, araştırma yapma, girişimcilik, bireysel-sosyal değerlere önem gösterme, karar verme vb. gibi öğrencilerde geliştirilecek temel beceriler arasındadır. Geliştirilmesi hedeflenen becerilere bakıldığında temelde okuma becerileri sıralanmış ve bu becerilerin etkinlik çalışmaları ile öğrencilere kavratılmak istenmiştir (Gün, 2012).

2.3.11.1.2006 İlköğretim Türkçe Dersi (1-8.Sınıflar) Öğretim Programı

2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda konuşma becerisine yönelik ilk bilgiler "Genel Amaçlar" başlığında bulunmaktadır. Genel amaçlar başlığında konuşma becerisiyle doğrudan ilişkili şu maddeler yer almaktadır:

1. *Öğrencilerin duygu, düşünce ve hayallerini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerini sağlamak.*
2. *Öğrencilerin Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarını sağlamak.*

2006 Programı'nda konuşma becerisi ayrı bir öğrenme alanı olarak ele alınmıştır. MEB 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda konuşma öğrenme alanında 5 amaç ve bu amaçların altında da 42 kazanıma yer verilmiştir. Ayrıca amaç ve kazanımlara uygun çeşitli etkinlik örneklerine yer verilmiş olup amaç ve kazanım hakkında birtakım açıklamalara da bulunmaktadır. 2006 Türkçe Öğretim Programında yer alan konuşma becerisi amaçları; konuşma kurallarını uygulama, sesini ve beden dilini iyi kullanma, hazırlıklı konuşma yapma, yaptığı konuşmaları değerlendirme ve kendini sözel şekilde ifade edebilme alışkanlığı edinme üzerinde toplanmıştır.

2.3.11.2.2015 Türkçe Dersi (1- 8. Sınıflar) Öğretim Programı

2012 yılında eğitim sistemimizde bir değişme yaşanmıştır. 2012 yılına gelene kadar 5+3 yani 5 yıl ilkokul 3 yıl ortaokul şeklinde olan sistem, 2012’de ise 4+4+4 şeklinde yenilenmiş ve 4 yıl ilkokul, 4 yıl ortaokul ve 4 yıl lise zorunlu olmuştur. Eğitim sistemi ve süresinde yaşanan bu değişim sonucunda 2015’te Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı hazırlanmıştır. 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda konuşma becerisi ayrı bir öğrenme alanı başlığı altında ele alınmamıştır. Programda konuşma becerisi, dinleme becerisiyle birlikte sözlü iletişim başlığı altında yer almıştır.

2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda “Genel Amaçlar” başlığında konuşma becerisi; “Sözlü iletişim becerilerini geliştirmek, Türkçeyi konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru özenli kullanmak, kendini ifade etmek, iletişim kurmak, iş birliği yapmak” (MEB, 2015: 5) gibi ifadelerle yer almıştır.

2015 programında amaç kavramı kaldırılmış yerine kazanım ve kazanım açıklamalarına yer verilmiştir. 2015 programında kazanımlarda nicelik açısından azalma yaşanmıştır. 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda ayrı bir başlık açılmamıştır. Sözlü iletişim öğrenme alanında yer alan kazanım sayıları ve bu kazanımların konuşma ve dinleme becerisine göre dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2.4: 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programında Kazanım Sayıları

Öğrenme Alanı	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8.sınıf
Sözlü İletişim	12	13	12	11
Konuşma	5	6	6	6
Dinleme	7	7	6	5

2015 programında konuşma ve dinleme becerileri ayrı ele alınmayıp birleştirilmiş sözlü anlatım becerisi adını almıştır. Bu durumdan dolayı da programda yer alan konuşma becerisi kazanımları yetersiz kalmıştır. Aşağıda sözlü iletişim başlığında yer alan 5, 6, 7 ve 8. sınıfların ortak konuşma kazanımları sıralanmıştır:

1. Akranlarıyla ve yetişkinlerle bir konuyu konuşur/tartışır.
 - Göz teması kurarak işitilebilir bir ses tonuyla konuşur.
 - Konuşmasında uygun hitap ifadeleri ve nezaket sözcükleri kullanır.
 - Tonlama ve vurgulara dikkat ederek akıcı ve anlaşılır bir dille konuşur.

- Konuşmanın akışı içinde sorular sorar ve sorulara cevap verir.
- Konuşmada/tartışmada ifade edilen fikirleri toparlar, konuşmalardan ne anladığını ve kendi düşüncelerini ifade eder.

Konuşmanın akışı içinde bir önceki konuşan kişinin veya daha önce konuşanların ifade ettiği noktalarda aynı görüşte olduğu veya önemli gördüğü hususları belirterek kendi görüşünü ifade etmesi sağlanır.

2. Hazırlıklı konuşma/sunu yapar.

Topluluk önünde konuşulacak/tartışılacak konu/sunu için hazırlık yapması, gerekli metinleri okuyarak veya çalışarak gelmesi, konuşmasını edindiği bilgiler üzerine kurgulaması, prova yapması ve sunması sağlanır.

3. Konuşmasını/sunumunu bilgiyi daha net aktarabilmek için uygun durumlarda grafikler, görseller ve benzeri çoklu medya araçları ile destekler.
4. Konuşmasını konuya, ortama ve konuşmayı yapacağı kişi veya gruba göre uyarlar.
5. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

“Konuşmadaki/tartışmadaki farklı bakış açılarını fark eder.” ifadesi ise tüm sınıf seviyelerinde yer alan ortak bir kazanım değildir. Bu kazanım 5. sınıfta bulunmayıp 6, 7 ve 8. sınıflarda bulunmaktadır.

2.3.11.3.2017, 2018 ve 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı

2017, 2018 ve 2019 yıllarında üst üste yeni programlar hazırlanmıştır. İçerik olarak incelendiği zaman üç program da birbirinin benzeri ve güncellenmiş halidir. Yapılan ufak tefek düzeltmelerin dışında programlarda büyük değişiklikler yaşanmamıştır. Konuşma becerisi 2017, 2018 ve 2019 programlarında 2015 programından farklı olarak dinleme becerisinden ayrılmış ve ayrı bir başlık altında ele alınmıştır.

2017, 2018 ve 2019 programlarında yer alan kazanımlar birbirini tekrar eden benzer kazanımlardır. 2018 programında yer alan konuşma becerisi kazanımları her sınıf düzeyi için aynı sayıda ve aynı içeriktedir. Kazanımlarda karşılaşılan iki farktan biri “konuşma stratejilerini uygular” kazanımının altında her sınıf seviyesi için farklı farklı önerilen stratejiler olup diğer fark ise “Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı

ifadelerini kullanır” kazanımının altında her sınıf seviyesi için önerilen geçiş ve bağlantı ifadelerinin değişmesidir.

Programda yer alan “Konuşma stratejilerini uygular.” kazanımının altında önerilen konuşma stratejilerinin sınıf seviyelerine göre ayrımı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 2.5: Öğretim Programında Yer Alan Konuşma Stratejileri

5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
✓ Serbest	✓ Serbest	✓ Katılımlı	✓ Yaratıcı
✓ Güdümlü	✓ Güdümlü	✓ Yaratıcı	✓ Güdümlü
✓ Kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma	✓ Yaratıcı	✓ Güdümlü	✓ Empati kurma
	✓ Hafızada tutma tekniği	✓ Empati kurma	✓ Tartışma
	✓ Kelime kavram havuzundan seçerek konuşma	✓ Tartışma	✓ İkna etme
		✓ Eleştirel konuşma	✓ Eleştirel konuşma

Programda yer alan “Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır” kazanımında kullanılması öngörülen geçiş ve bağlantı ifadelerinin sınıf seviyelerine göre ayrımı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 2.6: Öğretim Programında Yer Alan Konuşma Geçiş ve Bağlantı İfadeleri

5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
✓ Ama	✓ Ama	✓ Oysaki	---
✓ Fakat	✓ Fakat	✓ Başka bir deyişle	
✓ Ancak	✓ Ancak	✓ Özellikle	
✓ Lakin	✓ Lakin	✓ İlk olarak	
	✓ Bununla birlikte	✓ Son olarak	
	✓ Buna rağmen		

Hâlihazırda günümüzde de kullanılan ve en son hazırlanan program olan 2019 Türkçe Dersi Öğretim programı incelendiği zaman 2018 programı ile neredeyse birebir aynı olduğu görülmektedir. 2019 programında da her sınıf seviyesi için aynı kazanımlara yer verilmiştir. Her sınıf seviyesinde aynı kazanımların bulunması programda görülen en büyük eksiklerden biridir. Güncel program incelendiğinde konuşma kazanımları her sınıf düzeyinde 7 tane olduğu tespit edilmiştir. 2019 programında yer alan konuşma becerisi kazanımları şöyledir:

1. Hazırlıklı konuşma yapar.

Öğrencilerin verilen bir konuyu görsellerle destekleyerek kısa sunum hazırlamaları ve sunum öncesinde prova yapmaları sağlanır.

2. Hazırlıksız konuşma yapar.
3. Konuşma stratejilerini uygular.

Serbest, güdümlü, kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.

4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.
5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.
6. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.

Ama, fakat, ancak ve lakin ifadelerini kullanmaları sağlanır.

7. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

2.3.12.Konuşma Eğitiminde Öğretmenin Yeri

Konuşma bireyin günlük hayatının her alanında var olan ve günlük iletişimde en çok kullandığı dil becerisidir. Bireyin derslerinde, işlerinde, günlük yaşamında, özel hayatında başarılı olmaları kendilerini doğru ve etkili bir biçimde ifade edebilmelerine bağlıdır. Konuşma kendini ifade etmenin sözel yoludur. Konuşma beceresi ne kadar gelişmiş olursa kişinin kendini ifade etme kabiliyeti de o ölçüde gelişmiş olur. Bu becerinin geliştirilmesi her ne kadar bütün öğretmenlerin sorumluluğunda olsa da en büyük görev Türkçe derslerine ve bu dersi yürüten Türkçe öğretmenlerine düşmektedir.

Konuşma, insanın dış dünya ile en kuvvetli bağıdır. Okul öncesi dönemde başlayan örgün eğitim süreci, yükseköğretime kadar temel dil becerileri ile bütünleşik bir şekilde devam eder. Amaç, konuşma eğitiminin çalışmanın her basamağında sistemli ve planlı bir biçimde yürütülmesidir (Çerçi, 2013).

Öğretmenler öğrencilerin okul kütüphaneleri, sınıf kitaplıklarından aktif şekilde faydalanmasını sağlamalıdır. Öğrencilerin okudukları kitapları çeşitli ortamlarda anlatmaları istenebilir. Böylelikle öğrencilerin kitap okuma zevk ve alışkanlığı edindirilerek öğrencilerin topluluk önünde rahatça konuşmaya alışmaları sağlanır. Konuşma alışkanlığı kazanan öğrencinin kelime hazinesi de gelişeceği için konuşma becerisine katkısı oldukça büyük olacaktır.

Öğretmenin, konuşma eğitiminde en önemli yeri rol model olmasıdır. Öğretmen örnek konuşmalar ve okumalar yaparak konuşma için doğru model olmalıdır. Konuşmada duygu ve düşünceler sözlü olarak ifade edilirken vurgu, tonlama, diksiyon ve telaffuza da dikkat edilmesi gerekmektedir. Öğretmenler, öğrencilerine doğru ve düzgün konuşmalar yaptığında öğrenci kendi konuşmasını değerlendirecek fark ettiği yanlışları öğretmenin konuşmasını örnek olarak düzeltir.

Öğretmen; ilgiyi uyandırma, teşvik etme ve cesaretlendirme vazifesini asla göz ardı etmemelidir. Çünkü öğrenciler, öğretmenlerin söylediklerinden daha fazla yaptıklarından etkilenirler. Bundan dolayı öğretmenler, bizzat kendinin en canlı ve etkin rol model olduğunun farkında olmalı ve bu şuurla, öğrencilerinin önünde Türkçe dersinin bütün etkinliklerinde en iyi örneği olarak davranış sergilemelidir (Temizyürek, 2007: 123).

Öğretmen öğrencilerde konuşma ihtiyacı uyandırmalıdır. Bu konuda farkındalık oluşturularak öğrenciyi gönüllülükle etkinleştirmelidir. Konuşma becerisi teorik bir beceri değildir. Konuşma eğitimi veren öğretmenler teorik içerikten çok bol bol uygulama çalışmalarına yer vermelidir. Öğrencilere konuşma yapabilecekleri ortamlar oluşturulup söz verilmeli ve sık sık konuşma yapmaları sağlanmalıdır. Sınıf ortamında sürekli konuşma imkânı bulan öğrencinin bu yolla öz güveni gelişecek ve böylece konuşmaya daha istekli duruma gelecektir.

Öğretmenler, konuşmaya karşı daha çekingen yaklaşan öğrencileri belirleyip o öğrencilere önemli gün ve haftalarda düzenlenen programlarda konuşma yapma, konuşma becerisi gelişmiş öğrencilerle birlikte çalışma fırsatı sunma ve serbest konuşma yapma gibi birtakım konuşma becerisini ve konuşma yapma cesaretini geliştirici etkinlikler yapmalıdır.

Öğretmenler derslerinde öğrencileri aktif kılacak, öykü anlatımı, drama, tiyatro, dramatizasyon, şiir okuma ve masal anlatma gibi etkinliklere yer verebilir. Konuşma becerisine oldukça katkı sağlayan tartışma türleri sınıf içi etkinliklerde ekseriyetle kullanılmalıdır. Karşılıklı iletişimi güçlendirip konuşma becerisine katkı sağlayan diyalog çalışmaları yapılmalıdır. Konuşma becerisinin gelişiminde iş birliği kurarak çalışmalar yürütme de son derece önem taşımaktadır. Öğretmen öğrencilerin iş birliği içinde çalışmalarına olanak sağlamalıdır.

Öğretmen öğrencilerde tespit ettiği telaffuz ve üslup hatalarını konuşma esnasında ya da konuşma sonrasında mutlaka düzeltilmelidir. Konuşma hatalarını düzeltirken anında düzeltme yolu gereğinden çok fazla tercih edilmemelidir. Öğrencilerin konuşma esnasında sık sık bölünmesi engellenmelidir. Gereğinden fazla bölünen öğrenci yetersizlik hissi yaşayarak konuşma yapmaya karşı isteğini ve öz güvenini yitirebilir. Bunun için en doğru yöntem konuşma hatalarının konuşma sonrasında öğrenciyi kırmadan rencide etmeden uygun bir dille düzeltilmesidir. “Öğrencilerin kendilerini geliştirmeleri için öğretmenler mutlaka geri bildirimde bulunmalıdır. Öğrencinin eksikliklerini giderebilmesi için öğretmen mutlaka yapıcı bir dille öğrencinin konuşmasındaki eksiklikleri dile getirmelidir.” (Aksu, 2021: 39).

Öğrencilerin doğru ve düzgün konuşmayı örnek alıp özenmelerini sağlayacak kaliteli televizyon, radyo ve bilgisayar programları araştırılıp öğretmen tarafından tavsiye edilmelidir. Çocukların ailenin birer yansıması olduğu unutulmayarak konuşma becerisinin geliştirilmesinde öğretmen veli iş birliğine de çok önem verilmelidir. Öğretmenler, aileleri çocuklarıyla düzgün ve doğru konuşmaları konusunda bilinçlendirmelidir. Öğrenci sınıf dışında ev ortamında da konuşma imkânı bulmalıdır. Bu konuda anne ve babalar çocuklarına söz hakkı vermeli, fikirlerini önemsemeli ve onlara da karar verme fırsatı sunmalıdır.

Yıldız (2013: 182) konuşma etkinliklerinin farklı şekillerde gerçekleşebileceğini düşünmektedir. Örnek olarak ise bir gruba bir konu verilerek grubun o konuyu anlatması etkinliğini verir. Öğretmenlerin öğrencileri ayrı ayrı değerlendirmelerini ve her dersin aşağı yukarı 10 dakikasını konuşmaya ayırması gerektiğini savunur.

“Konuşma becerisini geliştirmek, öğrencinin etkili bir biçimde kullanmasını sağlamak için çeşitli yöntem ve teknikleri kullanmak hem öğrencinin birçok yönden kendisini geliştirmesini sağlar hem de konuşma eğitiminin tek bir şekilde yapılmadığını görmesini sağlar. Çünkü konuşma, yaş gruplarına göre, yapılan ortama göre, dinleyicinin seviyesine göre şekillenir. Konuşulan ortama, konuya ve dinleyiciye göre bir konuşma gerçekleştirilmesi gerektiğini öğrenci bu yolla fark eder. Bu bağlamda öğrencilerin fikir üretebilmesi, kendi fikirlerine güvenip savunabilmesi, problemlere çözüm getirebilmesi için de okulda öğretmenler konuşma becerisi öğretimine bilinçli bir şekilde yer vermelidir. Okulda çocuğun öğretmenini ve sınıf arkadaşlarını dinlemesi, dinlerken edindiği bilgileri anlayıp aktarabilmesi için uygun ortamlar oluşturmalıdır. Okulda güncellenmiş eğitim programlarıyla, sınıfa göre hazırlanan ders planlarıyla öğrencilerin

konuşma eğitimi için planlamalar yapılmıştır. Bunlar teorik bilgi olarak kalmamalı, mutlaka uygulamalarla sınıf içinde gerçekleştirilmedir.” (Aksu, 2021: 39-40).

Öğretmenler tarafından okullarda yapılan konuşma eğitimi çocuğa konuşmayı öğretmek olarak algılanmamalıdır. Çocuklar hâlihazırda zaten herhangi bir fiziksel ve psikolojik problem yoksa konuşma becerisini edinmiş durumda okul yaşamına başlar. Çocuğun beceriyi edinmiş vaziyette okula başlaması bu becerinin geliştirilmesine engel değildir. “Okulda konuşma eğitimi vermek doğru iletişim kurmayı öğretmek, etkili ve güzel konuşma becerisi kazandırmaktır” (Çerçi, 2013: 27). Konuşma becerisini öğrenmiş olarak okula başlayan çocuk verilen eğitimlerle konuşma becerisini geliştirir böylece daha güzel ve etkili konuşur. Bu noktada öğretmenlere düşen görev eğitimin planlı, programlı ve bilinçli şekilde yürütülmesidir.

Konuşma eylemi, okulda gerçekleştirilen etkinliklerin ana vasıtası olma niteliğini taşımaktadır. Çocuklar okula gitmeden önce aile ve yakın çevrelerinden Türkçe konuşmayı öğrenirler. Çocukların okul öncesi döneminde öğrendikleri bu konuşma, çoğunlukla aile ve yakın çevresinin söyleniş özelliklerini yansıtır. Burada okulun ve öğretmenin görevi, sabırla ve sıkılmadan çocukların yetersiz ve yerel konuşmalarını toplumda kullanılan ortak söyleyiş ve konuşma düzeyine getirmeye çalışmaktır. Bu durum da öğrencilere sistemli, doğru, planlı ve faydalı konuşma eğitimi vermekle sağlanabilir (Temizyürek, 2007: 119).

Toplumumuzda gerek okullarda gerekse günlük yaşamda karşılaşılan konuşma problemlerinden en önemlisi topluluk önünde konuşmamadır. Bu problemin çözümü için öğretmenlere büyük görev düşmektedir. Öğretmenler öğrencilerin topluluk karşısında konuşma becerisi kazanması için yaptığı sınıf içi etkinlikleri bu doğrultuda daha özenli hazırlayıp seçmelidir. Öğretmenler, hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma türlerinin hepsinden yararlanmalı ve bol bol uygulama çalışmaları yaptırmalıdır. Aksi halde konuşma becerisi çalışmalarının kuru teorik bilgilerin ötesine geçmesi güçleşecektir. Öğretmenler, öğrencinin kendini güvende hissedeceği ortamlar oluşturarak öğrencilerin topluluk karşısında rahatça konuşma yapmasına olanak sağlamalıdır.

2.3.13. Topluluk Karşında Konuşma Korkusu ve Heyecanı

Zihinsel, sosyal, kültürel ve psikolojik alanlarda oldukça önemli bir yeri olan konuşma Türkçe eğitiminde ihmal edilmiş bir beceri konumuna düşmüştür. Bu ihmal edilişin ağır faturası günümüzde eğitim kurumlarında ilköğretimden yükseköğretime

kadar tüm seviyelerde kendini hissettirmektedir. Bir dili biliyor olmanın en önemli belirtisi olan konuşmanın eğitim kurumlarında ihmal edilmesi, öğrencilerin başarı düzeylerinden toplumsal iletişim alanlarına kadar bütün çevresini olumsuz yönde etkilemektedir (Doğan, 2009). Konuşma becerisine gereken önem verilmemesi ve öğrencilerin konuşma becerisini geliştirmek için çaba gösterilmemesi öğrencileri konuşmaktan uzaklaştırmaktadır. Konuşmaktan uzaklaşan öğrenciler de zamanla topluluk önünde konuşmaktan çekinerek konuşma korkusu ve heyecanı geliştirecektir.

Gürzarp'e (2010) göre dil öğretiminde karşılaşılan kaygı çeşitleri; dinleme, konuşma, okuma ve yazma kaygılarıdır. Günlük hayatta ve iş yerlerinde en fazla karşılaşılan ise konuşma kaygısıdır. Konuşma kaygısı öyle güçlü bir kaygı türüdür ki yer yer oldukça donanımlı, kültür seviyesi yüksek, karşılıklı konuşmalarda çok başarılı insanların dahi topluluk karşısında konuşurken ciddi manada korku yaşadıkları görülebilmektedir.

Aydoğan (2019) konuşmayı birden çok faktörün bir araya gelmesiyle oluşan bir süreç olarak tanımlamaktadır. Fiziksel, zihinsel, fizyolojik ve psikolojik faktörlerin konuşmanın gerçekleşmesinde ve konuşmanın sürdürülmesinde önemli olduğunu ifade eder. Bu faktörlerden bir tanesinde yaşanan olumsuzluk konuşma sürecini de olumsuz yönde etkileyeceğini aktarmaktadır. Konuşmacının konuşmaktan kaçınmasına, konuşmacının gerginlik, huzursuzluk yaşamasına neden olacağını düşünmektedir.

TDK tarafından “Bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, üzüntü” olarak ifade edilen korku ve “Sevinç, korku, kızgınlık, üzüntü, kıskançlık, sevgi vb. sebeplerle ortaya çıkan güçlü ve geçici duygu durumu” olarak tanımlanan heyecan, konuşmayı etkilen ve yöneten etmenlerdendir.

Topluluk karşısında ya da karşılıklı yapılan konuşmalarda kişinin konuşmaktan kaçınması ya da konuşmanın mecburi olması durumunda kişinin heyecan duyması, kendisini yeterince anlatamaması, terlemesi, yüzünün kızarması, kalp ritminin hızlanması gibi fiziksel belirtilere neden olan kaygı türüne konuşma kaygısı denilmektedir (Yıldırım, 2015: 37).

Konuşma eylemi hayatın doğal ilerleyişinde meydana gelen basit bir eylem olmasına karşın, insanlar topluluk karşısında konuşmaktan yüksek düzeyde korku ve heyecan duyarlar (Kardaş, 2020: 175). Topluluk karşısında konuşma yapmak hayattaki en zor durumlardan biridir. Konuşmalar hazırlıklı yapılsa dahi birçok kişi konuşma

yapmaktan korkar ve heyecan duyar (Şahin ve Kana, 2015). Yıldırım (2015), konuşma korkusunu olumsuz değerlendirilme kaygısı ve sosyal fobiyle yakın ilişki içinde olduğunu ve bilhassa topluluk karşısında yapılan konuşmalardan uzak duran kişilerin olumsuz değerlendirilme korkusu yaşadıklarını ifade etmektedir. Dilbaz (2000), topluluk karşısında konuşmanın ölüm korkusuna denk olduğunu hatta kişilerin topluluk önünde konuşmak yerine ölmeyi tercih ettiklerini aktarmaktadır.

Konuşma korkusu yaşayan kişilerin kimisi için korku yeni bulunduğu ortam ve bireyler için geçerliken kimisinin korkusu ortam ve bireylerden bağımsız bir biçimde devam eder. Tanıdık oldukları ortamlarda ve samimi oldukları bireylerle dahi konuşmaktan çekinirler. Konuşma korkusu duyan kişilerin bazıları yalnız topluluk önünde konuşurken korku yaşarken bazıları ise karşılıklı konuşmalarda dahi korku yaşar (Yıldırım, 2015: 37).

Ellerin titremesi, bulundu yerde duramama, doğrudan doğruya dinleyicilerle göz kontağı kurulmaması, nefes nefese kalınması ve boğaz bölgesinde meydana gelen kırmızılıklar konuşma korkusunu ortaya çıkarmaktadır (Beatty, 2001, Akt. Köşeler, 2006: 22). Korku anında dolaşım sistemi kortizol salgılamaktadır. Bu durumda beyin doğru düşünmez ve korku hisseder. Korku yüksek düzeye ulaştığında kalp daha hızlı atmaya başlar ve kan dolaşımı da hızlanır El ve vücut titrer, dil damağa yapışır ve kurur. Sıcak veya soğuk terlemeler yaşanabilir, üşüme hissi duyulabilir ve kızarmalar meydana gelebilir. Ses çok zayıf, titreyerek ve gıcıklı çıkar. Özetle vücut her bünyede değişik tepki verir ve bu da kontrol edilemeyen davranışlara yol açar (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 125).

Konuşma kaygısı, konuşmaya yönelik geliştirilen bir tepkidir. Konuşma kaygısı; öfke, üzüntü, korku biçiminde duygusal veya kalp ritminin hızlanması ve terleme biçiminde fiziksel tepkiler olarak da tezahür edebilir. Konuşmaya yönelik verilen bu tepkiler, bir hazırlıklı konuşma ödevi verilmesi, derste gerçekleştirilen konuşma etkinlikleri veya sınav gayesiyle yaptırılan konuşmalar gibi konuşma yapmanın mecburi olduğu durumlarda kendini gösterdiği gibi konuşma yapmaktan kaçma biçiminde konuşma yapmanın mecburi olmadığı hallerde de ortaya çıkabilmektedir (Demir ve Melanhoğlu, 2014: 109).

Olması gerekenin üstü veya altında olan kaygı, öğrencilerin kendilerini ifade ederken zihinsel süreçlerinin karışmasına, söyleyeceklerini unutmasına, konuşurken

fizyolojik ve psikolojik manada pek çok sorun yaşamalarına neden olmaktadır (Sevim ve Gedik, 2014, 381). Günümüzde kişiyi başarıya ulaştıran önemli unsurlardan bir tanesi de kişinin konuşma becerisini doğru ve etkili bir biçimde kullanabilme becerisidir. Çünkü kişinin konuşma becerisini etkin bir şekilde kullanması kendisini doğru ve etkili bir biçimde ifade etmesini sağlamaktadır (Arslan, 2018:39).

Sosyal bir varlık olan insan, toplumda varlığını kolay bir şekilde sürdürebilmesi için duygu ve düşüncelerini rahatlıkla karşısındaki insanlara aktarabilmelidir. Çocuklara eğitim verirken onların aynı zamanda geleceğin yetişkin bireyleri olduğu unutulmamalıdır. Bu çocuklar büyüdüklerinde sosyal yaşama katılacak ve sürekli olarak karşılıklı ya da küçük-büyük topluluklara karşı konuşma yapmaları gerekecektir. Bundan dolayı küçük yaşlardan itibaren verilen konuşma eğitime özen gösterilmeli ve çocuğun kendini şimdiki ve ileriki hayatında kendisini etkili bir şekilde ifade etmesi sağlanmalıdır.

Eğitim faaliyetlerinde konuşma becerisinin geliştirilmesi ile ilgili eksikler ve konuşmada akıcılığın bulunmaması konuşma eylemine yönelik olumsuz tutum geliştirilmesine sebep olmaktadır. Eğitim sürecinde hissedilen konuşma kaygısı, öğrencileri konuşma becerisinin her evresinde etki eder ve öğrencilerin konuşmaya dair kaygı seviyesi yükseldikçe öğrenciler konuşmayı sevmez ve istemez. Hissedilen bu konuşma kaygısını ortadan kaldırmak için öğretmenler, çeşitli yöntem ve teknikler kullanarak bu kaygıyı azaltıp veya yok edebilir. Konuşma kaygısının tespitine ve giderilmesine geç kalınmamalıdır. Aksi halde konuşma becerisinin gelişimi engellenmiş olacaktır. Öğrencilerin kendilerini toplum önünde ifade edebilmesi için ortaokul yılları oldukça önem taşımaktadır (Demir ve Melanlıoğlu, 2014: 109).

Konuşma korkusu duymak okul başarısını da olumsuz etkilemektedir. Eğitim yaşamı boyunca konuşma korkusu duyan bir öğrencinin akademik başarısı istenilen seviyeye gelmemektedir. Bilhassa Türkçe dersi iletişimi gerektiren bir derstir. Konuşma becerisi de yalnız konuşarak geliştirilir. Öğretim programlarında yer alan konuşma kazanımlarının gerçekleştirilmesi hususunda sorun yaşayan öğrencilerin konuşma alanına ait becerileri de kazanması zor olur (Yıldırım, 2015: 38-39).

Topluluk karşısında konuşma yapılacağı zaman pek çok insan korku ve heyecan duymaktadır. Amerika’da gerçekleştirilen çalışmalarda, Amerikan toplumunun % 75’inin topluluk karşısında konuşma korkusu yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır (Arıkan, 2004:157). Bu durum konuşma sırasında birtakım olumsuz durumlara yol açmaktadır. Kişi

heyecanlandığı zaman duygularını ve fikirlerini doğru ve düzgün bir biçimde aktaramamaktadır. Çok fazla heyecan olduğunda insanın vücudu uyarı vaziyetine geçer ve istenilen herhangi bir davranışa engel olmaya çalışır. Bu durum eylemin öncesi veya eylemin sırasında kişide öz güven eksikliği olarak kendini gösterebilir (Elkatmış ve Yiğit, 2022: 323).

Konuşmaktan kaygı duyan bireylerde konuşmaktan kaçma, konuşma yapmakta zorluk hissetme, konuşmanın gerekli olacağı hallerden uzaklaşma, yanlış yapmaktan veya cevaplayamayacağı sorularla karşı karşıya gelmekten çekinme ve başarılı olamayacağını düşünme gibi davranışlar gözlemlenmektedir (Özcan, 2020: 76). Konuşma kaygısı olan insanların birçoğu konuşma sırasında kendilerinde bir sorun olduğunu düşünür. Birey kendine olumsuz iletiler verdiğinden konuşmanın zihinsel boyutuna eğilip asıl kaynağına inmez. Konuşma becerisinin geliştirilmesi ve hedeflenen seviyeye ulaşılması dolayısıyla yapılması gerekli olan ilk iş, kişilerin duydukları olumsuz duygularından ve fikirlerinden kurtulmalarını sağlamaktır (Yaman ve Suroğlu Sofu 2013: 44).

Bir kişinin topluluk önünde konuşma yaparken heyecan duyması olağan bir durumdur. Konuşma korkusu ve kaygısı duyan kişiler topluluk önüne çıktığında genellikle kendini güvensiz ve yalnız hisseder. Kişiler konuşmasından dolayı alay edildiğini, gülünç duruma düştüğünü ve konu hakkında yeterince bilgisinin olmadığını düşünür. Kişiler eğer konuşma korkusunun üstüne gitmezse duyulan bu korku zamanla kalıcı bir durum haline gelir (Gündüz, Şimşek, 2014, 127). Bu da kişilerin hayatlarını olumsuz şekilde etkiler. Hissedilen bu konuşma korkusunun kişilerin yaşamını olumsuz etkilememsi için ilk olarak konuşma korkusuna sebep olan etmenlerin ortaya koyulması gerekmektedir (Özcan Reyhan, 2021: 58).

Konuşmacıda aşırı heyecan ve korkunun ortaya çıkması istenilmeyen bir durumdur. Ancak topluluk karşısında konuşurken heyecanlanmayan hatta korku duymayan kişilerin sayısı yok denecek kadar azdır. Örneğin, Abraham Lincoln toplum karşısında konuşmaktan kaçındığı için ilk günlerde avuç içlerini tırnaklarıyla kanatmıştır. Gandi ise heyecandan düşüp bayılmıştır. Mark Twain'in ilk yaptığı konuşmasında nabızı çok hızlı atmıştır. Konuşma için heyecan duyulmalı ancak bu heyecan korkuya, fobiye dönüştürülmemelidir. Korkuya dönüştüyse bu korkuları yaratan sebeplerden kurtulmalı, konuşma soğukkanlılıkla sürdürülmeye çalışılmalıdır (Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019: 125-126).

2.3.14. Topluluk Karşında Konuşma Korkusu ve Heyecanı Yaşamanın Nedenleri

Konuşma korkusu ve heyecanı yaşamanın pek çok nedeni bulunmaktadır. Bunlar bireyin içinde bulunduğu çevreden, psikolojik durumdan, yetiştiği kültür ve sosyal yaşantı gibi nedenlere bağlamak mümkündür.

Topçuoğlu Ünal ve Degeç (2012) yapmış oldukları araştırmada; öz güven eksikliği yaşayan öğrencilerin konuşmaktan kaçındıklarını, öğrencilerin arkadaşları tarafından kendileriyle alay edeceklerini düşünüp sorulara cevap vermemenin, kendilerini rahatça ifade etmekten çekinmelerinin konuşma korkusu ve heyecanına yol açtığı bulgusuna ulaşmıştır.

İnsanlar genellikle konuşma öncesi kaygı yaşarlar. Kişi kendisine, acaba hata yapar mıyım, yanlış anlaşılmalara yol açar mıyım, gülünç duruma düşer miyim gibi soruları sorar. Sorulan tüm bu sorular da kişinin konuşma eylemine ön yargılı olmasına neden olur (Aydoğan, 2019: 80).

Topçuoğlu Ünal ve Özden (2019) topluluk önünde konuşma heyecanı ve korkusu duymanın nedenlerini; başarısızlığa inanma, bilgisizlik, belleğin yeterli kullanılamaması, çevrenin etkisi, gerginlik ve iş hayatı olarak sıralamıştır.

Konuya yeterince hâkim olunamaması, ne konuşacağını ve nasıl konuşacağını bilememe, konuşma amacının farkında olunmaması, eleştirilmekten çekinme, diksiyon problemleri, yanlış veya eksik bilgi verme korkusu, anlaşılma endişesi, ses organlarında bozukluk da topluluk karşında yapılan konuşmalarda korku ve heyecan duymayı tetikleyen etmenler arasında yer almaktadır.

Öğrencilerin hissettikleri konuşma kaygısı seviyeleri ve sebepleri çeşitlilik göstermektedir. Konuşma kaygısının sebepleri; bireysel beklenti, öğrenmeye dair inanış, öğretmenlerin derslerdeki tutumları vb. gibi çok fazla faktörden kaynaklanabilmektedir. Asıl yapılması gereken sebep olan faktörün yok edilmesi için mücadele edilmelidir. Becerinin geliştirilmesi ve konuşma kaygısının seviyesinin yükselmemesi dolayısıyla sınıf dışında gerçekleştirilen etkinliklerin de önemli yeri olduğu unutulmaması gereklidir (Demir ve Melanlıoğlu, 2014: -110-111).

Arslan'a (2012) göre okullarda öğrencilere yeterince topluluk önünde konuşma yapma imkânı verilmemektedir. Konuşma korkusu ve heyecanının üstesinden gelebilmek için ise öğrencilere bol bol uygulama yaptırılmalıdır. Çünkü öğrenciler ne kadar fazla

uygulama fırsatı bulursa o kadar iyi öğrenir ve öz güvenleri de o kadar artar. Böylece konuşma korkusunu ve heyecanını yenmesi kolaylaşır.

Konuşma kaygısı giderilmesi için yapılması gereken ilk iş öğrencilerin konuşma kaygı seviyelerinin artmasına sebep olan korkuları ile ilgili farkındalık kazandırmaktır. Bu durum gerçekleştirildiği takdirde öğrenciler kendilerinde kaygıya sebep olan olumsuz davranıştan kaçınmak yerine bu olumsuz davranışların üstesinden gelmeye çalışacaklardır. Öğretmenler, öğretim sürecine öğrencilerin psikolojik niteliklerini tespit ederek başlamalıdır. Bu durum öğrencilerin konuşma kaygılarının seviyelerini düşürecek ve böylece başarılı olmalarını sağlayacaktır. Ayrıca topluluk önünde konuşma kaygısını azaltmak için öğrenciler, öğretmenler tarafından daha fazla güdülenmesi ve bu konuda farklı farklı etkinliklerle uygulayarak pratik kazanma, konuya hâkim olma ve alan bilgisinin önemiyle alakalı farkındalık oluşturmaları sağlanabilir. Öğrenciler, kelime dağarcığını geliştirmenin iyi bir okuyucu ve dinleyici olmanın çok önemli olduğunu fark etmeli ve konuyla alakalı etkinliklere önem verilmesi gerekmektedir (İşcan ve Karagöz, 2016: 202).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizi üzerine açıklamalar yer almaktadır.

3.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ

Konuşma korkusu ve heyecanını gidermek amacıyla etkinlik tasarımlarını içeren bu çalışmada var olan durumu olduğu gibi ortaya koyma gayesi güdüldüğünden nitel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma modeli kullanılmıştır.

Nitel araştırmalar; gözlem, görüşme ve doküman incelemesi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilmektedir. Başka bir söylemle nitel araştırma, kuram oluşturmaya esas alan bir yaklaşım ile sosyal olguları bağlı bulundukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı odak noktaya alan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 41).

3.2.ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA KAYNAKLARI

Araştırmanın çalışma kaynaklarını ders içi etkinlikler, ana dili Türkçe olan öğrencilerden ortaokul düzeyinde (5, 6, 7 ve 8. sınıf) konuşma becerisi alanı ve düzeye uygun etkinlikler oluşturmaktadır.

3.3.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Çalışmanın verileri; konuşma becerisi alanında yapılmış çalışmalardan, yabancı bilimsel yayınlardan, konuşma becerisi üzerine yazılmış kitaplardan, makalelerden, kitap bölümünden, yüksek lisans ve doktora tezlerinden, Türkçe ders kitaplarından, elektronik ortamdan edinilen bilgilerden ve Türkçe dersi öğretim programlarından (2006, 2015, 2018, 2019 TÖP) yararlanılarak elde edilmiştir.

Türkçe öğretim programında yer alan kazanımlardan yola çıkılarak 45 tane konuşma etkinliği tasarlanmıştır. Hazırlanan etkinlikler Kızırdırıcı'nın (2017) Nunan'dan (2001) uyarladığı Etkinlik Değerlendirme Kontrol Listesi'nde bulunan 21 madde doğrultusunda incelenmiştir. Tasarlanan etkinliklerin seçim aşamasında; 55 adetten oluşan etkinlik havuzu, 10 Türkçe öğretmeni ve 5 Türkçe eğitimi alanında görev yapan akademisyenin görüşüne sunulmuştur. Alan uzmanlarına her etkinlik için "etkinlik değerlendirme formu" (bkz. EK 1) dağıtılıp görüşleri alınmıştır. Türkçe öğretmenleri ve akademisyenlerden alınan dönütler aracılığıyla etkinlik havuzundan uzmanların en uygun

bulduğu 45 etkinlik seçilmiş ve yapılan düzeltmeler sonucunda son halini alan etkinlikler araştırmanın bulgular bölümünde sunulmuştur.

Çalışmada etkinlikler tasarlanırken güncel Türkçe Öğretim Programı'ndan faydalanılmıştır. Program içeriğine bakıldığında ortaokul tüm sınıf seviyelerinde (5, 6, 7,8) tüm kazanımların ortak olduğu görülmektedir. Tasarlanan etkinliklerde öğretim programında yer alan 7 kazanımdan 5 kazanıma yer verilmiştir. Bundan dolayı tasarlanan etkinliklerin büyük çoğunluğu tüm sınıf seviyelerinde kullanılmaya uygundur. Yalnızca kazanım açıklamalarındaki küçük farklılıklardan dolayı bazı etkinlikler belirli sınıf seviyelerinde kullanılabilmektedir.

Çalışmada yer alan kazanımların kaç kere ve hangi etkinlikte kullanıldığı aşağıda yer alan tabloda sunulmuştur:

Tablo 3.7: Etkinlikte Kullanılan Kazanımlar

KAZANIM	KULLANILMA SAYISI	ETKİNLİK NUMARASI
Hazırlıklı konuşma yapar.	9	1,4,6,11,13,15,18,20,36
Hazırlıksız konuşma yapar.	16	3,7,10,16,19,22,25,28,30,31,33,37,38,41,43,45
Konuşma stratejilerini uygular.	17	2,5,12,14,17,21,23,24,26,27,29,32,34,35,40,42,44
Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.	2	8,39
Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.	1	9

Tablo incelendiğinde tasarlanan etkinliklerde kullanılan 5 kazanımdan “Konuşma stratejilerini uygular.” kazanımı 17 etkinlikte kullanılarak çalışmada en fazla yer alan kazanım olmuştur. Hemen ardından 16 etkinlikte “Hazırlıksız konuşma yapar.” kazanımı gelmektedir. “Hazırlıklı konuşma yapar.” 9 etkinlikte, “Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.” 2 etkinlikte ve “Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, kelimelerin Türkçesini kullanır.” kazanımı ise 1 etkinlikte kullanılmıştır. Çalışmada yer alacak kazanımların belirlenmesinde Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan ve tüm sınıf seviyelerinde ortak olan 7 kazanımdan konuşma korkusu ve heyecanını gidermeye yardımcı olacağı düşünülen 5 kazanım seçilmiştir.

3.4. GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK

Araştırmada elde edilen sonuçların inandırıcı olması bir bilimsel çalışmanın en önemli unsurudur. Araştırma sonuçlarının inandırıcı olmasında kullanılan en yaygın ölçütler ise “geçerlik” ve “güvenirlilik” ölçütleridir. Bilhassa nicel çalışmalarda geçerlik ve güvenirlilik bilimselliği sağlayan en önemli unsurdur (Yıldırım ve Şimşek,2018: 269).

Geçerlik; nitel araştırmada araştırma yapanın ele aldığı problemi olabildiğince tarafsız bir biçimde çözüme ulaştırma derecesidir. Bu nedenle elde edilen verilerin gerçekte var olan durumu yansıtmaya derecesi önem taşımaktadır (Baltacı, 2019: 380). Yıldırım ve Şimşek’e (2018) göre geçerlik, doğru bilgilere ulaşma hususunda gerekli önlemlerin alınmasıdır.

Güvenirlilik; araştırma sonuçlarının tekrar edilebilirliğiyle ilgilidir. Yani çalışma ikinci defa yürütülse yine benzer sonuçlara ulaşılma durumudur (Baltacı, 2019: 381). Yıldırım ve Şimşek (2018) ise güvenirliliği “Araştırma sürecini ve verileri açık ve ayrıntılı bir biçimde, yani bir başka araştırmacının değerlendirmesine olanak verecek biçimde tanımlanması.” olarak tanımlamaktadır.

Çalışmada geçerlik ve güvenirliliği sağlamak için yapılanlar aşağıda sunulmuştur:

- Etkinlik havuzunda yer alan 55 etkinlik Kızılderili’nin (2017) Nunan’dan (2001) uyarladığı Etkinlik Değerlendirme Kontrol Listesi’nde bulunan 21 madde doğrultusunda hazırlanmıştır.
- Etkinliklerin hazırlanmasında Türkçe Öğretim Programı’ndan yararlanılması ve programda yer alan kazanımların doğrudan kullanılması çalışmanın geçerlik ve güvenirliliğine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Etkinliklerin seçimi aşamasında 10 Türkçe öğretmeni ve 5 Türkçe eğitimi alanında görev yapan akademisyenin görüşü alınmıştır.
- Alan uzmanlarından alınan dönütler doğrultusunda etkinlikler yeniden incelenmiş ve son hali verildikten sonra alan uzmanların tekrar görüşüne sunulup onay alınmıştır.

3.5.VERİLERİN ANALİZİ

Çalışmada toplanan veriler içerik analizi tekniğiyle incelenmiştir. “İçerik analizi, yöntem olarak mevcut olan metinlerin görünen boyutlarından hareketle, mevcut olmayan yani bilinmeyen sosyal gerçeğin bazı boyut ve kesitlerine yönelik bir takım bulguları elde etmeyi amaçlamaktadır” (Türkdoğan ve Gökçe, 2018: 270). Yıldırım ve Şimşek’e (2018) göre içerik analizinde asıl amaç elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. “İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 242). İçerik analizinde; nitel verilerden anlam çıkarmak istendiğinde, farklı kaynaklardan gelen verileri gruplamak ya da birbirinden ayırmak için veri, içerdiği anlama göre gruplandırılır ve bu grupları tanımlayıcı isimler yani kodlar verilir (Ayberk, 2019).

İçerik analizi kullanılarak çalışmanın amacı doğrultusunda bulgulara ulaşılmış ve konuşma korkusu ve heyecanını gidereceği düşünülen etkinlikler tasarlanmıştır. 55 etkinlikten oluşan etkinlik havuzu 10 Türkçe öğretmeni ve 5 Türkçe eğitimi alanında görev yapan akademisyene etkinlik değerlendirme formuyla birlikte sunulmuş ve her bir etkinlik için uzmanlardan ayrı ayrı görüş alınmıştır. Tasarlanan etkinlikler alan uzmanlarından alınan görüş ve öneriler doğrultusunda gözden geçirilip 45 tane etkinlik çalışmaya alınmıştır.

Konuyla ilgili literatürün incelenmesi neticesinde, tasarlanacak etkinliklerde hangi noktalara dikkat edilmesi gerektiği hususunda bir çerçeve oluşturulmuş; konuşma korkusu ve heyecanını gidermeye yönelik etkinlikler, bu çerçeveye uygun bir anlayışla yapılandırılmaya çalışılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
BULGULAR

4.1.BULGULAR

Korku ve heyecan yaşanması durumunda onun üstüne ne kadar çok gidersen ve bu korku ve heyecanla ne kadar yüzleşirsen bunun üstesinden gelmek de o kadar kolay olmaktadır. Toplumumuzda birçok kişi konuşma korkusu ve heyecanı yaşamaktadır. Bu olumsuz durumla baş etmek için en etkili ise yol bol bol uygulama yapmaktır. Çalışmanın bu bölümünde öğrencileri aktif kılarak onların konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesi amacıyla tasarlanan 45 etkinlik yer almaktadır.

4.1.1.Konuşma Korkusu ve Heyecanını Gidermek İçin Etkinlik Tasarımları

Etkinlik-1

Etkinliğin Adı: Haydi Oynayalım

Kazanım: Hazırlıklı konuşma yapar.

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf - 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen öğrencilere bir çocuk oyunu seçmelerini ister. Öğrencilere seçtikleri oyunu araştırmaları için bir hafta süre verilir. Bu süre zarfında öğrenciler, oyunun tarihi, nasıl oynandığı, kuralları ve gerekli olan şartlar hakkında bilgi sahibi olur. Öğrencilerden edindikleri bilgiler ışığında görsel içeriklerin de yer aldığı sunum hazırlamaları istenir. Oyun içeriklerine hazırlanan öğrenciler derse geldiklerinde sunumlarını yaparlar. Öğrenciler oyun hakkında yeterli bilgiye sahip olduktan sonra oyunun sunumunu yapan öğrenci başkanlığında ve öğretmen denetiminde anlatılan oyun oynatılır.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrencilerin konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Öğrenciler araştırma sonuçlarını topluluk karşısında sunarken korku ve heyecanlarını kontrol etmeye çalışacağı bir ortamla karşılaşır. Tasarlanan etkinlik aracılığıyla öğrencinin araştırma yaptığı konu hakkında görsel destekli sunum hazırlamasına katkıda bulunup deneyim kazanmaları sağlanır. Öğrenci bu yolla konuşma öncesi prova yapma alışkanlığı kazanır.

Etkinlik-2

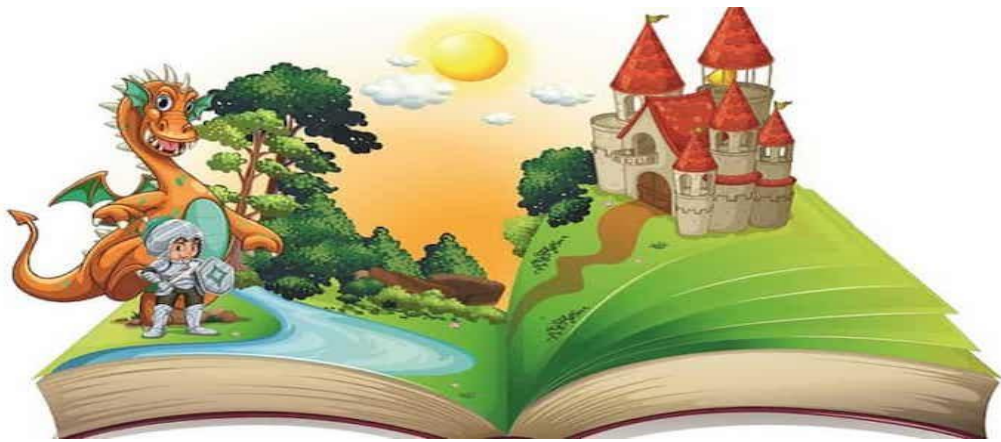
Etkinliğin Adı: Bir Masal Uydur

Kazanım: Konuşma stratejilerini uygular. (Yaratıcı konuşma stratejisi)

Sınıf Seviyesi - Süre: 6,7,8. Sınıf - 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Etkinlik öğretmen tarafından “*Bir varmış, bir yokmuş*” cümlesini söylemesiyle başlatılır. Etkinliğe tüm sınıf dâhil edilir. Öğretmenin cümlesinden sonra bir öğrenci öğretmenin cümlesinin devamını getirerek masalı başlatır. Öğrenci 5 dakika boyunca masalı yaratıcılığını kullanarak anlatır. Daha sonra öğrencinin kaldığı yerden mantıksal bütünlüğü bozmadan diğer öğrenci masalı devam ettirir. Bu şekilde bütün öğrenciler masalı bir önceki arkadaşının kaldığı yerden devam ettirir. Masala son eklemeyi yapan öğrenci tarafından masal bitiriliş cümleleri de kullanılarak masal bitirilir.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikte öğrencilerin konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Etkinlik aracılığıyla öğrenciler yaratıcı düşünmeye teşvik edilir. Öğrenci anlatılanların mantıksal bütünlüğünü bozmadan sürdüreceği için üst düzey düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağlanır. Ayrıca öğrencilerin yarım bırakılan bir işi devam ettirme becerisi kazanmalarına fayda sağlanır. Karatay (2007) yapmış olduğu bir araştırmada masalın konuşma becerisinin gelişiminde önemli ölçüde katkı sağladığını ifade etmektedir.

Etkinlik-3

Etkinliğin Adı: Görsellerim Dile Geldi

Kazanım: Hazırlıksız konuşma yapar.

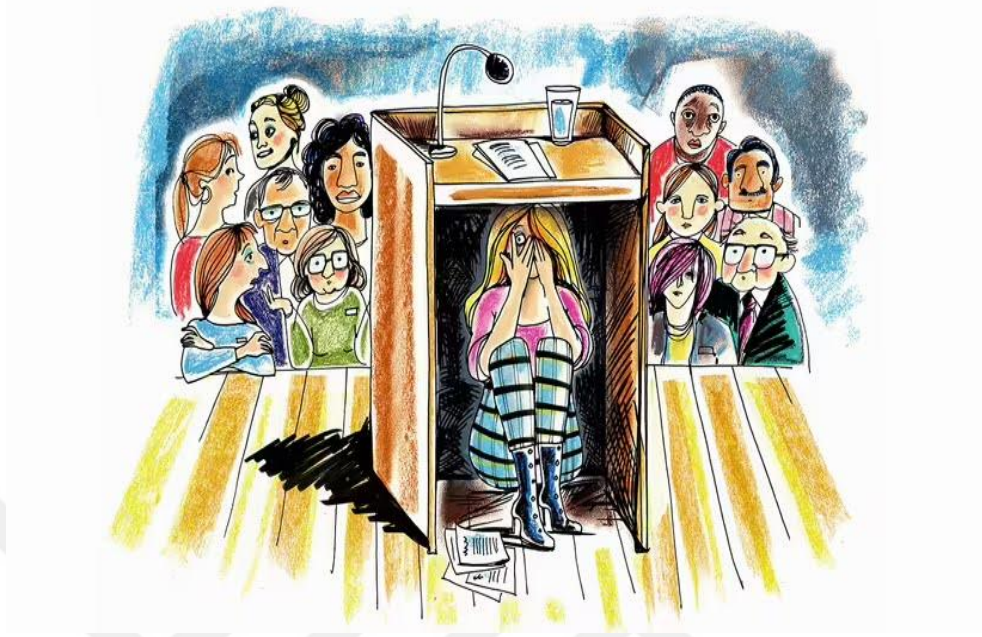
Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf - 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğrencilere konuşma korkusu içeren ve konuşma korkusu içermeyen bazı görseller gösterilir. Öğrencilerin üç dakika boyunca gösterilen bu görselleri incelemeleri sağlanır. Öğrencilere görsellerde neler gördükleri, görsellerde anlatılmak istenenlerin neler olduğu, görsellerin içerdiği ileti sorulur. Ardından iki ana duyguyu barındıran bu görseller arasında karşılaştırma yapmaları istenir. Öğrencilerin sorulan sorulara söz alarak cevap vermeleri beklenir.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrencilerin konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması ve öğrencilerin konuşma korkusu hakkında farkındalık oluşturmaları sağlanması amaçlanmıştır. Konuşma korkusunun hâkim olduğu ve olmadığı görseller aracılığıyla öğrencinin konuşma korkusu hakkında farkındalık oluşturması sağlanmaya çalışılacaktır. Öğrenci bunu kendi deyimleri sayesinde edinecek ve farkına varacaktır. Şayet öğretmen konuşma korkusu ve heyecanı yaşamamanın gereksizliğinden bahsederek süreci yürütürse öğrencinin kendi farkındalık oluşturması kadar etki göstermeyecektir. Tasarlanan etkinlikle öğrencilerin söz hakkı olarak konuşması, konuşma sırasına dikkat edilmesi ve arkadaşlarının sözü bitince konuşmaları yani söz kesmeyecekleri gibi kazanımlarla ise konuşma kuralları sezdirilmiş olur.

Etkinlikte kullanılacak görseller

Görsel 4.1: Konuşma Korkusu ve Heyecanı

<https://www.teknoloji-gunlugu.com/2021/10/topluluk-onunde-konusma-korkusunu-yenmek.html>

Görsel 4.2: Konuşma Korkusu ve Heyecanı

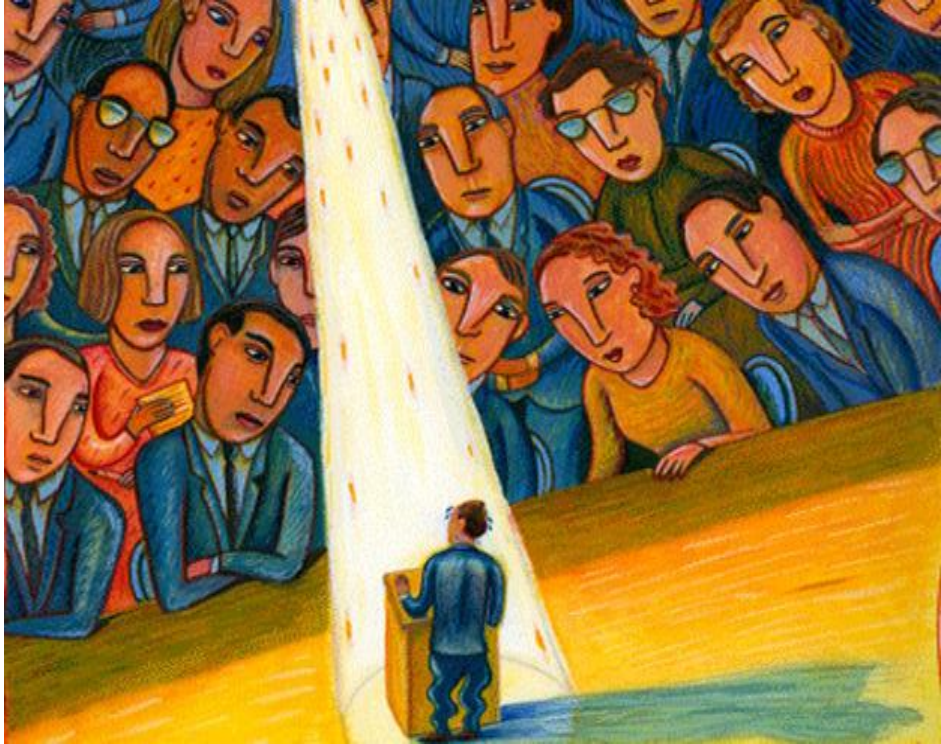
<https://www.abprojeyonetimi.com/topluluk-onunde-kolayca-nasil-konusulur/>

Görsel 4.3: Konuşma Korkusu ve Heyecanı

<https://www.abprojeyonetimi.com/her-kitleyi-etkilemek-icin-topluluk-onunde-konusma-onerileri/>

Görsel 4.4: Konuşma Korkusu ve Heyecanı

<https://www.peoplesmatters.in/blog/life-at-work/death-by-public-speaking-16311>

Görsel 4.5: Rahat ve Etkili Konuşma

<http://www.detaykibris.com/topluluk-onunde-konusma-korkunuzu-nasil-yenersiniz-167663h.htm>

Görsel 4.6: Rahat ve Etkili Konuşma

<https://www.muthispsikoloji.com/topluluk-onunde-konusma-korkusunu-yenmek-icin-yapmaniz-gereken-6-sey/>

Görsel 4.7: Rahat ve Etkili Konuşma

<https://www.gokhangoksunlu.com/haber/topluluk-onunde-konusma-korkusu.html>

Görsel 4.8: Rahat ve Etkili Konuşma

https://www.derbihaber.com/topluluk-onunde-konusma-yapmadan-once-mutlaka-bilmeniz-gerekenler_650.html

Etkinlik-4

Etkinliğin Adı: Ben Kimim?

Kazanım: Hazırlıklı konuşma yapar.

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf - 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Tasarlanan etkinlikte öğrencilerin konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Öğretmen öğrencilerden edebiyat, tarih, bilim, resim, müzik ve fen bilimleri alanında önemli katkılarda bulunmuş ve alanının en iyi isimleri arasında yer almış önemli şahsiyetlerden bir kişiyi seçip o kişi hakkında bilgi edinmelerini ister. Öğrenciler seçtikleri kişi hakkında bir hafta boyunca araştırma yapar. O kişinin hayatı, önemli özellikleri, alanına olan katkısı ve önemli eserleri hakkında bilgi edinir. Araştırmasını tamamlayan öğrenciler, sınıf ortamında araştırmasını yaptığı kişinin kim olduğunu gizleyerek detaylıca tanıtır. Kimliği gizlenen kişi öğrenciler tarafından tahmin edilmeye çalışılır. Gerektiğinde öğrenciler tarafından konuşmacıya o kişi hakkında ipucu içeren sorular sorulur. Anlatılan kişi bulunana kadar etkinlik devam ettirilir.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikte öğrencilerin konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Öğrenciler araştırma sonuçlarını topluluk karşısında sunarken korku ve heyecanlarını kontrol etmeye çalışacağı bir ortamla karşılaşır. Tasarlanan etkinlik aracılığıyla öğrencinin araştırma yaptığı konu hakkında sunum hazırlama becerisine katkıda bulunup deneyim kazanmaları sağlanır. Öğrenci bu yolla konuşma öncesi prova yapma alışkanlığı kazanarak konuşmalarını planlayarak yapılandırmayı öğrenir. Tasarlanan bu etkinlik aracılığıyla sadece konuşmacının aktif olmasının önüne geçilir bu süreçte dinleyici de etkinlik sürece aktif bir şekilde katılır. Dinleyicinin edilgen olarak yer aldığı etkinlikler haricinde bu etkinlik dolayısıyla dinleyici etken bir rol alır. Etkinlik boyunca hem konuşmacı hem dinleyici aktif bir şekilde etkinlikte yer alır.

Etkinlikte kullanılacak hikâye;

İPEK MENDİL

İpek fabrikasının geniş cephesi ayla ısıldadı. Kapının önünden birkaç kişi, acele acele geçtiler. Ben isteksiz, nereye gideceği meçhul adımlarla yürürken, kapıcı arkamdan seslendi:

— Nereye?

— Şöyle bir gezineyim, dedim.

— Cambaza gitmiyor musun?

— Cevap vermediğimi görünce, ilave etti:

— Herkes gidiyor. Bursa'ya daha böylesi gelmemiş.

— Hiç niyetim yok, dedim.-

The image shows a handwriting practice sheet. At the top, there is a decorative header with a repeating pattern of stylized, overlapping shapes in shades of gray. Below the header, the page is filled with multiple rows of horizontal dashed lines, designed for tracing practice. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page.

Sait Faik ABASIYANIK

(Varlık Dergisi 19. Sayı, 1934)

Etkinlik-6

Etkinliğin Adı: Buluşumu Anlatıyorum

Kazanım: Hazırlıklı konuşma yapar.

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen öğrencilerden günlük hayatı kolaylaştırıcı bir buluş düşüncelerini ister. Öğrencilere düşünceleri ve hazırlanmaları için bir hafta süre verilir. Öğrencilere tanınan bir hafta içinde buluşlar oluşturulur, içeriği yapılandırılır ve sunum aşamasında kullanılması amacıyla görsel içerikli materyal ve maketler yapılır. Öğrenciler sınıf ortamında sırasıyla icatlarını tanıtıcı konuşmalar yaparak sunumlarını görsel içeriklerle desteklerler. Sunum sırası veya sonrasında dinleyicilerin sorusu varsa cevaplandırılır.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikte öğrencilerin konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Etkinlikte öğrencilerin bir buluş ortaya koyması sağlandığından onların yaratıcı düşünme becerisi desteklenmiş olur. Tasarlanan etkinlik aracılığıyla öğrenci, sunum hazırlama ve sunma açısından deneyim kazanır. Öğrenci bu yolla konuşma öncesi prova yapma alışkanlığı, konuşma sonrasında ise gelen dönütler ışığında kendini öz değerlendirmeye alma becerisi kazanır. Öğrenci kendi düşünerek bir şeyler ortaya çıkaracağı için üretme duygusu gelişecek ve öz güven noktasında fayda sağlayacaktır.

Etkinlik-7

Etkinliğin Adı: Kelime Kutusu

Kazanım: Hazırlıksız konuşma yapar.

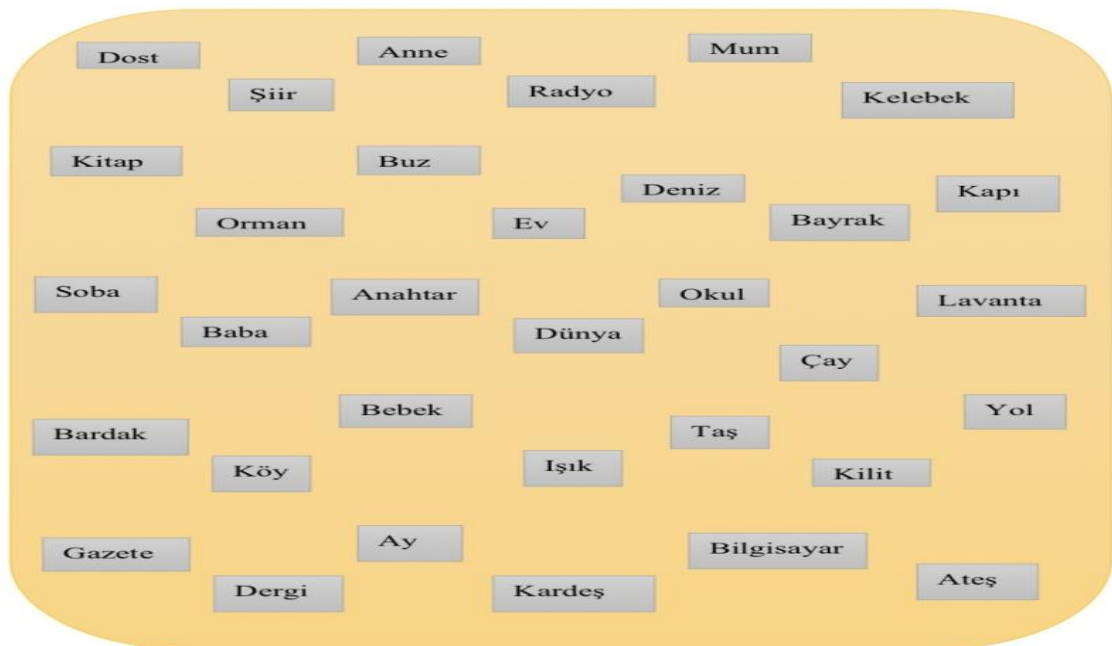
Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen tarafından kâğıtlara çeşitli kelimeler yazılarak bir kutunun içine atılır. Sırasıyla öğrenciler gelerek kutudan kâğıt çeker. Kutudan çıkan kelimeyle ilgili kısa bir süre düşünerek tahtaya kalkıp sınıf karşısında beş dakikalık bir konuşma yapar. Öğrenci, kutudan çıkan kelime bağlamında kalarak istediği tür ve içerikte konuşma yapar.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrencilerin konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Etkinlik vasıtasıyla öğrenci çok kısa bir sürede düşünerek bir konu hakkında konuşma planlayabilme deneyimi kazanacaktır. Etkinlik, topluluk önünde korku ve heyecan duymanın giderilmesine yardımcı olurken aynı zamanda çeşitli kelimelerle karşı karşıya getirdiği için kelime öğretimi açısından fayda sağlamaktadır. Etkinlikte kullanılan kelimeler işlenen ünite, konu, öğretmen ve öğrenci durumlarına göre değiştirilir.

Etkinlikte Kullanılacak Kelimeler

Şekil 4.3: Kelime Kutusu

Etkinlik-8

Etkinliğin Adı: Sessizce Haydi Anlat

Kazanım: Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen tarafından 5 kişiden oluşan öğrenci grupları oluşturulur. Çeşitli görsellerin olduğu resimli kartlar hazırlanır. Etkinlik yarışma formatında yapılır. Oluşturulan öğrenci gruplarından 1 öğrenci hazırlanan kartlardan birini çekerek grup arkadaşlarına çıkan resmi sözlü iletişimi kullanmadan beden diliyle anlatmaya çalışır. Anlatıcı olan öğrenci öğretmen tarafından tutulan 3 dakika içerisinde anlatabildiği kadar resim anlatmaya çalışır. Süre bitiminde grubun bildiği kartlar sayılarak bir köşeye ayrılır. Etkinlik diğer grupların anlatımlarıyla devam ettirilir. Etkinlik sonunda yarışmayı kazanan gruba sembolik pekiştireç uygulanır.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrencilerin konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Etkinlik topluluk önünde aktif olma deneyimi sağlarken aynı zamanda sözsüz iletişimin geliştirilmesinde oldukça etkilidir. Beden dilinin doğru ve yerinde kullanılması konuşmanın etkililiğini artırır. Etkinlik aracılığıyla beden diliyle kendini doğru düzgün ifade etme gelişecektir.

Etkinlikte Kullanılacak Resim Kartları

Görsel 4.9: Sessizce Haydi Anlat Kartları

Etkinlik-9

Etkinliğin Adı: Türkçe Konuş

Kazanım: Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen öğrencilerden istedikleri bir konuda, istedikleri bir türde konuşma yapmalarını ister. Öğrencilerden konuşmalarını planlamaları için 3 dakika düşünmeleri istenir. Konuşmacı, tahtaya kalkarak öğrencilerin karşısında 2 dakika hazırlıksız serbest konuşma yapar. Öğrencilerin konuşmalarında herhangi bir yabancı kelime kullanmaları yasaklanır. Konuşmanın içeriğinin tamamının Türkçe kelimelerden oluşması gerektiği söylenir. Etkinlik yarışma formatında düzenlenir. Öğrencilerin her birinin konuşmaya başlamadan önce konuşma puanları olur. Öğrenci konuşma sırasında kullandığı her yabancı kelime için puanlarından sabit miktarda bir eksilme gerçekleşir. Etkinlik sonunda en yüksek konuşma puanına sahip olan öğrenci yarışmayı kazanır.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikte öğrencilerin konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Etkinlik, günümüzde ana dilin büyük problemi olan yabancı dil etkisinin kırılması açısından oldukça etkili olacaktır. Etkinliğin topluluk karşısında hazırlıksız yapılması korku ve heyecanın yenilmesinde, yabancı kelimelerin kullanılmaması ise Türkçe konuşmaya özendirilmesi açısından etkili olacaktır. Tasarlanan etkinliğin yarışma formunda olması ise öğrencileri heveslendirerek katılım istediğini arttıracaktır.

Etkinlik-10

Etkinliğin Adı: Nesne Havuzu

Kazanım: Hazırlıksız konuşma yapar.

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Sınıfa öğretmen tarafından rastgele seçilmiş çeşitli nesnelerin olduğu bir kutu getirilir. Öğrenciler sırayla tahtaya çıkıp kutudan bir nesne çekerek çıkan nesneyle ilgili 3 dakikalık hazırlıksız konuşma yapar. Öğrencilere konuşma sırasında ses ve beden hareketlerine dikkat etmeleri gerektiği söylenir.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrencilerin konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Etkinliğin hazırlık olmadan yapılması öğrencilerin hızlı ve yaratıcı düşünme becerilerine katkı sağlayarak topluluk önünde konuşma tecrübesi sunar.

Etkinlikte Kullanılacak Nesneler

Görsel 4.10: Nesne Havuzu

Etkinlik-12

Etkinliğin Adı: Ürünümü Pazarlıyorum

Kazanım: Konuşma stratejilerini uygular. (İkna Etme)

Sınıf Seviyesi - Süre: 8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğrencilerden bir ürün tasarlayıp tasarladıkları o ürünü satıcı kimliğine bürünerek tanıtımları ve ürünü satmak için ikna edici konuşma yapmaları istenir. Öğrencilerin tasarladıkları ürünü tanıtan afiş, maket ve görsellerin de hazırlanması istenir. Hazırlıklarını tamamlayan öğrenciler sınıf ortamında gerekli düzenlemelerden sonra konuşmalarını yapar.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikte öğrencilerin konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Etkinlik öğrencilerin hayal güçlerini kullanmasını sağlayarak yaratıcı düşünme becerilerine katkı sağlayacaktır. Öğrencilerin bir ürün tasarlayarak sunmaları topluluk önünde konuşurken kendilerine güven duyarak öz güvenlerini geliştirecektir. Etkinlikte ikna etme stratejisinin kullanılması, öğrencilerin ikna etme ve etkileme kabiliyetlerini arttıracaktır.

Etkinlik-13

Etkinliğin Adı: Mesleğimi Tanıtıyorum

Kazanım: Hazırlıklı konuşma yapar.

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğrencilerden olmak istedikleri mesleği tanıtan konuşma yapmaları istenir. Bundan dolayı öğrencilere araştırma yapmaları için süre tanınır. Öğrenciler mesleklerinin tarihi, gelişimi, çalışma alanları, şartları, eğitimi ve mesleğin geleceği hakkında detaylı araştırma yaparlar. Öğrencilerden mesleklerini tanımlı kıyafet, araç-gereç ve görsel gibi materyaller kullanmaları istenir. Çalışmalarını tamamlayan öğrenciler sınıf ortamında sunumlarını yapar. Öğretmen etkinlik sonunda öğrencilere tüm mesleklerle ilgili çeşitli sorular sorarak anlama düzeyini ölçer.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikte öğrencilerin topluluk önünde konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Öğrencilerin meslekleri detaylı bir şekilde öğrenmesini sağlayarak meslek seçiminde yardımcı olur. Öğrenci kendisine uyan ya da uymayan mesleği bu yolla fark edebilir. Etkinlik konuşma eğitimine katkı sağlarken aynı zamanda mesleki rehberliğe fayda sağlamaktadır.

Etkinlik-14

Etkinliğin Adı: Kitabımı Anlatıyorum

Kazanım: Konuşma stratejilerini uygular. (Katılımlı konuşma)

Sınıf Seviyesi - Süre: 7. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğrencilerden okuyup çok beğendikleri bir kitabı anlatmaları ve o kitabın yazarı hakkında kısa bir bilgilendirme konuşması yapmaları istenir. Öğrenciler seçtikleri bir kitabı olayların oluş sırasına uygun ve beden dilini etkili kullanmaya dikkat ederek arkadaşlarına kitabı anlatır. Anlatımın devamında yazarın kişisel ve edebi hayatı da kısaca anlatılır. Etkinlik sonunda dinleyiciler kitap ve yazar hakkında konuşmacıya sorular sorar.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikte öğrencilerin konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Öğrencilerin okudukları bir kitabı kendi kontrolleri dâhilinde anlatmaları topluluk önünde konuşma becerisine olumlu yönde etkileyecektir. Etkinlik, öğrencilerin konuyu mantıksal bir bütünlük içinde oluş sırasına göre sunmalarını sağlar. Tasarlanan etkinlik aracılığıyla öğrenciler kitapların içeriği ve yazarlar hakkında da bilgi edinir. Etkinlik öğrencilerin, kitaplar hakkında merak duymalarına ve kitabı okumaya karşı istek duymalarına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Etkinlik-15

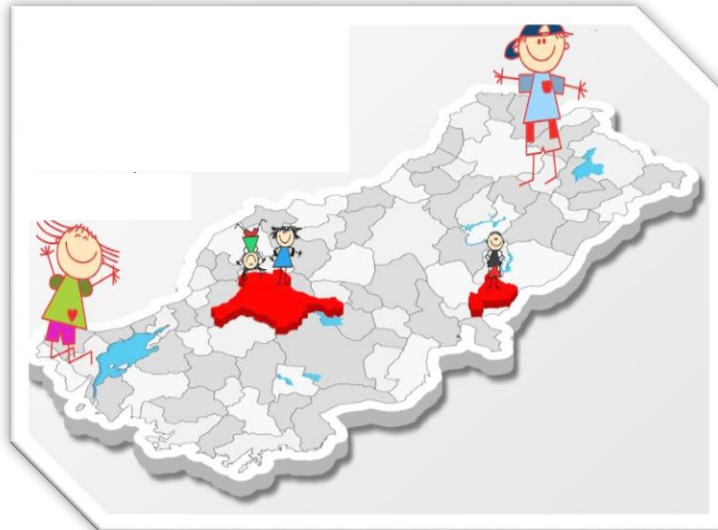
Etkinliğin Adı: Hangi Şehirim?

Kazanım: Hazırlıklı konuşma yapar.

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen, öğrencilerden bir şehir seçip o şehri araştırmalarını ister. Öğrenciler şehrin tarihi, coğrafi konumu, tarihi ve doğa güzellikleri, yemekleri, adet ve görenekleri ünlü olan eşyaları, geçim kaynakları ve iklim özellikleri hakkında detaylı bir araştırma yapar. Öğrenciler araştırma sonuçlarını düzenleyerek bol görsel içeriklerin yer aldığı sunum hazırlar. Sunum esnasında öğrenci anlattığı şehrin adını söylemez. Şehrin tanıtıcı özellikleri söylendikçe dinleyiciler anlatılan o şehri tahmin etmeye çalışır.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikte öğrencilerin konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Etkinlik aracılığıyla topluluk önünde konuşma korkusu ve heyecanının üstüne gidilmesinin yanına öğrencilerin ülkesinde bulunan şehirler hakkında bilgi edinmesi sağlanır. Öğrenci, sınıfa getirilen görseller sayesinde tarihi eserleri, doğa güzelliklerini ve mimari yapıları tanır. Etkinlik konuşma becerisini geliştirirken aynı zamanda kültürel unsurları da öğretecektir.

Etkinlik-16

Etkinliğin Adı: Duygu Havuzu

Kazanım: Hazırlıksız konuşma yapar.

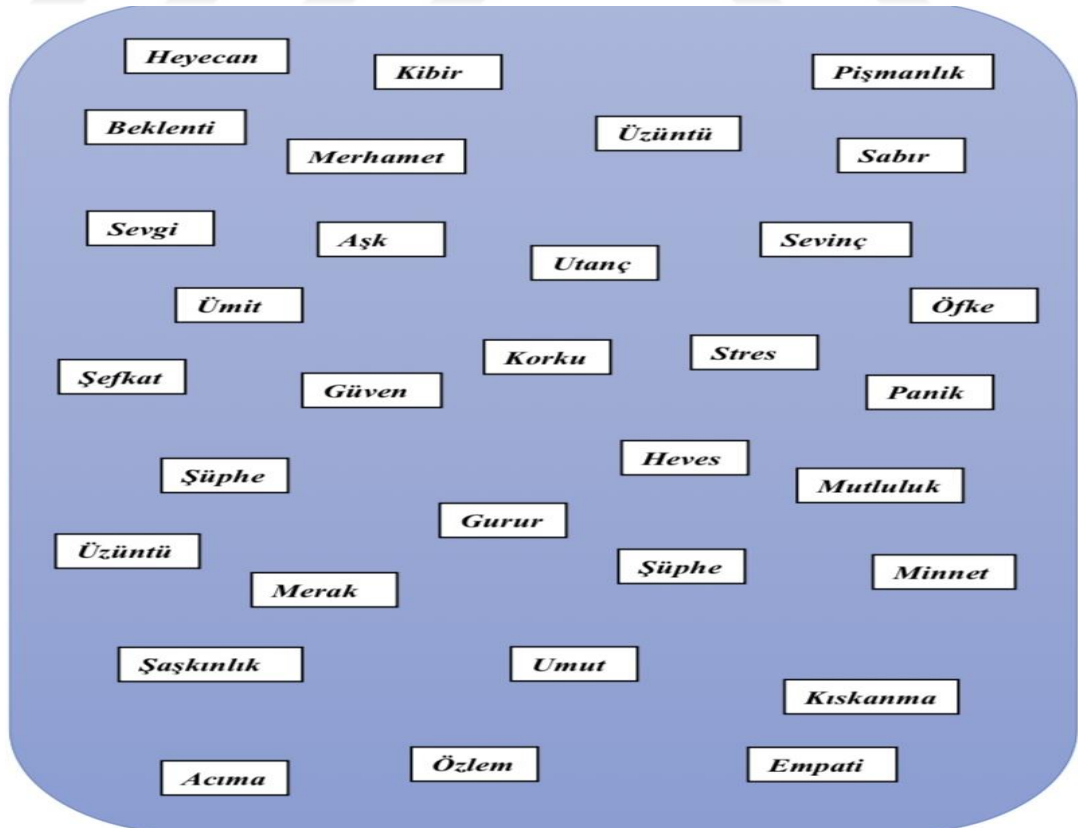
Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen küçük kâğıtlara birbirinden farklı duygular yazıp bir kutuya koyar. Öğrenciler kutudan bir kâğıt çekip çıkan duygu hakkında 2 dakika hazırlıksız konuşma yapar.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrencilerin konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Etkinlik aracılığıyla topluluk önünde konuşma deneyimi yaşayan öğrenci duyguların ayırımına ve etkilerinin bilincine varır.

Etkinlikte Kullanılacak Duygular

Şekil 4.4: Duygu Havuzu

Etkinlik-17

Etkinliğin Adı: Renkler Konuşuyor

Kazanım: Konuşma stratejilerini uygular. (Yaratıcı Konuşma)

Sınıf Seviyesi - Süre: 6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen, öğrencilerden bir renk seçip o renge bürünmelerini ister. Rengini seçen öğrenci seçtiği renk gibi düşünüp o rengi yansıtan 3 dakikalık bir konuşma yapar.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrencilerin topluluk karşısında konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Öğrencilerin bir renk olup o renge göre konuşması yaratıcı düşünme becerisini destekler.

Etkinlik-18

Etkinliğin Adı: Türkümün Hikâyesi

Kazanım: Hazırlıklı konuşma yapar.

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40+40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen öğrencilerden bir türkü seçip o türkünün hikâyesini araştırmalarını ve seçtikleri türküyü seslendirmeye çalışmalarını ister. Türkülerini seçen öğrenciler o türkünün hikâyesini araştırıp öğrenirler. Hazırlıklarını tamamlayan öğrenciler sırasıyla tahtaya çıkıp türkülerin hikâyesini anlatıp ardından türkülerini seslendirir.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikte öğrencilerin topluluk önünde konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olacaktır. Etkinlik, öğrencilerin araştırmalarını mantıksal bir bütünlük içinde sunmalarına katkı sağlar. Çalışmanın hazırlık gerektiren bir etkinlik olması dolayısıyla öğrencinin konuşma öncesi plan, program yapmasını ve akabinde de prova yapma alışkanlığı edinmesini sağlar. Etkinlikte hikâye anlatımından sonra türkü söylenmesi heyecan kontrolü ve nefes denetimi yapılmasına yardımcı olur.

Etkinlik-19

Etkinliğin Adı: Hazırlıksız Yakalandım

Kazanım: Hazırlıksız konuşma yapar.

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen tarafından hazırlıksız konuşma türleri yazılıp bir kutuya atılır. Öğrenciler kutudan bir kâğıt çekip çıkan hazırlıksız konuşma türüne yönelik 2 dakikalık hazırlıksız konuşma yapar.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrencilerin topluluk önünde konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Konuşmalarımız için her zaman hazırlık yapamayabiliriz. Kimi zaman hatta çoğu zaman günlük iletişimde hazırlık yapmadan konuşmak durumundayız. Tasarlanan etkinlik, öğrencilere topluluk önünde konuşma deneyimi sunarken aynı zamanda hazırlıksız konuşma türlerinin ayrımını öğrenip o hazırlıksız konuşma türlerine göre konuşma yapmayı da öğretir.

Etkinlikte Kullanılacak Hazırlıksız Konuşma Türleri

Şekil 4.5: Hazırlıksız Konuşma Türleri Kutusu

- Sohbet-söyleşi
- Kendini tanıtma
- Tanışma ve tanıştırma
- Teşekkür etme
- Özür dileme
- Telefonda konuşma
- Ziyaret konuşmaları
- Karşılama ve uğurlama
- Selamlaşma Konuşmaları
- Adres sorma, yol tarif etme

Etkinlik-20

Etkinliğin Adı: Hazırlığımızı Yaptık

Kazanım: Hazırlıklı konuşma yapar.

Sınıf Seviyesi - Süre: 8. Sınıf – 40+40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen 5 kişiden oluşan gruplar oluşturup her gruba bir hazırlıklı konuşma türü verir. Hazırlıklı konuşma türlerini alan öğrenciler kendilerine düşen konuşma türü hakkında bilgi edinir. Konuşma türünü özümseyen öğrenciler konularını da belirleyip içerik hakkında araştırmalarını yapar ve sunumlarını hazırlar. Öğrenci grupları sırasıyla hazırlıklı konuşma türlerini sunar. Dinleyici gruplarının sorusu varsa konuşmacılar tarafından cevaplanır.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrencilerin topluluk önünde konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesi amaçlanmıştır. Etkinliğin grup çalışması içermesi dolayısıyla iş birliği, grup bilinci ve olumlu grup bağı oluşmasını destekler. Öğrenciler, etkinlikle hazırlıklı konuşma türlerini öğrenip farklarının ayırmasına varır.

Etkinlikte Kullanılacak Hazırlıklı Konuşma Türleri

Şekil 4.6: Hazırlıklı Konuşma Türleri

- ✓ Açık oturum
- ✓ Panel
- ✓ Forum
- ✓ Münazara
- ✓ Bilgi şöleni (sempozyum)
- ✓ Kurultay (Kongre)

Etkinlik-21

Etkinliğin Adı: Söz Kavanozu

Kazanım: Konuşma stratejilerini uygular. (Güdümlü konuşma)

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen tarafından kâğıtlara atasözü, deyim ve özdeyişler yazılarak bir kavanozun içerisine atılır. Öğrenciler tahtaya kalkıp sırayla kavanozdan bir kâğıt çekip çıkan söz hakkında 2 dakikalık hazırlıksız konuşma yapar.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlik öğrencilerin topluluk karşısında konuşma korkusu ve heyecanlarını yenmelerine yardımcı olur. Etkinlikle öğrencilerin topluluk karşısında konuşma becerisinin geliştirilmesinin yanında atasözü, özdeyiş ve deyim anlamlarının öğrenilmesine katkı sağlar.

Etkinlikte Kullanılacak Atasözü, Deyim ve Özdeyiş

Şekil 4.7: Söz Kavanozu

- Büyük başın derdi büyük olur.
- Cambaz iptе, balık dipte gerek.
- Esirgenen göze çöp batar.
- İki baş bir kazanda kaynamaz.
- Önce düşün, sonra söyle.
- Açık kapı bırakmak.
- Baklayı ağzından çıkarmak.
- Göz hapsine almak.
- Huyunu suyunu almak.
- İpe un sermek.
- Kâğıt üzerinde kalmak.
- Tatlı dil, her kapıyı açan sihirli bir anahtardır. (Montaigne)
- Sanat ve sanatçıdan yoksun bir toplumun canlılığı olmaz. (M. Kemal Atatürk)
- Konuşma, insanın aklını kullanma sanatıdır. (Eflatun)
- Kitapsız yaşamak, kör, sağır, dilsiz yaşamaktır. (Seneca)
- Hayat yaşla değil, yaşamakla anlaşılır. (Andre Gide)

Etkinlik-22

Etkinliğin Adı: Hayalime Kavuştum

Kazanım: Hazırlıksız konuşma yapar.

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğrencilere en büyük ideali ve hayali anlatılır. Tahtanın önüne kürsü koyulur, konuşmacı olan öğrenci kürsüye alınır. Dinleyiciler öğrenciler, konuşmacı öğrencinin o hayaline ulaştığı varsayarak sorular sorar. Konuşma sırasında ses tonu ve beden diline dikkat edilmesi gerektiği söylenir.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikte öğrencilerin topluluk karşında konuşma korkusu ve heyecanını yenmesine yardımcı olunur. Öğrencilerin kürsüye geçip geleceğe dair konuşma yapması öğrencilerin kendilerine güven duymalarını sağlayarak öz saygılarını da geliştirmeye yardımcı olur. Etkinliğin konuşma becerisine katkısının yanında öğrencilerin birbirlerinin ideal ve hayallerini öğrenmelerini ve birbirlerini daha iyi tanıma fırsatı oluşturur.

Etkinlik-23

Etkinliğin Adı: Anı Kutusu

Kazanım: Konuşma stratejilerini uygular. (Empati Kurma)

Sınıf Seviyesi - Süre: 7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen empatiyi konu alan bir metin okuyup öğrencileri konu hakkında konuşturur. Konu özümseindikten sonra öğrencilerden yaşadıkları bir iyi bir kötü olmak üzere iki anı yazmaları istenir. Öğrencilerin yazdıkları anılar bir kutu içine toplanır. Öğrenciler sırayla tahtaya çıkıp karışık halde toplanan anılardan birini çeker ve anıyı okuyup hissettikleri hakkında konuşma yapar.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrencilerin topluluk önünde konuşma korkusu ve heyecanının giderilmesi amaçlanmıştır. Etkinlikte konuşma stratejilerinden biri olan empati kurma kullanılır. Etkinlik yazma ve konuşma olmak üzere iki beceriyi de içine almakta ve bu becerilerin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Öğrenciler arkadaşlarının başından geçen iyi ve kötü olayları okuyarak kendisini arkadaşının yerine koyacak ve onları da iyi anlayacaktır.

Etkinlik-24

Etkinliğin Adı: Resimli Masalımı Devam Ettir

Kazanım: Konuşma stratejilerini uygular. (Yaratıcı)

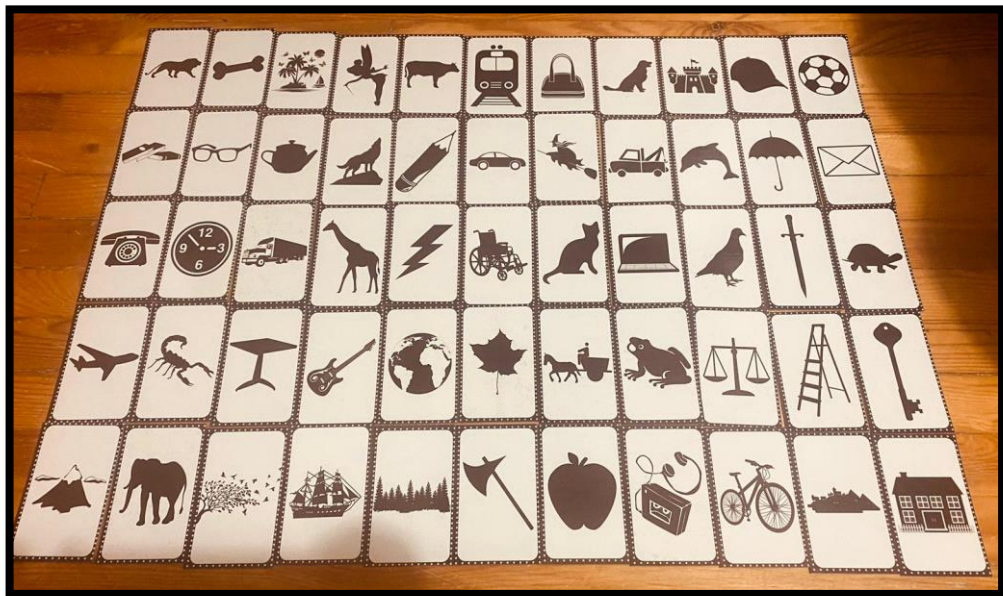
Sınıf Seviyesi - Süre: 6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen, sınıfa çeşitli resimlerin yer aldığı kartlar getirir. Bir öğrenci kartlardan birini çekerek çıkan resimle uyumlu bir masal anlatmaya başlar. Her öğrencinin 4 masal kartı çekme hakkı vardır. Öğrenci 4 kartını da çektikten ve masalı belli bir noktaya getirdikten sonra diğer öğrenci gelerek arkadaşının kaldığı yerden kart çekerek masalı devam ettirir. Aynı sistemde sırasıyla tüm öğrenciler masal anlatır.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrencilerin konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Öğrencilerin resim kartlarıyla masal oluşturması hayal gücü ve yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlar. Çekilen kartların masalın devamını oluşturması bağlantı kurma ve mantıksal düzen içinde anlatma kabiliyetini geliştirir. Aynı zamanda yarım kalan işi tamamlama becerisine de katkı sağlar.

Etkinlikte Kullanılacak Masal Kartları

Görsel 4.11: Masal Kartları

Etkinlik-25

Etkinliğin Adı: Haydi Konuş

Kazanım: Hazırlıksız konuşma yapar.

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

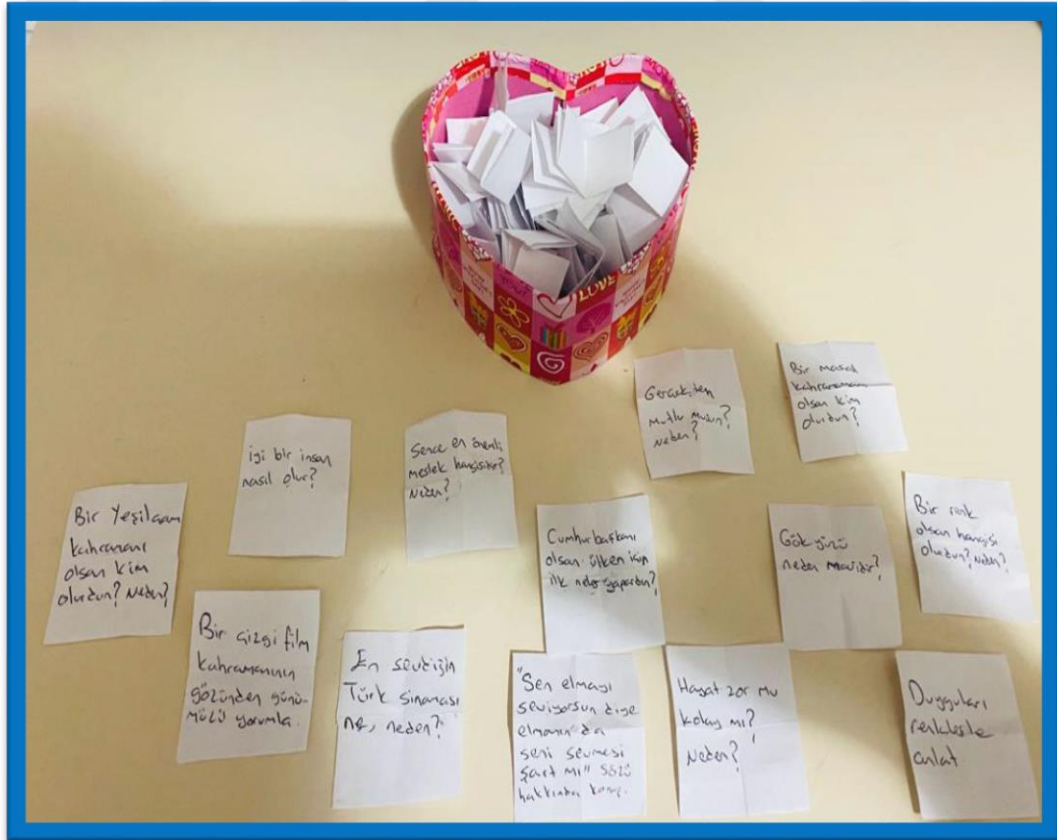

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen tarafından kâğıtlara konuşma konuları yazılıp bir kutuya atılır. Öğrencilerden bir kâğıt çekip çıkan konu hakkında ses ve beden dili kontrolüne dikkat ederek iki dakikalık hazırlıksız konuşma yapmaları istenir.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrencilerin topluluk önünde konuşma korkusu ve heyecanı yaşamaları engellenmek istenmiştir. Etkinlik, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini arkadaşlarına rahat bir biçimde ifade etmelerine katkı sağlar. Öğrenciler hazırlık yapmadan da bir konu hakkında konuşma yapabilme deneyimi yaşayarak konuşma becerilerini geliştirir.

Etkinlikte Kullanılacak Konuşma Kutusu ve Konu Örnekleri

Görsel 4.12: Konuşma Kutusu

Etkinlik-26

Etkinliğin Adı: Karakterim Canlandı

Kazanım: Konuşma stratejilerini uygular. (Yaratıcı konuşma)

Sınıf Seviyesi - Süre: 6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğrencilerden bir masal anlatmaları ve bu masalda geçen karakterlerin fiziksel ve duyuşsal özelliklerinin sayılması istenir. Anlatım sırasında dinleyici öğrenciler konuşmacı öğrenciye masal veya kahramanlar hakkında sorular sorar. Konuşmacı öğrenci anlatımını bitirdikten sonra masal kahramanının rolüne girip o masal kahramanını canlandırır.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrencilerin topluluk karşında konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesi amaçlanmıştır. Etkinlik aracılığıyla öğrenciler bir olayı oluş sırasına uyararak ve mantıksal bütünlük içinde sunmayı öğrenir. Kahramanların özelliklerinin sıralanması öğrencinin tasvir edebilme becerisine katkıda bulunur. Türün özelliğine göre anlatım yapabilmeyi kavrayan öğrenci canlandırma çalışmasıyla da öğrencinin rol yapma becerisi artar, topluluk önünde konuşma becerisi artar, öz güvenin artmasını sağlar, çekingen, tutuk öğrencilerin gelişmesini sağlar ve empati yeteneğinin gelişmesine katkıda bulunur.

Etkinlik-28

Etkinliğin Adı: Tarihte Ben

Kazanım: Hazırlıksız konuşma yapar.

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğrencilere bir zaman makinesinin içine girdikleri varsayarak kendilerini tarihte önemli bir şahsiyetin yerine koyarak yaşadıkları dönemde geçen olayları ve günümüzde yaşanan olayları yorumlaması istenir. Konuşma sırasında ses hâkimiyetine ve beden duruşlarına dikkat etmeleri söylenir.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrencilerin topluluk karşısında konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Etkinlikle öğrenciler tarihsel empati yapacak ve günümüz şartlarını yorumlayabilecektir.

Etkinlik-29

Etkinliğin Adı: Öykü Kutusu

Kazanım: Konuşma stratejilerini uygular. (Yaratıcı konuşma)

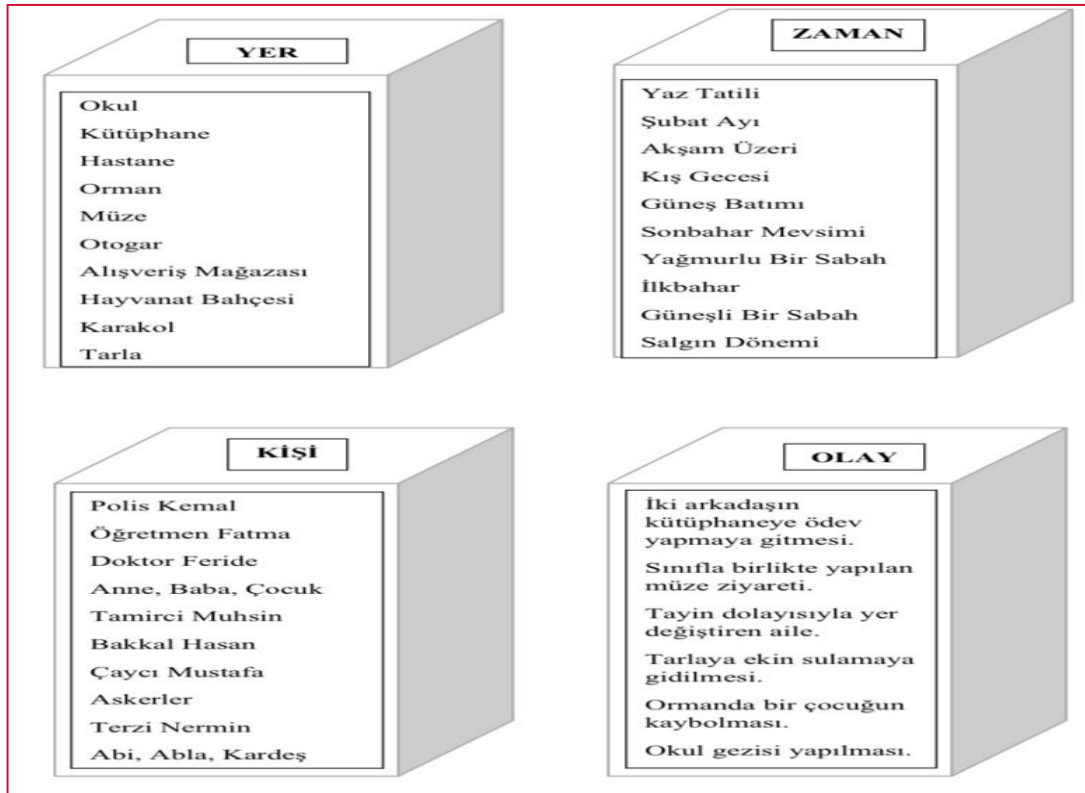
Sınıf Seviyesi - Süre: 6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğrencilerden yer, zaman, kişi ve olay olmak üzere hikâye unsurlarından birer tane yazmaları istenir. Öğrencilerin yazmış olduğu hikâye unsurları yer, zaman, kişi ve olay ayrı ayrı kutulara toplanır. Öğrenciler tahtaya çıkıp her kutudan bir tane kâğıt çeker. Öğrenci, çıkan yer, zaman, kişi ve olayla bir öykü oluşturup anlatır.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikte öğrencilerin konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Etkinlikle hikâye unsurları daha iyi özümseenecek, öğrencilerin bir olayı anlatabilme kabiliyetleri gelişecek, bağlam kurma becerisi aratacak ve yaratıcı düşünmeyle konuşma beceresi gelişim gösterecektir.

Etkinlikte Kullanılacak Öykü Kutuları

Şekil 4.8: Öykü Kutusu

Etkinlik-30

Etkinliğin Adı: Nerede Nasıl Konuşulur

Kazanım: Hazırlıksız konuşma yapar.

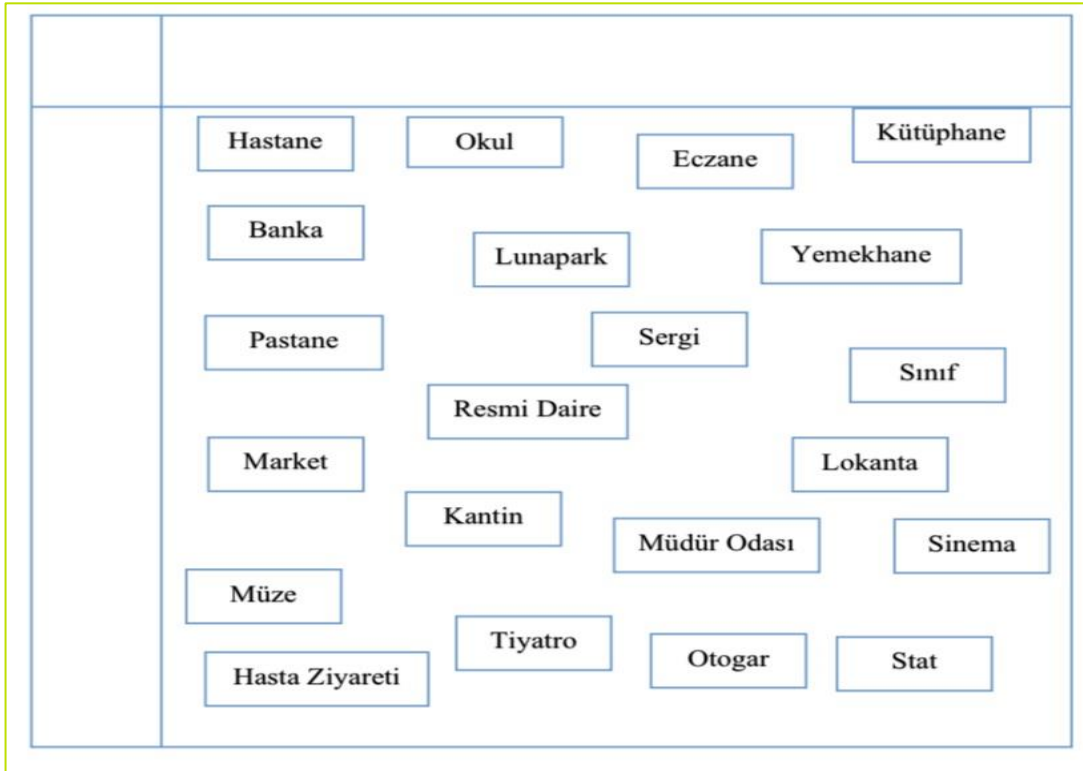
Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen tarafından bir kutunun içine çeşitli mekânlar yazılarak atılır. Öğrenciler bu kutudan bir kâğıt çekerek çıkan mekâna uygun konuşma başlatırlar. Etkinlik çıkan mekâna göre tek öğrenci ya da birden fazla öğrenci eşliğinde yapılabilir.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrencilerin topluluk önünde konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Etkinlikle öğrenci bulunduğu ortamı dikkate alarak konuşmasını öğrenecektir. Her yerde aynı ses, üslup ve içerikle konuşulmaz. Tasarlanan etkinlik öğrenciye nerede, nasıl konuşmasına ve farklı yerlerde konuşurken nelere dikkat edilmesi gerektiğine dair ileti verir.

Etkinlikte Kullanılacak Mekânlar

Şekil 4.9: Mekân Kutusu

Etkinlik-31

Etkinliğin Adı: Kimle Nasıl Konuşulur

Kazanım: Hazırlıksız konuşma yapar.

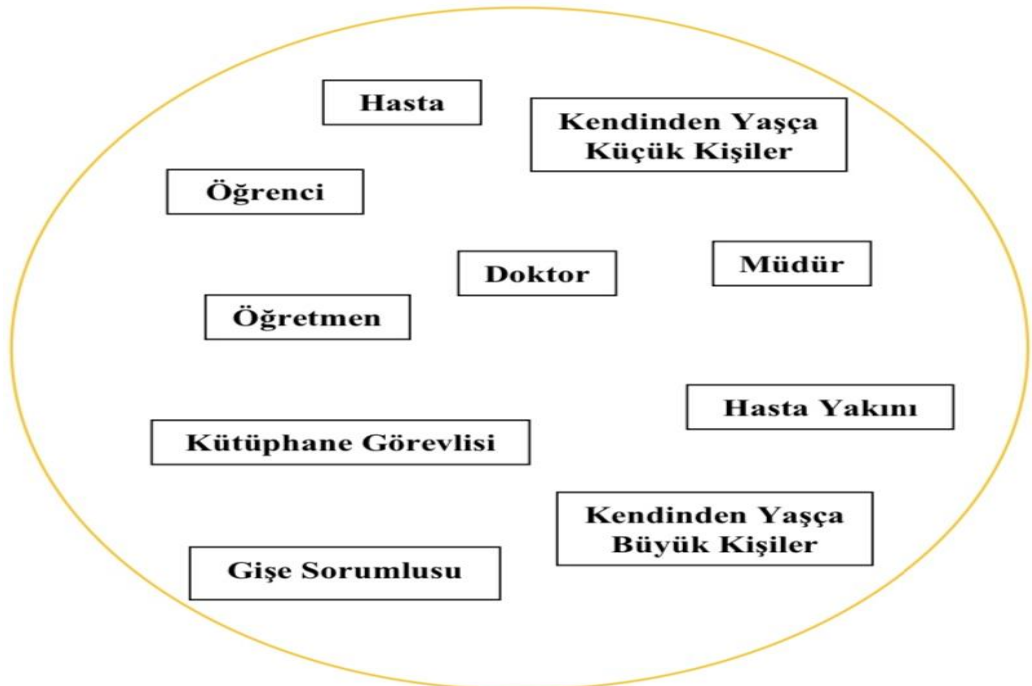
Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen tarafından bir kutunun içine çeşitli kişiler yazılarak atılır. Öğrenciler bu kutudan bir kâğıt çekerek çıkan kişiyle bir konuşma başlatır. Kâğıt çeken öğrenci konuşmacı olup iletişim kuracağı kişiyi gönüllü arkadaşlarının içinden seçer.

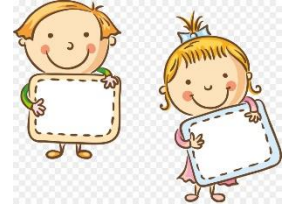
Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrencilerin topluluk önünde konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesi sağlanacaktır. Etkinlikte öğrenci, dinleyici grubunu dikkate alarak konuşmasını öğrenecektir. Herkesle aynı ses tonu, üslup ve içerikle konuşulmaz. Tasarlanan etkinlik öğrenciye kimle, nasıl konuşması gerektiği ve konuştuğu kişiye göre nelere dikkat etmesi gerektiğini kavratır.

Etkinlikte Kullanılacak Kişiler

Şekil 4.10: Kişi Kutusu

Etkinlik-32

Etkinliğin Adı: Düşüncemi Açıklıyorum

Kazanım: Konuşma stratejilerini uygular. (Eleştirel Konuşma)

Sınıf Seviyesi - Süre: 7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen tarafından ortaya bir önerge atılır. Örneğin “Yabancı dille eğitim kaldırılmalıdır.” öğrenciler ortaya atılan önergeye katılıp katılmadıklarına dair görüş bildirerek katılanlar, katılmayanlar veya kararsız olanlar olmak üzere gruplar oluşturur. Gruplarda yer alan öğrencilerden her biri konu hakkında düşüncesini açıklar. Öğrencilerden düşüncelerini açıklarken gerekçelendirme yapmaları ve savunmaları istenir.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrencilerin konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Öğrenciler topluluk karşısında düşüncesini açıklar ve savunurken konuşma becerileri gelişecektir. Uygulamaya tüm öğrencilerin birlikte katılması sınıf ortamında olumlu bağlılık oluşturacak ve birlikte çalışma becerisini destekleyecektir. Kendi görüşlerini ifade eden öğrenciler, arkadaşlarını da dinleyerek farklı bakış açısı oluşturacaktır.

Etkinlik-33

Etkinliğin Adı: Gelecekteki Ben

Kazanım: Hazırlıksız konuşma yapar.

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen tarafından öğrencilere aşağıda verilen yarım bırakılmış cümleler verilerek öğrencilerin bu yarım bırakılan cümleleri doldurarak arkadaşlarına hazırlıksız konuşma yapmaları istenir.

- Gelecekte kendimden beklentim.....
- Gelecekte kendimi nerede görüyorum.....
- Gelecekte yanımda şu kişiler var.....

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle, öğrencilerin topluluk karşında konuşma korkusu ve heyecanı yaşamaları engellenmek istenmektedir. Etkinlik konuşma becerisine olumlu yönde katkı sağlarken öğrencilerin ileriye dönük beklenti, istek, hayal ve düşüncelerinin öğrenilmesini sağlar.

Etkinlik-34

Etkinliğin Adı: Okulumun, Sınıfımın Gündeminde Ne Var?

Kazanım: Konuşma stratejilerini uygular. (Yaratıcı konuşma)

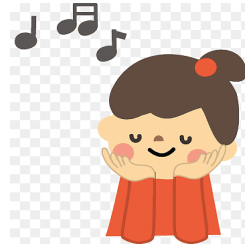
Sınıf Seviyesi - Süre: 6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğrencilerle birlikte okulun ve sınıfın gündemi belirlenerek haber metinleri yazılır. Tahtanın önüne televizyon görüntüsünü anımsatan bir maket yapılarak koyulur. Konuşmacı öğrenci bu maketin arkasına geçerek sanki haber spikeriymiş gibi gündem hakkında konuşma yapar.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrencilerin topluluk önünde konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Öğrencilerin topluluk karşısında konuşma becerisi artarken konuşmaktan çekinen ve tutukluk gösteren öğrencilerin gelişmesine katkı sağlar.

Etkinlik-35

Etkinliğin Adı: Müziği Hisset

Kazanım: Konuşma stratejilerini uygular.

Sınıf Seviyesi - Süre: 6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğrencilere gözlerini kapatmaları söylenerek Beethoven-Ay Işığı Sonatı, Farid Farjat-Keman Ağlıyor ve Antonio Vivaldi-Storm ve Mozart-40. Senfoni gibi klasik müzikler dinletilir. Öğrencilere müziği dinlerken neler hissettikleri, müziğin onlarda neler çağrıştırdığı ve neler düşündürdüğü sorularak öğrencilerin duygu ve düşüncelerini konuşarak anlatmaları istenir.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrencilerin topluluk karşısında konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesi istenmiştir. Etkinlik topluluk önünde konuşma becerisine katkı sağlarken öğrencilerin yaratıcılıkları artacaktır. Etkinlikte klasik müziğe yer verilmesi öğrencilerde estetik zevk oluşturmaya katkı sağlar. Etkinlik öğrencilerin duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edecekleri ortam oluşturur.

Etkinlik-36

Etkinliğin Adı: Rolüne Uygun Konuş

Kazanım: Hazırlıklı konuşma yapar.

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğrencilerden uzay araştırmacısı, doktor, avukat, pazarlamacı, aşçı, astronot, tarih profesörü ve şair gibi roller üstlenmeleri istenir. Öğrenciler üstlendikleri roller hakkında kısa bir araştırma yapar. Sınıf ortamına gelindiğinde o role bürünerek konuşma yapılır. Dinleyici öğrenciler konuşma yapan öğrenciye üstlendiği rol hakkında neler yaptığı, nasıl yaşam sürdürdükleri gibi konularda sorular sorar.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlik topluluk önünde gerçekleştirilerek öğrencilerin konuşma korkusu ve heyecanlarının giderilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Öğrenciler, etkinlik aracılığıyla üstlendiği role uygun konuşma yapma becerisini geliştirir.

Etkinlik-37

Etkinliğin Adı: Özür Dilerim

Kazanım: Hazırlıksız konuşma yapar.

Sınıf Seviyesi - Süre: 6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen tarafından, özür dilemenin önemini vurgulayan bir metin sınıfta öğrencilerle paylaşılır. Metin okunduktan sonra öğrencilere metinle ilgili sorular yöneltilerek konuşmaları sağlanır

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrenci topluluk önünde konuşma ve fikirlerini ifade edebilme deneyimi edinir. Etkinlik aracılığıyla konuşma becerisi gelişirken aynı zamanda özür dileme alışkanlığı kazanılmasına da yardımcı olunur ve böylece kişiler arası iletişim becerilerine katkı sağlanır.

Etkinlikte Kullanılacak Metin

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde şehirlerden birinde özür dilemeyi bilmeyen bir çocuk yaşarmış. Bu çocuk bazen bilerek bazen de hiç istemeden insanların kalbini kırarmış ama sonrasında ne olursa olsun kalbini kırdığı kişilerin gönlünü almazmış. Bugüne kadar kimseden özür dilediği görülmemiş. Hep kendince bahaneler uydurur, “yanlışlıkla oldu canım isteyerek mi yaptım sanki” ya da “bir daha yapmam olur biter” gibi sözlerle durumu geçiştirirmiş. Kimsenin duygularına ve hislerine önem vermezmiş. Bir gün en yakın arkadaşının da kalbini kırmış, ona kötü sözler söylemiş. Arkadaşı bu duruma çok üzülmüş,

-Sen de çok abartıyorsun, bir daha yapmam olur biter, demiş.

En yakın arkadaşı o kadar üzgün, o kadar kırgınmış ki bu kendisini geçiştiren cevap karşısında daha da kırılmış ve üzülmüş. Kendisini oldukça değersiz hissetmiş ve arkadaşına bir ders vermeye karar vermiş. Arkadaşına onu affettiğini söylemiş ve ertesi gün en sevdikleri parkta buluşmak için sözleşmişler. Özür dilemeyi bilmeyen çocuk parka gitmiş arkadaşını beklemeye başlamış.

Beklemiş, beklemiş ama ne gelen olmuş ne de giden. O da epey bir süre bekledikten sonra evine dönmüş. Ertesi gün yolda arkadaşı ile karşılaşmış ve ona sitem etmiş:

-Dün seni saatlerce bekledim neden gelmedin?

-Canım gelmek istemedi, vazgeçtim.

-Nasıl olur? Neden haber vermedin?

-Çok abartıyorsun, demiş arkadaşı ve kendisini hiç umursamadan yoluna devam etmiş. Ertesi gün parkta karşılaşmışlar. Özür dilemeyi bilmeyen çocuk arkadaşı ile top oynamak istemiş. Arkadaşı bu teklifi kabul etmiş ama küçük bir işi olduğunu söyleyerek ondan kendisini beklemesini rica ederek parktan uzaklaşmış. Özür dilemeyi bilmeyen çocuk arkadaşını beklemiş, beklemiş. Yine ne gelen olmuş ne de giden. O da mecburen bir süre sonra evine dönmüş. Kalbi kırılmış, canı bu duruma çok sıkılmış.

Ertesi gün her yerde arkadaşını aramış ve onu bulur bulmaz,

-Benden özür dile. İki seferdir beni bekletiyorsun, demiş. Bunun üzerine arkadaşı şunları söylemiş:

-Sen bugüne kadar yaptığın yanlışlardan dolayı hiç özür diledin mi ki şimdi özür bekliyorsun? Hayatta paylaşmak, fedakârlık, saygı, sevgi gibi çok özel değerler vardır. Ama şunu unutmamak lazım ki bunların hepsi karşılıklıdır. İyi ilişkilerin olmasını istiyorsan emek harcamalısın, karşıdaki kişiyi önemsemelisin. Onun duygularına değer vermeli ve her şeyden önemlisi incittiğin kalbi onarmak için çaba göstermelisin. Ben sana ayna tuttum arkadaşım. Sense o aynada kendini gördün. Sen bana kırılmadın sen kendine kırıldın çünkü senin davranışların yol açtı bu duruma. Böyle davrandığın için önce kendinden özür dilemelisin.

Duydukları karşısında sarsılan çocuk, önce kendinden sonra da arkadaşından bugüne kadarki tavırları yüzünden özür dilemiş ve çok önemli bir şeyi öğrenmiş: Özür dilemeyi bilmek insanların kendilerine duydukları saygıdan gelir. Bundan sonraki hayatında da yanlış yaptığı zaman özür dilemekten hiç ama hiç çekinmemiş.

(www.masallaroku.com)

Etkinlikte Kullanılacak Metin Altı Soruları

1. Metinden hareketle özür dilemek önemli midir, neden?
2. Senin özür dilemeyen bir arkadaşın olmasını ister miydin, öyle bir arkadaşın olsa nasıl hisseder ve ne yapardın?
3. Hangi durumlarda özür dlenir? Senin özür dileme eylemiyle ilgili yaşadığın veya tanık olduğun bir anı anlat.
4. Bir kişiden nasıl özür dlenir, özür dilerken nelere dikkat edilir ve nasıl bir yaklaşım sergilenir?
5. Sen özür dilemeyi bilmeyen bir kişiye özür dilemeyi nasıl öğrettirdin?

Etkinlik-38

Etkinliğin Adı: Ben Değerliyim

Kazanım: Hazırlıksız konuşma yapar.

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen tarafından öğrencilere “Ben değerliyim çünkü...” ifadesi verilerek öğrencilerin bu cümleyi tamamlayıcı konuşma yapması istenir. Öğrencilerin konuşmaları bittikten sonra her öğrenciye konuşma değerlendirme formu verilerek kendi konuşmasını değerlendirmesi istenir.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrenci topluluk önünde konuşma fırsatı edinir. Etkinlik, öğrencilerin kendini doğru bir şekilde ifade etmesine, kendi konuşmasını değerlendirerek eksikliklerini gidermesine ve böylece de konuşma becerisinin geliştirilmesine katkı sağlar.

Etkinlikte Kullanılacak Konuşma Becerisi Öz Değerlendirme Formu

Sözlü Sunum Becerisi Öz Değerlendirme Formu

	Evet	Kısmen	Hayır
Konuşmama uygun ifadelerle başladım.			
Dikkati dağıtacak ayrıntılardan kaçındım.			
Konuşurken gereksiz sesler çıkarmaktan kaçındım.			
Dinleyicilerle göz teması kurdum.			
Sözlerimle uyumlu jest ve mimikler kullandım.			
Sözcükleri anlamlarına uygun kullandım.			
Konuşmamda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullandım.			
Konuşmamı belirlenen sürede tamamladım.			
Konuşmamı uygun bitiş ifadeleriyle tamamladım.			

(MEB, 2021)

Etkinlik-39

Etkinliğin Adı: Nereden Nereye

Kazanım: Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen tarafından bir ağacın mobilya olana kadarki geçirdiği evreler öğrencilere anlatılır. Anlatım bittikten sonra öğrencilerden bir ağacın mobilya olana kadar geçirdiği aşamaları sınıfta pandomim olarak canlandırmaları istenir.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrenci topluluk önünde aktif olarak bir etkinliğe katılma şansı elde eder. Pandomim etkinliği ile öğrencinin beden dili kullanımı, duyuşsal ve sosyal zekâ gelişimine katkı sağlanır.

Etkinlik-40

Etkinliğin Adı: Aklımda Ne Kaldı?

Kazanım: Konuşma stratejilerini uygular. (Hafızada tutma tekniği)

Sınıf Seviyesi - Süre: 6. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğrencilere bir sözcük listesi oluşturulacağı ve bu listede yer alan sözcükleri kullanarak bir hikâye oluşturup anlatacakları söylenir. Ardından sınıfta bulunan tüm öğrencilerden kişi, yer, zaman, olay, nesne ve eylem gibi çeşitli sözcükler söylenmeleri istenir. Öğrencilerden alınan cevaplar doğrultusunda bir sözcük listesi oluşturulur. Daha sonra listedeki sözcükler tahtaya çıkarılan bir öğrenciye okunur. Öğrenciye hikâyesini oluştururken listede yer olan bu sözcükleri kullanması istenir. Öğrenciye hikâyesini oluşturması için biraz süre verilir ve ardından hikâye anlatımı gerçekleştirilir. Etkinlik farklı kelime listelerinin oluşturulması ve hikâye anlatıcılarının değiştirilmesi biçiminde devam ettirilir.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrencinin topluluk önünde hikâye anlatımı yaparak konuşma korkusu ve heyecanını gidermesi amaçlanmaktadır. Etkinlik konuşma becerisinin gelişimine katkı sağlarken aynı zamanda da öğrencilerin hafızada tutma becerilerini de geliştirir. Öğrencilerin verilen kelimelerle bir öykü oluşturması onların yaratıcılıklarına da fayda sağlayacaktır.

Etkinlik-41

Etkinliğin Adı: Teşekkür Etmeyi Unutma

Kazanım: Hazırlıksız konuşma yapar.

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Teşekkür etmenin önemini sezdiren posterler öğretmen tarafından tahtaya asılır. Öğrencilerden posterleri inceleyip üzerine konuşma yapmaları istenir. Posterler öğrenciler tarafından yorumlandıktan sonra aşağıda yer alan sorular öğrencilere yöneltilir.

Öğrencilere Sorulacak Sorular;

1. İnsan hangi durumlarda teşekkür eder?
2. Teşekkür etmek önemli bir davranış mıdır, neden?
3. Teşekkür etme davranışının olmadığı bir dünya nasıl olurdu?
4. Karşınızdaki kişiye teşekkür edilmesi gereken bir davranışta bulunduğunuzda karşınızdaki kişi teşekkür etmediği ve ettiği zaman neler hissediyorsunuz?

Etkinlik Açıklaması: Etkinlik konuşma becerisinin geliştirilmesine katkı sağlarken aynı zamanda da öğrencilere teşekkür etmenin önemini sezdirerek teşekkür etme alışkanlığının kazandırılmasına yardımcı olur.

Etkinlikte Kullanılacak Posterler

Etkinlik-42

Etkinliğin Adı: Özlemdir İlk Aklıma Gelen

Kazanım: Konuşma stratejilerini uygular. (Kelime kavram havuzundan seçerek konuşma)

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen tarafından tahtaya bir havuz çizilerek havuzun ortasına “özlem” kelimesi yazılır. Öğrencilerden bu kelimeyle ilgilim akıllarına ilk gelen kelimenin ne olduğu sorulur. Öğrencilerden gelen yanıtlar doğrultusunda tahtaya çizilen havuzun içi bu kelimelerle doldurulur. Öğrencilerden tahtadaki kelime havuzundan yararlanarak özlem konusunu ele alan bir konuşma yapmaları istenir. Öğrencilere hazırlık yapmaları için kısa bir süre verilir ve ardından konuşmalarını yapmaları üzere tahtaya çıkartılır.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlik öğrencilerin topluluk karşısında konuşma yapma fırsatı sunmaktadır. Etkinlikle konuşma becerisi geliştirilirken aynı zamanda öğrencilerin çağrışımlardan yararlanarak kelime ve kavramlar oluşturmalarını ve böylece de söz varlığının gelişimine katkı sağlanır.

ÖZLEM

Etkinlik-43

Etkinliğin Adı: Hangi Duygudayım?

Kazanım: Hazırlıksız konuşma yapar.

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

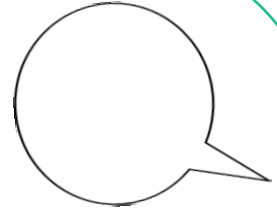
Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen tarafından öğrencilere, çeşitli duygu durumlarında yapılan telefon görüşmesi görsellerini dağıtır. Öğrencilerden görselleri inceleyip resimlerde bulunan kişilerin nasıl bir duygu durumunda ve hangi konuda konuştuğunu tahmin etmelerini istenir. Görselleri inceleyen öğrenciler görsellerden yola çıkarak telefon görüşmelerini canlandırır.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikle öğrenci topluluk önünde aktif olarak bir etkinliğe katılma şansı elde eder. Canlandırma etkinliği aracılığıyla öğrencinin beden dili kullanımı, duyuşal ve sosyal zekâ gelişimine katkı sağlanır. Etkinlik konuşma becerisinin gelişimine katkı sağlarken aynı zamanda telefon görüşmelerinin nasıl olması gerektiği ile ilgili bilgiler içerir.

Etkinlikte Kullanılacak Görseller

Etkinlik-44

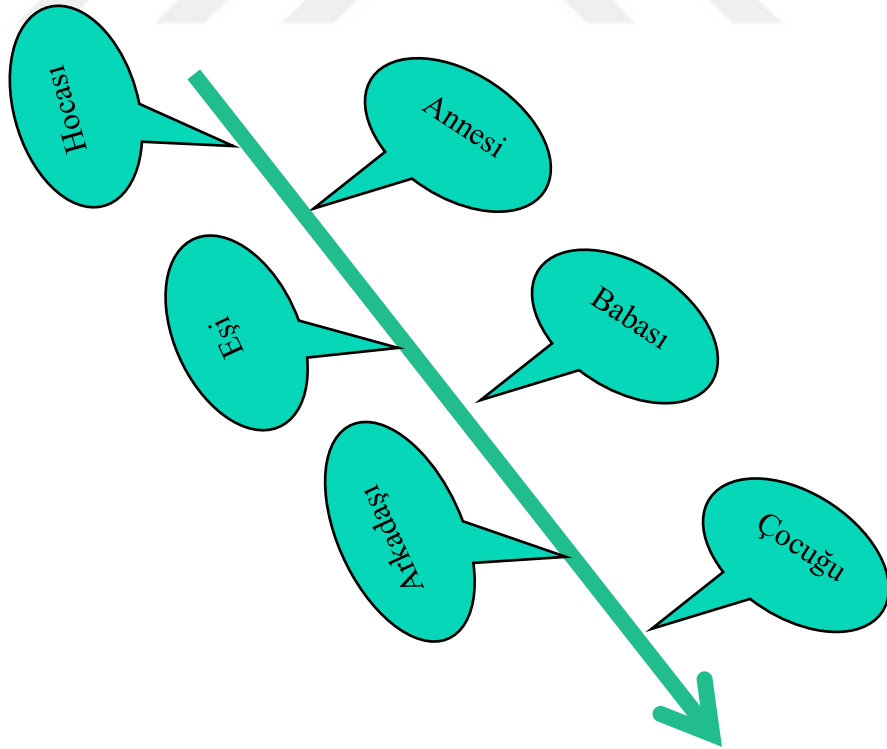
Etkinliğin Adı: Roller Konuşuyor

Kazanım: Konuşma stratejilerini uygular. (Empati kurma)

Sınıf Seviyesi - Süre: 7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğrencilere spor olimpiyatlarında dünya şampiyonu olmuş bir kişinin yakını olduğu düşünmeleri istenir. Daha sonra öğrencilerden şampiyonun annesi, babası, çocuğu, takım arkadaşları, hocası ve eşi kimliğine bürünerek konuşma yapmaları istenir.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlikte öğrenci topluluk önünde konuşma ve duygularını ifade edebilme imkânı verilir. Canlandırma etkinliği aracılığıyla öğrencinin beden dili kullanımı, duyuşal ve sosyal zekâ gelişimine katkı sağlanır. Etkinlik konuşma becerisinin gelişimine katkı sağlarken aynı zamanda öğrencilerin çeşitli rollere girmesi empati yeteneğinin geliştirilmesine fayda sağlar.

Etkinlik-45

Etkinliğin Adı: Duygular Karışık

Kazanım: Hazırlıksız konuşma yapar.

Sınıf Seviyesi - Süre: 5,6,7,8. Sınıf – 40 dakika

Etkinliğin Uygulanışı: Öğretmen tarafından öğrencilere “Bana bu günleri yaşatan sendin.” Cümlesi verilir. Verilen cümlenin sinirli, mutlu, üzgün, sevinçli, öfkeli, pişman ve ümitli tonlarda seslendirilmesi istenir.

Etkinlik Açıklaması: Tasarlanan etkinlik öğrencilerin topluluk önünde farklı duygu durumlarına bürünerek konuşma yapmasını sağlamaktadır. Etkinlik konuşma becerisinin geliştirilmesine katkı sağlamanın yanında farklı tonlama yapabilme becerisine de fayda sağlamaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM
SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde bulgulardan yola çıkılarak sonuca, bu sonuçların tartışılmasına ve konuyla ilgili önerilere yer verilmiştir.

Konuşma, insanların aktif biçimde iletişim kurmak için kullandıkları en mühim iletişim yoludur. Zira iletişim, konuşma ve dinleme eylemine dayalıdır. Bu yönden bakıldığında zaman dilin daha çok konuşma şeklinde kullanıldığı söylenebilmektedir. Konuşma, kişinin kendini diğer bireylere ifade etme, algılarını ve fikirlerini dışarı vurma şeklidir. Özetle iletişimin ana bir unsurudur (Arslan, 2010).

Bireyin başarısını, eğitim, özel ve iş yaşamında önemli düzeyde etkide bulunan, yön veren etkinlik, insanlar ve birey-toplum arasında gerçekleşen sözlü iletişim olarak da adlandırılabilen konuşma eylemidir. Ne kadar etkili, düzenli ve açık iletişim sağlanırsa o kadar başarılı olunur. Başarılı bir iletişimin yoluysa iyi konuşmak, anlaşılır olmak ve sesi etkili bir biçimde kullanmaktır (Kurudayıoğlu, 2003: 288).

Günümüzde pek çok insan topluluk önünde konuşurken konuşma korkusu ve heyecanı yaşamaktadır. Bu korku ve heyecanın yaşanmasında Arslan (2012), Topçuoğlu Ünal ve Degeç (2012), Katrancı ve Kuşdemir (2015), Aydoğan (2019), Elkatmış ve Yiğit (2022), Gündüz ve Demir (2022) pek çok faktörün etkili olabileceğini belirtmektedir. Kişilerin yaşadığı öz güven eksikliği, hata yapma korkusu, çevreden gelebilecek tepkilerden çekinilmesi, mükemmeliyetçi bir yapıya sahip olunması, yaşanan olumsuz deneyimler, gülünç duruma düşme endişesi, yanlış anlaşılma ve eleştirme kaygısı topluluk önünde konuşma korkusu ve heyecanı yaşanmasına sebebiyet vermektedir.

Topluluk önünde konuşurken korku ve heyecan yaşayan kişilerde fiziksel ve duyuşsal bazı etkiler görülebilmektedir. Arslan (2012), Demir ve Melanlıoğlu (2014), Topçuoğlu Ünal ve Özden (2019) göre bunlar; kalbin daha hızlı atması, terleme, ağız kuruluğu, titreme, ellerin buz kesilmesi, bacak sallama, boğuluyormuş hissi ve sesin titremesi gibi fiziksel etkilerin yanında huzursuzluk, stres, güvensizlik, endişe, öfke, mutsuzluk ve kaçma gibi duyuşsal etkilerdir.

Küçük yaşlarda kazanılan konuşma korkusu ve heyecanı ileri yaşlara gelindiğinde daha da artarak kişinin meslek ve özel hayat ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir. İnsan sosyal bir varlık olduğundan sürekli toplumla iç içe olmak durumundadır. Bireyler gerek iş gerekse okul hayatında topluluk önünde konuşma yapma

durumuna düşmektedir. Toplumdaki bireylerle sağlıklı iletişim kurmak gelişmiş bir konuşma becerisinden geçmektedir.

“Topluluk karşısında konuşmak günlük konuşmalara göre çok farklı bir süreci ifade eder. Birey topluluk karşısında konuşurken değişik unsurlardan etkilenir. Eğitim sürecinde bu unsurların bilinmesi öğrencilerin daha rahat olmalarını ve daha az etkilenmelerini sağlayacaktır. Tam tersi ise öğrencilerin kaygı geliştirmelerine ve hayatının geri kalanında bu kaygıdan kurtulamamalarına neden olabilir.” (Bilmez ve Topçuoğlu Ünal, 2021: 283).

Bireyin tüm yaşantısını önemli ölçüde etkileyen konuşma korkusu ve heyecanı küçük yaşlardan itibaren tespit edilip giderilmesi hususunda çaba gösterilmelidir. Bu konuda başta ana dil öğretici olan Türkçe öğretmenlerinin yanında sınıf ve tüm branş öğretmenlerine büyük görev düşmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin durum ve ihtiyaçlarını tespit edip bu yönde çalışmalarını yapılandırmalıdır. Öğretmenler öğrencilerin konuşma korkusu ve heyecanını gidermesine yardımcı olacak etkinlikler tasarlayıp derslerinde bu etkinliklere bolca yer vermelidir.

Çalışmada konuşma korkusu ve heyecanını gidermek için etkinlik tasarımları yapılmıştır. Tasarlanan etkinliklerin türleri, kazanımları, uygulamaları, süreleri ve seviyeleri değişiklik göstermektedir. Tasarlanan etkinlikler, öğrencilerin topluluk önünde bulunarak konuşmalar yapma deneyimi kazanmasını, zamanla topluluk karşısında konuşma korku ve heyecanını yenmelerini, eleştirel bakış açısı ve yaratıcı düşüncelerini amaçlamaktadır.

Etkinlikler tasarlanırken 2019 Türkçe Öğretim Programı’nda bulunan konuşma kazanımları dikkate alınmıştır. Ortaokul (5, 6, 7 ve 8. sınıf) başta olmak üzere seviyeye göre içerik değişiklikleri yapılarak tüm sınıf seviyelerinde kullanılabilecek 45 konuşma etkinliği tasarlanmıştır. Tasarlanan etkinlikler, sınıfın seviyesi, öğrenci ihtiyaçları, öğrenme durumları ve sınıfın amaç davranışları dikkate alınarak öğretmen tarafından düzenlenip farklı biçimlerde uygulanabilir.

Etkinliklerde öngörülen uygulama süreleri yaklaşık değerler olarak belirtilmiştir. Etkinlik süreleri sınıf mevcuduna, hedef kitlenin özellikleri ve hazırbulunuşluğuna ve öğrenme ortamına göre farklılık gösterebilmektedir. Etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin topluluk önünde konuşma yapmaya alışması ve topluluk önünde konuşma korku ve heyecanı gidermesi amaçlanmaktadır.

Bulgular bölümünde tasarlanan 45 etkinliğin etkinlik adı, kazanım ve sınıf seviyesi aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 5.8: Etkinlik Listesi

ETKİNLİK ADI	KAZANIM	SINIF SEVİYESİ
Haydi Oynayalım	Hazırlıklı konuşma yapar.	5,6,7,8
Bir Masal Uydur	Konuşma stratejilerini uygular.	6,7,8
Görsellerim Dile Geldi	Hazırlıksız konuşma yapar.	5,6,7,8
Ben Kimim?	Hazırlıklı konuşma yapar.	5,6,7,8
Hikâyeyi Tamamla ve Canlandır	Konuşma stratejilerini uygular.	6,7,8
Buluşumu Anlatıyorum	Hazırlıklı konuşma yapar.	5,6,7,8
Kelime Kutusu	Hazırlıksız konuşma yapar.	5,6,7,8
Sessizce Haydi Anlat	Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.	5,6,7,8
Türkçe Konuş	Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.	5,6,7,8
Nesne Havuzu	Hazırlıksız konuşma yapar.	5,6,7,8
En Sevdiğim Yemek	Hazırlıklı konuşma yapar.	5,6,7,8
Ürünümü Pazarlıyorum	Konuşma stratejilerini uygular.	8
Mesleğimi Tanıtıyorum	Hazırlıklı konuşma yapar.	5,6,7,8
Kitabımı Anlatıyorum	Konuşma stratejilerini uygular.	7
Hangi Şehirim?	Hazırlıklı konuşma yapar.	5,6,7,8
Duygu Havuzu	Hazırlıksız konuşma yapar.	5,6,7,8
Renkler Konuşuyor	Konuşma stratejilerini uygular.	6,7,8
Türkümün Hikâyesi	Hazırlıklı konuşma yapar.	5,6,7,8
Hazırlıksız Yakalandım	Hazırlıksız konuşma yapar.	5,6,7,8
Hazırlığımızı Yaptık	Hazırlıklı konuşma yapar.	8
Söz Kavanozu	Konuşma stratejilerini uygular.	5,6,7,8
Hayalime Kavuştum	Hazırlıksız konuşma yapar.	5,6,7,8
Anı Kutusu	Konuşma stratejilerini uygular.	7,8
Resimli Masalıma Devam Ettir	Konuşma stratejilerini uygular.	6,7,8
Haydi Konuş	Hazırlıksız konuşma yapar.	5,6,7,8
Karakterim Canlandı	Konuşma stratejilerini uygular.	6,7,8
Benim Ülkem	Konuşma stratejilerini uygular.	6,7,8
Tarihte Ben	Hazırlıksız konuşma yapar.	5,6,7,8
Öykü Kutusu	Konuşma stratejilerini uygular.	6,7,8
Nerede Nasıl Konuşulur	Hazırlıksız konuşma yapar.	5,6,7,8
Kimle Nasıl Konuşulur	Hazırlıksız konuşma yapar.	5,6,7,8
Düşüncemi Açıklıyorum	Konuşma stratejilerini uygular.	7,8
Gelecekteki Ben	Hazırlıksız konuşma yapar.	5,6,7,8
Okulumun, Sınıfımın Gündeminde Ne Var?	Konuşma stratejilerini uygular.	6,7,8
Müziği Hisset	Konuşma stratejilerini uygular.	6,7,8
Rolüne Uygun Konuş	Hazırlıklı konuşma yapar.	5,6,7,8
Özür Dilerim	Hazırlıksız konuşma yapar.	6,7,8

Ben Değerliyim	Hazırlıksız konuşma yapar.	5,6,7,8
Nereden Nereye	Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.	5,6,7,8
Aklımda Ne Kaldı?	Konuşma stratejilerini uygular.	6
Teşekkür Etmeyi Unutma	Hazırlıksız konuşma yapar.	5,6,7,8
Özlemdir İlk Aklıma Gelen	Konuşma stratejilerini uygular.	5,6,7,8
Hangi Duygudayım?	Hazırlıksız konuşma yapar.	5,6,7,8
Roller Konuşuyor	Konuşma stratejilerini uygular.	7,8
Duygular Karışık	Hazırlıksız konuşma yapar.	5,6,7,8

Etkinlikler konuşma korkusu ve heyecanını gidermek amaçlı tasarlanmıştır. Etkinliklerde ortaokul düzeyinde konuşma becerisinde yer alan tüm kazanımlar kullanılmıştır. Etkinliklerin çoğu ortaokulun tüm sınıf seviyelerinde kullanılmaya uygundur. 45 etkinlikten 28'i 5, 6, 7 ve 8. sınıf seviyesinde, 10 etkinlik 6, 5 ve 8. sınıf seviyesinde, 3 etkinlik 7 ve 8. sınıf seviyesinde, 1 etkinlik yalnız 6. sınıf seviyesinde, 1 etkinlik yalnız 7. sınıf seviyesinde ve 2 etkinlik yalnız 8. sınıf seviyesinde kullanılmaya uygundur. Etkinliklerin hangi sınıf seviyesinde kullanılacağı kazanımlardan yola çıkılarak belirlenmiştir.

Topçuoğlu Ünal ve Degeç'in yapmış olduğu araştırmada öğrencilerde görülen en dikkat çekici konuşma probleminin “heyecan ve korku duyma” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaşanılan heyecan ve korku dolayısıyla da öğrencilerin öz güven eksikliği yaşadıkları ifade edilmiştir. Gerçekleştirilen çalışmada da bu konuşma korkusu ve heyecanını gidermek için etkinlikler tasarlanmıştır. Gerçekleştirilen pek çok çalışmada (Vural, 2007; Gürzap, 2010; Akkaya, 2012; Arslan, 2012; Bircan, 2013; Katrancı, 2014; Topçuoğlu Ünal ve Özden, 2019) insanların topluluk önünde konuşmaktan çekindiği bulgusuna ulaşılmıştır. Daha ilkökul sınırlarında iken öğretmenler, öğrencinin topluluk önünde konuşma korkusunu giderecek çalışmalar yapıp öğrencilerin aktif olarak katılım sağlayacakları konuşma etkinlikleri planlamalıdır. Öğretmenler etkinliklerin öncesinde, uygulama aşamasında ve sonrasında öğrencilere rehberlik etmelidir.

İşcan ve Karagöz'e (2016) göre öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde en fazla kullandığı dil becerisi konuşma becerisidir. Bu nedenle konuşma becerisinde gerçekleşen problemler beraberinde başarısızlığı da getirmektedir. İşcan ve Karagöz (2016) yaptıkları araştırmada konuşma ile ilgili karşılaşılan problemlerin başında konuşma kaygısının geldiği sonucuna ulaşmışlardır. Gerçekleştirilen çalışmada da konuşma becerisinin

önemli sorunlarından olan konuşma kaygısının giderilmesi için 45 etkinlik tasarlanmıştır. Yapılan çalışma, bu yönüyle İşcan ve Karagöz'ün çalışmasıyla benzerlik göstermektedir.

Ayrıca Akkaya (2012), Arslan (2012), Bircan (2013) ve Katrancı (2014) yaptıkları araştırmada topluluk önünde konuşmanın önündeki en önemli engelin gereğinden fazla heyecan duyma olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmada tasarlanan etkinlikler aracılığıyla duyulan bu heyecanın azaltılması hedeflenmiştir.

Arslan'ın (2012) üniversite öğrencilerinin topluluk karşısında konuşmayla ilgili görüşlerini aldığı çalışmada öğrencilerin topluluk karşısında konuşmak istememesinin nedenleri; dinleyicilerin ve öğretmenlerin alaycı olan davranışları, bilgi ve öz güven eksikliği yaşama, yanlış veya eksik bilgi verme korkusu, utangaç mizaca sahip olma, topluluk önünde konuşmaya alışık olmama, Türkçeye hâkim olmama, kendini düzgün ifade edememe ve anlaşılma kaygısı olarak ifade edilmiştir. Çalışmada tasarlanan etkinlikler, öğrencilerin topluluk önünde konuşmak istememe nedenlerini ortadan kaldıracağı düşünülmektedir.

Katrancı ve Kuşdemir (2015) yaptıkları araştırmada bireylerin topluluk karşısında konuşma yapmaktan kaygı duymalarının nedenlerini; söyleyeceklerini unutmama, yanlış yapmaktan çekinme, yanıtlayamayacağı bir soru ile karşı karşıya gelme endişesi, herkesin kendisine bakıyor olmasından ve dikkatlerin odak noktası olmaktan tedirgin olmak, dinleyici kitlesinin sıkılacağını düşünmek, başarısız olacağına inanmak olarak belirtmişlerdir. Gerçekleştirilen çalışmada, bulgular bölümünde tasarlanan 45 etkinlik vasıtasıyla topluluk önünde konuşma kaygısı duymanın nedenlerinin azaltılacağı düşünülmektedir.

Elkatmış ve Yiğit (2022) ortaokul öğrencilerinin topluluk karşısında konuşmaya ilişkin görüşlerini inceledikleri araştırmalarında öğrencilerin topluluk karşısında konuşmak istememesinin nedenlerini, ana dilini gereğince kullanamama, topluluk önünde konuşma konusunda deneyimsizlik, çok fazla heyecan duyma nedenli korku ve kaygı, öz güven eksikliği, hatalı veya eksik bilgiler paylaşma endişesi, alay konusu olma ve utangaç olma, utangaç/çekingen karakterde olma, dinleyicilerin alaycı üsluplarıyla karşı karşıya gelmeden korkma, kendisini doğru düzgün ifade edememekten çekinme, yanlış anlaşılma kaygısı olarak ifade etmişlerdir. Çalışmada tasarlanan etkinliklerle bu nedenlerin etkisinin azalacağı düşünülmektedir.

Demir ve Melanlıoğlu'nun (2014) yapmış olduğu araştırmaya göre Türkçeye hâkim olunmaması, hatalı ya da eksik bilgiler aktarma endişesi, dinleyici kitlenin alaycı davranışlar sergilemesi, öz güven eksikliği yaşanması, diksiyon sorunları, anlaşılamama kaygısı gibi çeşitli nedenlerden ötürü ellerine fırsat geçse dahi topluluk önünde konuşmadıkları ya da topluluk önünde konuşmayı gerektiren vazifelerden kaçınmaktadırlar. Demir ve Melanlıoğlu (2014) bu sebeple konuşma korkusunun tespit edilmesine ve giderilmesine dair çalışmaların her sınıf düzeyinde veya her öğretim kademesiyle bağlantı kurulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Çalışmada tasarlanan etkinlikler ortaokulun tüm sınıf seviyelerinde konuşma korkusu tespitinde ve giderilmesinde fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Gerçekleştirilen çalışma bu yönüyle Demir ve Melanlıoğlu'un tezini destekler niteliktedir.

Alanyazında yapılan çalışmaların çoğu kaygı düzeyleri ve bu kaygıyı çeşitli değişkenlere göre karşılaştıran (Akyaka, 2012; Arslan, 2012; Sevim, 2012; Suroğlu Sofu, 2012; Katrancı, 2014; Sevim ve Gedik, 2014; Baki ve Karakuş, 2015; Gedik, 2015; Kavruk ve Deniz, 2015; Lüle Mert, 2015; Özkan ve Kınay, 2015; Temiz, 2015; Yıldırım, 2015; Durmuş ve Baş, 2016; İşcan ve Karagöz, 2016; Baki ve Kahveci, 2017; Şen, 2017; Arslan, 2018; Deringöl, 2018; Kuru, 2018; Aydoğan, 2019; Çodur, 2019; Kartal, 2019, Tolun, 2019; Özdemir, 2019; Akalın ve Adıgüzel, 2020) araştırmalar üzerinedir. Bunun yanında alanyazında, konuşma kaygısının giderilmesinde türlü teknik ve yöntemlerin tesirini ölçen (Bulut, 2015; Katrancı ve Kuşdemir, 2015; Kardaş ve Şahin, 2016; Tüzemen, 2016; Kemiksiz ve Güneş, 2017; Hasırcı, 2018; Özdemir, 2018; Asan, 2019; Demirci, 2019; Kardaş ve Akın, 2019; Sarıkaya, 2020) çalışmalar bulunmaktadır. Gerçekleştirilen çalışma ise konuşma korkusu ve heyecanını gidermek için etkinlik tasarlanması yönüyle diğer bütün çalışmalardan farklılaşmaktadır.

En çok kullanılan dil becerilerinden biri olan konuşmaya öğretmenler tarafından gereken önem verilmemektedir. Temizyürek'e (2007) göre konuşma becerisi zaten doğuştan edinilmiş bir beceri olduğu varsayılarak derslerde ayrıca konuşma etkinlikleri yapılmamaktadır. Göğüş'ün (1978: 177) de savunduğu gibi konuşma etkinlikleri için ayrı bir ders saati ayrılması gerekmektedir.

Topluluk önünde konuşma korkusu ve heyecanı giderilmesi için öğrencilerin konuşma yapmadan önce hazırlık yapma alışkanlığı kazandırılması sağlanmalıdır.

Öğrencilere bol bol uygulama yapacakları ortamlar sunulmalıdır. Ne kadar çok uygulama yapıp tecrübe kazanırsa o denli öz güveni gelişecektir. Öğrenci öğrendiğini ne kadar çok uygulama imkânı elde ederse o kadar topluluk önünde konuşma korkusu ve heyecanının üzerine gidecek ve üstesinden gelecektir. Çalışmada tasarlanan 45 etkinlik bu konuda öğrencilere örnek olacaktır. Öğretmenler kendi hedef kitlesindeki öğrencilere göre etkinliklerin içeriğini düzenleyip öğrencilere bol uygulama yapma fırsatı sunabilirler.

Bir birey ne kadar çok bilgi birikimi varsa o derece rahat konuşur. Bunun için öğrencilerin kitap okuması, araştırma yapması gerekmektedir. Öğrenci kitap okuyarak bilgi birikimini arttırmanın yanında sözcük dağarcığını da geliştirerek aktarma kabiliyeti yükselecektir.

Öğretmenler tarafından öğrencilere planlı konuşma yapma alışkanlığı aşılanmalıdır. Öğrenciler konuşmalarını bir plan dâhilinde yapılandırılmalı ve bu yolla yaşayacakları kaygıyı en alt düzeye taşınmalıdır.

Öğrenciye bulunduğu topluluğu tahlil ederek konuşma içeriği düzenleme becerisi kazandırılmalıdır. Böylece öğrenci konuşma yapacağı topluluğu iyi tanıyarak korku ve heyecanı en alt düzeye çekecektir.

Öğretmen sınıfta demokratik bir iklim oluşturmalıdır. Öğrencinin yargılanma kaygısı taşımadığı, hata yapma korkusu duymadığı ve eleştirilme endişesi gütmediği bir sınıf ortamında daha rahat konuşacaktır. Böylece de topluluk önünde konuşurken korku ve heyecan duymayacaktır.

Öğrenciler çoğu zaman öz güven eksikliği yaşadığı için topluluk önünde konuşmaktan çekinir. Topluluk önünde konuşma korkusu ve heyecanını en alt düzeye taşımak için öz güven geliştirici çalışmalar yapılmalıdır.

Öğrencilerde yaşanan topluluk önünde konuşma korkusu ve heyecanı giderilmesi yolunda en önemli unsurlardan biri de geri bildirim ögesidir. Öğrenciler öğretmenden dönüt aldıkça kendinde gördüğü eksikleri tamamlayarak kendine güveni artacak ve kaygı düzeyi azalacaktır.

Öğrencilerin yaşadıkları konuşma korkusu ve heyecanı küçük yaşlardan itibaren hem aile ortamında hem de okul ortamında sürekli baskı altına alınarak konuşmalarının aksine susmaları istenmesi ve fikirleri sorulmayıp önemsenmemesinden de ileri

gelmektedir. Bu yüzden aileler ve öğretmenler öğrencilerin fikirlerini rahat ve özgürce ifade edebilme imkânı vermelidir.

Konuşma eğitimi verilirken baskıcı ve tutucu davranışlardan uzak durulmalıdır. Aksi halde öğrenciler konuşmaktan soğuyacak ve konuşmayı istemeyecektir. Bu nedenle konuşma etkinlikleri sırasında öğrenciler sıkılmamalı severek, eğlenerek öğretim amaçlanmalıdır.

Topluluk önünde konuşma ve korkusunun önüne geçilmesi için uzman desteğinden de faydalanılmalıdır. Okula davet edilen alan uzmanlarının yapacağı grup rehberlik çalışmaları bunun için yararlı olacaktır.

Öğretmenler ve aileler öğrencilere rol model olduğunu unutmamalıdır. Öğrenciler okula başlamadan önce anne ve babasını okula başladıktan sonra ise öğretmenlerini örnek almamaktadır. Bu yüzden aileler ve öğretmenler de kendi konuşmalarına dikkat etmeli öğrencilere olumlu ve doğru örnek olmalıdır.

Korkudan kaçılarak onun üstesinden gelinemez. Kişi korktuğundan kaçındıkça o korkuyu yenemeyecek ve git gide büyüterek daha büyük korkulara yol açacaktır. Kişi korktuğu durumdan kaçınmamalı, üstüne gidip bol bol pratik yapmalıdır. Bu sayede korkunun üstesinden gelinecektir.

EKLER

Ek 1: Etkinlik Değerlendirme kontrol Listesi

	Evet	Hayır	Geliştirilmeli
1. Etkinliğin amacı – amaçları ve kapsayıcılığı öğretmen ve öğrenciler için açıkça ve yeterli oranda bellidir.			
2. Etkinlik öğrencilerin bilgi ve beceri bakımından düzeyine uygundur.			
3. Etkinlik hazırlanma gerekçesini yeterince temsil etmektedir.			
4. Etkinlik uygulanma noktasında öğrencileri teşvik edicidir.			
5. Etkinlikler Türkçenin ve öğrenmenin doğasına uygundur.			
6. Etkinlikler öğrenciler için ilgi çekici ve motive edicidir.			
7. Kurgusal ya da gerçek içerik etkinliğin amacına uygundur.			
8. Etkinlik öğrenme-öğretme yaklaşımına göre farklı durumlara uyarlanabilir.			
9. İçeriğin anlamlandırılmasına ilişkin bir eksiklik ya da sorun yoktur.			
10. Öğretmen ve öğrenci rolleri uygulanma sürecinde etkinliğe yerleştirilmiştir.			
11. Öğretmen ve öğrenci rolleri uygundur.			
12. Etkinliğin uygulanmasında sınıf organizasyonu anlaşılır olarak belirtilmiştir.			
13. Etkinlik süresi sınırlanmıştır.			
14. Etkinlik uygulanması sırasında öğrencilerin ilgisini çekebilecek niteliktedir.			
15. Etkinlik gerektirdiği etkileşimi sağlayabilecek özelliğe sahiptir.			
16. Öğrenciler içeriği anlamlandırmak için cesaretlendirilmektedir.			
17. Etkinlik konuşma becerisini uyarabilecek özelliktedir.			
18. Etkinliğin güçlük derecesi öğrencilerin düzeyine uygundur.			
19. Etkinlik farklı düzeylerdeki öğrencilerin katılımını sağlayacak şekilde yapılandırılabilir niteliktedir.			
20. Temel beceriler dil becerileriyle bütünleşiktir.			
21. Etkinlik öğrencinin öz değerlendirme yapmasına uygundur.			

“Etkinlik değerlendirme kontrol listesini Kızdırcı (2017) Nunan’dan (2001) uyarlamıştır.”

KAYNAKÇA

- Adalı, O. (1983). *Anadili olarak Türkçe öğretimi üstüne*. Ankara: Türk Dili.
- Adalı, O. (2016). *Anlamak ve anlatmak*. İstanbul: Pan.
- Akalın, S. & Adıgüzel, A. (2020). Ortaokul öğrencilerinin konuşma kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(3), 1345-1356.
- Akbayır, S. (2007). *Dil ve diksiyon yazılı ve sözlü anlatım bozuklukları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akbayır, S. (2011). *Dil ve diksiyon*. Ankara: Akçağ.
- Akkaya, A. (2012). Öğretmen adaylarının konuşma sorunlarına ilişkin görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20), 405-420.
- Aksan, D. (1975). *Her yönüyle dil: ana çizgileriyle dil bilimi I*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksu, H. (2021). *Ortaokul Türkçe öğretmenlerinin konuşma eğitimine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aktaş, Ş. & Gündüz, O. (2004). *Yazılı ve sözlü anlatım kompozisyon sanatı*. Ankara: Akçağ.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2015). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Altunkaya, H. (2017). *Konuşma ile ilgili temel kavramlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Altuntaş, İ. (2012). *Yedinci sınıf Türkçe dersi konuşma eğitiminin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Arıkan, M. (2004). *Nitelikli İnsan*. İstanbul: Bilge Yayıncılık.
- Arslan, A. (2012). Üniversite öğrencilerinin topluluk karşısında konuşma ile ilgili çeşitli görüşleri (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi örneği). *Turkish Studies*, 7(3), 221-223.

- Arslan, A. (2018). Ortaokul öğrencilerinin konuşma kaygıları ve akademik öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *International e-Journal of Educational Studies*, 2(3), 26-43.
- Arslan, F. (2010). *Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin konuşma eğitimi ve konuşma etkinlikleri hakkındaki görüşleri (Kırıkkale örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Arslan, M. (2017). Ana dili olarak Türkçe öğretimi ve temel dil becerilerinin gelişiminde karşılaşılan sorunlar. *The Journal of Academic Social Science*, 5(46), 63-77.
- Arung, F. & Jumardin, J. (2016). Improving the students' speaking skill through debate technique. *Journal of English Education*, 1(1), 70-76.
- Asan, H. (2019). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine ve konuşma kaygılarına eğitsel oyunların etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Ayberk, E. C. (2019). Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi. İçinde K. Yılmaz ve R. S. Arık (Ed.), *Eğitimde araştırma yöntemleri* (s. 179-180). Ankara: Pegem Akademi.
- Aydoğan, Y. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin konuşma becerilerinin geliştirilmesinde ve konuşma kaygılarında kavram haritalarının etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Baki, Y. & Kahveci, G. (2017). Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma kaygılarının etkili konuşma becerileri üzerindeki etkisi: bir yapısal eşitlik modellemesi. *Turkish Studies*, 12(4), 47-70.
- Baki, Y. & Karakuş, N. (2015). A research on speech anxiety of prospective Turkish teachers. *Anthropologist*, 21(1,2), 271-276.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Bekâr, İ.P. (2013). Dilin algılanması ve anlamlandırılmasında bürün dizgesinin beyindeki işlenmesi. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 2, 1-18.
- Beyin bölgeleri. (2022, 18 Mart). Erişim adresi: https://www.turkcewiki.org/wiki/%C4%B0fade_afazisi

- Beyreli, L., Çetindağ, Z. ve Celepoğlu, A. (2006). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bilmez, B. & Topçuoğlu Ünal, F. (2021). Ortaokul öğrencilerinin topluluk karşısında konuşmasını etkileyen unsurlar. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(119), 268-285.
- Bircan, E. (2013). Üniversite öğrencilerinin konuşma becerilerini kullanmaya yönelik Tutumları. *Milli Eğitim Dergisi*, 197, 95-113.
- Brown, K. L., Burnett, N., Jones, G., Matsumoto, S., Langford, N. J. ve Pacheco, M. (1981). *Teaching speaking and listening skills in the elementary and secondary school*. Massachusetts, USA. ERIC veri tabanından alınmıştır. ERIC Document: ED234440.
- Bulut, K. (2015). *Mikro öğretim tekniğinin Türkçe öğretmen adaylarının konuşma beceri ve kaygılarına etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bulut, K., Açık, F. ve Çiftçi, Ö. (2016). Mikro öğretim tekniğinin Türkçe öğretmen adaylarının konuşma becerilerine etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(1), 134-150.
- Carter, A. N. (2004). *Etkin iletişim kurun*. İstanbul: Arion Yayınevi.
- Çelik, D. (2021). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde A2 seviyesi konuşma etkinliklerinin görev odaklı yaklaşıma göre incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çerçi, A. (2013). *Konuşma eğitiminin telaffuz vurgu ve tonlama konularının dinleme destekli öğretimi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Çetinkaya, G. (2019). *Konuşma ve eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çodur, H. (2019). *Farklı programlardaki öğretmen adaylarının konuşma kaygı düzeyleri ile yaşam becerileri arasındaki ilişkinin fiziksel aktiviteye katılım ve farklı değişkenler açısından incelenmesi: Atatürk üniversitesi örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

- Demir, T. & Melanlıoğlu, D. (2014). Ortaokul öğrencileri için konuşma kaygısı ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 47(1), 103-124.
- Demiray, K. (1982). *Sözlü ve yazılı anlatım*. Ankara: İnkılâp ve Aka.
- Demircan, Ö. 1996. *Türkçenin sesdizimi*. İstanbul: Der Yayınları.
- Demirci, E. (2019). *5E öğrenme modelinin ortaokul öğrencilerinin konuşma becerileri ve konuşma kaygılarına etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. İstanbul: MEB.
- Demirel, Ö. (2003). *Türkçe ve sınıf öğretmenleri için Türkçe öğretimi* (5. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2017). *Öğretim ilke ve yöntemleri öğretme sanatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Deringöl, Y. (2018). Sınıf öğretmeni adaylarının konuşma kaygıları. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(3), 23-36.
- Dilbaz, N. (2000). Sosyal anksiyete bozukluğu: tanı, epidemiyoloji, etiyoloji, klinik ve ayırıcı tanı. *Klinik Psikiyatri*, 3(2), 3-21.
- Doğan, M., Yakıcı, A., Yelok, V.S. ve Yücel, M. (2005). *Üniversiteler için Türkçe-2 sözlü anlatım*. Ankara: Bilge.
- Doğan, Y. (2009). Konuşma becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinlik örnekleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1). 185-204.
- Doğan, Y. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin konuşma becerilerinin geliştirilmesinde ve konuşma kaygılarında kavram haritalarının etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Durmuş, E. & Baş, K. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının konuşma kaygılarının incelenmesi. *Turkish Studies*, 11(19), 325-336.

- Elkatmış, M. & Yiğit, M. (2022). Ortaöğretim öğrencilerinin topluluk karşısında konuşmaya ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *e- Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9, 313-328.
- Erdem, İ. (2013a). Konuşma eğitimi esnasında karşılaşılan konuşma bozuklukları ve bunları düzeltme yolları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 415-452.
- Erdem, İ. (2013b). *Konuşma ve konuşmanın unsurları*. Ankara: Pegem.
- Erdem, İ. (2013c). *Diksiyon*. Ankara: Pegem.
- Erden, B. (2014). *Ortaokul Türkçe dersi öğretim programında konuşma eğitime yönelik olarak önerilen yöntem/tekniklere ilişkin öğretmen görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Ergin, A. (2014). *Eğitimde etkili iletişim*. Ankara: Anı.
- Ergin, M. (1999). *Edebiyat ve eğitim fakültelerinin Türk dili ve edebiyat bölümleri için Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak.
- Gedik, M. (2015). Siirt örneğinde ortaöğretim öğrencilerinin konuşma kaygılarının incelenmesi. *ODU Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 13, 77-93.
- Gedizli, M. (2005). *Söyleyebilmek sözlü anlatıma giriş*. İstanbul: Şûle Yayınları.
- Göçer, A. (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde konuşma becerisinin kazandırılması. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 21-36.
- Göçer, A. (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde konuşma becerisinin gelişim durumunun belirlenmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, II, 47-56.
- Göçer, A. (2018). *Türkçe eğitiminde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Gül Yayıncılık.
- Gözütok, F. D. (2017). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Pegem.

- Gün, M. (2012). İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi okuma etkinliklerinde karşılaşılan sorunlar. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(4), 1961-1977.
- Gündüz, A. & Demir, S. (2022). Ortaokul öğrencilerinin konuşma kaygıları. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(2), 709 – 726.
- Gündüz, O. & Şimşek, T. (2014). *Uygulamalı konuşma eğitimi el kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Gündüz, O. (2007). Konuşma eğitimi. İçinde A. Kırkkılıç ve H. Akyol (Ed.), *İlköğretimde Türkçe öğretimi* (s. 110-111). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Güneş, F. (2002). *Ders kitaplarının incelenmesi*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Güneş, F. (2014). Konuşma öğretimi yaklaşım ve modelleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 1-27.
- Güneş, F. (2020). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gürzap, C. (2010). *Söz söyleme ve diksiyon*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Güzel, A. & Karadağ, Ö. (2013). Anlatma becerileri açısından “Türkçe Dersi Öğretim Programı (6, 7, 8. Sınıflar)”na eleştirel bir bakış. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 45-52.
- Hasırcı, S. (2018). Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma kaygıları üzerindeki etkisi açısından akran ve öğretmen geribildirim. *Turkish Studies*, 13(4), 685-706.
- İşcan, A. (2007). Dil ve ana dil olarak Türkçe üzerine. *Erciyes Dergisi*, 30, 5-6.
- İşcan, A. & Karagöz, B. (2016). Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma kaygılarının incelenmesi (Gaziosmanpaşa Üniversitesi Örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 193-206.
- Kalaycı, N. & Yıldırım, N. (2020). Türkçe dersi öğretim programlarının karşılaştırmalı analizi (2009- 2017-2019). *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(1), 260-284.
- Karaağaç, G. (2010). *Türkçenin ses bilgisi*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463-475.

- Kardaş, M. N. & Şahin, E. (2016). Mikro öğretim yönteminin öğrencilerin Türkçe konuşma beceri ve kaygılarına etkisi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 30, 263-275.
- Kardaş, N. & Akın, E. (2019). Drama etkinliklerinin 7. sınıf öğrencilerinin Türkçe konuşma kaygılarına etkisi. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 91-113.
- Kardaş, N., M. (2020). *Konuşma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kartal, M. (2019). *Beden eğitimi ve spor bölümü öğretmen adaylarının konuşma kaygısı ve kültürel zekâ arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Kartallıoğlu, N. (2015). *Bilişsel farkındalık stratejilerinin 7. Sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerini geliştirmeye etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Katrancı, M. & Kuşdemir, Y. (2015). Öğretmen adaylarının konuşma kaygılarının incelenmesi: sözlü anlatım dersine yönelik bir uygulama. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 415-445.
- Katrancı, M. (2014). Öğretmen adaylarının konuşma becerisine yönelik öz yeterlik algıları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 174-195.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (1998). *Türkçe öğretimi Türkçe ve sınıf öğretmenleri için*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Kavruk, H. & Deniz, E. (2015). Ortaokul öğrencilerinin konuşma kaygıları (Samsun ili örneği). *Journal of Language and Literature*, 15, 63-89.
- Kaya, A. (2019). *Etkili ve güzel konuşma sanatı*. İstanbul: Salon Yayınları.
- Kemiksiz, Ö. & Güneş, F. (2017). Doğrudan öğretim modeline dayalı konuşma eğitiminin 5. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine ve konuşma kaygılarına etkisi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(1), 384- 405.
- Kemiksiz, Ö. (2019). Konuşma ve sınıf içi uygulama örnekleri. İçinde F. Topçuoğlu Ünal (Ed.), *Türkçe öğrenme ve öğretim yaklaşımları* (s.125-149). Ankara: Nobel Yayınları.

- Kıroğlu, K. (Ed.). (2008). *İlköğretim programları (1-5. Sınıflar)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kızıdırıcı, F. (2017). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Avrupa ortak başvuru metnine dayalı etkinlik tasarımları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Koçak, S. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde temel düzeyde (a1-a2) konuşma izlençe örneğinin hazırlanması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Konuşma organları. (2020, 9 Mart). Erişim adresi: https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/111344/mod_resource/content/0/2.%20Hafta.pdf
- Köseler, A. (2006). *Lise öğrencilerinde iletişim kaygısı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Kuru, O. (2018). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin konuşma kaygılarının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(4), 2193-2206.
- Kurudayıoğlu, M. (2003). Konuşma eğitimi ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler. *TÜBAR*, 13, 287-309.
- Kurudayıoğlu, M. (2011). *Konuşma eğitimi*. İstanbul: Kriter.
- Kuşçu, H. (2010). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin dinleme, konuşma, okuma ve yazılı anlatım becerilerinin yapılandırmacı yaklaşıma göre geliştirilmesinde Türkçe öğretmenin rolü (Çekmeköy İlçesi Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Lüle Mert, E. (2015). Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma kaygılarına ilişkin bir inceleme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(37), 784-789.
- Marshall, J. (1994). *Ana dili ve yazın öğretimi*. (C. Külebi, Çev.). Ankara: Başak Yayıncılık.
- MEB. (2021). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu 8. sınıf Türkçe ders kitabı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

- Milli Eğitim Bakanlığı, (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Nas, R. (2003). *Türkçe öğretimi*. Bursa: Ezgi.
- Nunan, D. (2001). *Designing tasks for the communicative classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Okur, S. (2012). *Güzel ve etkili konuşma sanatı diksiyon* (4. baskı). İstanbul: Karakutu Yayınları.
- Özbay, M. (2005). Ana dili eğitiminde konuşma becerisini geliştirme teknikleri. *Journal Of Qafqaz University*, 16, 177-184.
- Özbay. M. (2007). *Türkçe özel öğretim yöntemleri II*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özcan Reyhan, Ö. (2021). *Tiyatro izlemenin konuşma kaygısı olan öğrencilerin konuşma kaygısı ve konuşma becerisi üzerindeki etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özcan, M. F. (2020). Konuşma eğitimi. İçinde S. Alyılmaz, B. Ürün Karahan (Ed.), *Konuşma kaygısı* (s.67-91). Erzurum: Fenomen Yayıncılık.
- Özçelebi, O. S. (1998). *Konuşmak ve anlaşılma*. İstanbul: Sita.
- Özdemir, E. (2008). *Güzel ve etkili konuşma sanatı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Özdemir, G. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile konuşma kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin tespit edilmesi: Niğde ili örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Özdemir, M. (2017). *Hitabet güzel ve etkili konuşma sanatı*. Ankara: Altınordu Yayınları.
- Özdemir, S. (2018). Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma kaygılarını gidermede hazırlıklı konuşmaların rolü. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 361-374.

- Özkan, E. & Kınay, İ. (2015). Öğretmen adaylarının konuşma kaygılarının incelenmesi (Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Örneği). *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(3), 1290-1301.
- Özmen, C., Güven, E. ve Dürer, Z. S. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde konuşma becerisi: sesletime yönelik bir uygulama ve etkinlik önerisi. *Turkish Studies*, 12(28), 593-634.
- Özür dileme masalları. (2023, 1 Nisan). Erişim adresi: <https://www.masallaroku.com/ozur-dilemek-masali/>
- Richards, J. C. (2003). Current trends in teaching listening and speaking. *The Language Teacher*, July.
- Sağlam, Ö. & Doğan, Y. (2013). 7. sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(24), 43-56.
- Sarıkaya, B. (2020). Konuşma eğitimi dersinin Türkçe öğretmeni adaylarının eleştirel konuşma becerilerine ve konuşma kaygılarına etkisi. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 6(1), 79-91.
- Sevim, O. & Gedik, M. (2014). Ortaöğretim öğrencilerinin konuşma kaygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 52, 379 -393.
- Sevim, O. (2012). Öğretmen adaylarına yönelik konuşma kaygısı ölçeği: Bir geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Turkish Studies*, 7(2), 927-937.
- Soylugüzel, M. (2018). *Etkili iletişimin gücü*. Ankara: Eftalya.
- Suroğlu Sofu, M. (2012). *Öğretmen adaylarının konuşma kaygıları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Şahin, A. & Kana, F. (2015). Konuşma kaygısı. İçinde A. Şahin (Ed.), *Konuşma eğitimi: yöntemler-etkinlikler* (s. 271-283). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, A. (Ed.). (2015). *Konuşma eğitimi yöntemler-etkinlikler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Şen, Ü. (2017). Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma kaygılarının değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkoloji Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, 2(2), 70-84.
- Şenbay, N. (1991). *Alıştırma diksiyon kitabı*. İstanbul: MEB.

- Tanju, B. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde A1 ve A2 düzeyleri için önerilen iletişimsel konuşma etkinlikleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Taşer, S. (1978). *Konuşma eğitimi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Taşer, S. (1980). *Örneklerle konuşma eğitimi*. İstanbul: Örgün.
- Taşer, S. (2000). *Konuşma eğitimi*, İstanbul: Papirüs Yayınevi.
- Taşer, S. (2006). *Konuşma eğitimi*. İstanbul: Papirüs Yayınevi.
- Taşer, S. (2015). *Konuşma eğitimi*. İstanbul: Pegasus Yayınları.
- TDK. (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Temiz, E. (2015). Pedagojik formasyon alan öğretmen adaylarının konuşma kaygıları. *Turkish Studies*, 10(3), 985- 992.
- Temizyürek, F. (2007). İlköğretim ikinci kademedeki konuşma becerisinin geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40(2), 113-131.
- Temizyürek, F. Erdem, İ. ve Temizkan, M. (2007). *Konuşma eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.
- Temizyürek, F., Erdem İ. ve Temizkan M. (2016). *Konuşma eğitimi sözlü anlatım*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tolun, K. (2019). *Sınıf öğretmeni adaylarının konuşma kaygılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Topçuoğlu Ünal, F. & Degeç, H. (2012). Öğretmen görüşlerine göre konuşma eğitiminde karşılaşılan sorunlar. *The Journal of Academic Science Studies*. 5(7), 735-750.
- Topçuoğlu, F. & Özden M. (2019). *Diksiyon ve konuşma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Topluluk önünde konuşma korkusu. (2022, 11 Kasım). Erişim adresi: <http://www.detaykibris.com/topluluk-onunde-konusma-korkunuzu-nasil-yenersiniz-167663h.htm>

- Topluluk önünde konuşma korkusu. (2022, 13 Kasım). Erişim adresi: <https://www.abrojeyonetimi.com/her-kitleyi-etkilemek-icin-topluluk-onunde-konusma-onerileri/>
- Topluluk önünde konuşma korkusu. (2022, 13 Kasım). Erişim adresi: <https://www.abrojeyonetimi.com/topluluk-onunde-kolayca-nasil-konusulur/>
- Topluluk önünde konuşma korkusu. (2022, 13 Kasım). Erişim adresi: <https://www.derbihaber.com/topluluk-onunde-konusma-yapmadan-once-mutlaka-bilmeniz-gerekenler-650.html>
- Topluluk önünde konuşma korkusu. (2022, 13 Kasım). Erişim adresi: <https://www.gokhangoksunlu.com/haber/topluluk-onunde-konusma-korkusu.html>
- Topluluk önünde konuşma korkusu. (2022, 13 Kasım). Erişim adresi: <https://www.muthispsikoloji.com/topluluk-onunde-konusma-korkusunu-yenmek-icin-yapmaniz-gereken-6-sey/>
- Topluluk önünde konuşma korkusu. (2022, 13 Kasım). Erişim adresi: <https://www.peoplematters.in/blog/life-at-work/death-by-public-speaking-16311> (13.11.2022).
- Topluluk önünde konuşma korkusu. (2022, 13 Kasım). Erişim adresi: <https://www.teknoloji-gunlugu.com/2021/10/topluluk-onunde-konusma-korkusunu-yenmek.html> (13.11.2022).
- Türkçe sözlük. (2022, 16 Eylül). Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- Türkdoğan, O. & Gökçe, O. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemi*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Tüzemen, T. (2016). *Akademik çelişki tekniğinin 6. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine ve konuşma kaygılarına etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Uçgun, D. (2007). Konuşma eğitimini etkileyen faktörler. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(1), 59-67.

- Ünal, T. F. & Köse, M. (2014). Türkçe dersine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi: Bir geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 233-249.
- Ünalan, Ş. (2001). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Nobel yayın dağıtım.
- Ünalan, Ş. (2003). *Kişisel gelişim teknikleriyle sözlü anlatım*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Vural, B. (2003). *Uygulama ve örneklerle doğru ve güzel konuşma sanatı*. İstanbul: Hayat.
- Vural, B. (2007). *Toplum önünde etkili ve başarılı konuşma prezantasyon-sunum*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Yalçın, A. (2002). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yalçın, A. (2012). *Türkçe öğretim yöntemleri yeni yaklaşımlar*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yaman, E. (2004). *Doğru ve güzel etkili konuşma sanatı sözlü anlatım*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yaman, E. (2012). *Konuşma sanatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yaman, H. ve Suroğlu Sofu, M. (2013). Öğretmen adaylarına yönelik konuşma kaygısı ölçeğinin geliştirilmesi. *Tsa Dergisi*, 17(3), 41-50.
- Yelok, V. S. & Sallabaş, M. E. (2009). Öğretmen adaylarının sözlü anlatım dersine ve sözlü anlatıma yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 581-606.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, G. (2015). *Ortaokul öğrencilerinin konuşma kaygıları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Yıldız, C. (Ed.). (2008). *Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Yıldız, C. (2003). *Ana dili öğretiminde çağdaş yaklaşımlar ve Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Yıldız, C. (Ed.). (2013). *Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.

Yörük, Y. (1998). *İlköğretim güzel konuşma ve yazma*. İstanbul: Serhat.

DİZİN**-E-**

Etkinlik Tasarımları, 6, 8, 148, 163

-K-

Konuşma Becerisi, vi, 4, 5, 7, 8, 9, 13,

14, 29, 47, 73, 74, 75, 76, 78, 79, 80,

88, 123, 131, 134, 142, 152, 165

Konuşma Heyecanı, vii

Konuşma Korkusu, i, ii, iii, vi

-M-

MEB, xv, 6, 7, 16, 68, 69, 70, 71, 72,

73, 74, 137, 160, 164, 166

-T-

Türkçe Dersi, 83, 88, 157, 161, 162,

164

Türkçe Öğretim Programı, xiii, 72, 89,

90, 148

